

PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA
FAKULTA MASMÉDIÍ

Sloboda prejavu na internete

DIPLOMOVÁ PRÁCA

BMMB070106/D

Študijný program: Masmediálna a marketingová komunikácia
Študijný odbor: 3.2.3. Masmediálne štúdiá
Školiace pracovisko: Ústav masmediálnej komunikácie
Vedúci záverečnej práce: Mgr. Branislav Ondrášik, MA, PhD.

Bratislava 2012

Bc. Daniel Miko

PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA
FAKULTA MASMÉDIÍ

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta:	Bc. Daniel Miko
Študijný odbor:	3.2.3. Masmediálne štúdiá
Študijný program:	Masmediálna a marketingová komunikácia
Označenie záverečnej práce:	Diplomová práca
Ústav:	Ústav masmediálnej komunikácie
Jazyk práce:	slovenský
Meno a priezvisko vedúceho záverečnej práce:	Mgr. Branislav Ondrášik, MA, PhD.
Názov záverečnej práce:	Sloboda prejavu na internete

Anotácia

Cieľom tejto diplomovej práce bude analyzovať kroky rôznych vlád, režimov a organizácií vedúcich k obmedzeniu jednej zo základných vlastností internetu — slobode prejavu a relatívnej anonymite používateľa. Práca bude zahŕňať súčasnú situáciu z Číny a veľkého čínskeho firewallu, vypínanie internetu vo Francúzsku, vypínanie internetu v Egypte, kauzu WikiLeaks, povinnosť sprístupniť dáta vo Veľkej Británii, ale aj úplne opačnú situáciu v severovýchodných štátoch Európy. Časť práce bude takisto venovaná internetovej legislatíve na Slovensku a v Českej republike. Samozrejme pri takomto druhu práce je nutné čerpať najmä z odborných internetových zdrojov, ale budú použité aj papierové zdroje, konkrétne moja bakalárska práca:

MIKO, D. *Google — internetový monopol?*, 2010. Bakalárska práca na Bratislavskej vysokej škole práva — fakulte masmédií.

Dizertačná práca Branislava Ondrášika:

ONDRÁŠIK, B. *Globalizácia, regulácia a koncentrácia mediálneho vlastníctva*. Dizertačná práca, Univerzita Komenského v Bratislave, 2007.

Schvaľujem:

Vedúci záverečnej práce: Mgr. Branislav Ondrášik, PhD., MA

Vedúci ústavu: Mgr. Ivan Sečík, CSc.

Dátum schválenia: 9. 3. 2011

Pod'akovanie

Rád by som sa touto cestou pod'akoval svojmu školiteľovi Mgr. Branislavovi Ondrášikovi, PhD., MA za jeho užitočné rady, ktoré bol ochotný poskytovať aj mimo konzultačných hodín, prostredníctvom programu Skype a sociálnej siete Facebook. Jeho ochota kedykoľvek reagovať na moje otázky mi značne uľahčila písanie tejto práce a bola pre mňa veľmi prospešná.

Rovnako by som rád pod'akoval Mgr. Pavlovi Dvořákovi za jeho pomoc pri vyhľadávaní relevantnej literatúry, ktorá bola potrebná na napísanie tejto práce.

Abstrakt

BC. MIKO, DANIEL: *Sloboda prejavu na internete* [Diplomová práca]. Paneurópska vysoká škola, Fakulta masmédií. Vedúci práce: Mgr. Branislav Ondrášik, PhD., MA. Bratislava: PEVŠ. 2012. Rozsah práce: 83 s.

Cieľom tejto diplomovej práce je analýza súčasného stavu slobody prejavu na internete, nakoľko ten býva označovaný za jediné slobodné médium. Bude stručne mapovať jeho históriu a princíp fungovania, ale hlavne to, ako funguje dnes. Bude sa zaoberať právnym rámcom ako národným tak aj celosvetovým, rozoberie mnohé kauzy, ktoré ovplyvnili situáciu a slobodu na internete a pokúsi sa analyzovať nové návrhy zákonov, ktoré sú prekladané a ktoré s ním bezprostredne súvisia. Osobitná časť bude vyhradená pre autorské zákony v prostredí internetu a nové medzinárodné dohody, ktoré sa v tejto oblasti pripravujú. Ďalšie kapitoly budú venované hnutiu Anonymous a ich činnosti, internetovému portálu WikiLeaks, situácii okolo neho a kauzám, ktoré odhalil. Časť práce bude venovaná aj internetu a jeho cenzúre, technikám cenzúry, možnostiam zničenia internetu, situácii v Českej a Slovenskej republike a používaniu šifrovania a anonymizovania na internete.

Kľúčové slová: **internet, sloboda, regulácia, cenzúra, ACTA, SOPA, PIPA, Megaupload, The Pirate Bay, WikiLeaks, Anonymous, šifrovanie, anonymizovanie**

Abstract

The goal of this thesis is to analyze the current state of freedom of speech on the Internet, which is often labelled as the only truly free medium. It briefly describes its history and principles, but also its contemporary functioning. It deals with the legal setting within a state as well as with the transnational law, it examines plenty of cases that have affected the situation and the internet freedom and tries to analyze the bills that has been introduced and that relate directly to the topic. A separate part is reserved for characterization of the copyright in the internet environment and for introduction of some of the new international agreements that are prepared nowadays. The following chapters are devoted to the Anonymous movement and their activities, the WikiLeaks website, its current situation and the cases that has been revealed by it. A proper portion of the thesis is dedicated to the Internet and its censorship, the censorial practices, the possibilities of a destruction of the Internet, the situation in the Czech and Slovak Republic and taking advantage of encryption and anonymization on the Internet.

Keywords: internet, freedom, regulations, censorship, ACTA, SOPA, PIPA, Megaupload, The Pirate Bay, WikiLeaks, Anonymous, encryption, anonymization

Obsah

1 Úvod	11
2 História internetu a stručný popis jeho fungovania	12
2.1 Technická stránka internetu	13
2.2 Môže byť internet zničený?	14
3 Autorské právo a duševné vlastníctvo v prostredí internetu	16
3.1 ACTA	22
3.2 SOPA a PIPA	28
3.3 Kauza Megaupload	30
3.4 Ďalšie distribučné služby	34
3.5 Autorský zákon a situácia dnes	36
4 Anonymous	39
5 WikiLeaks	47
5.1 Známe kauzy WikiLeaks	49
5.2 WikiLeaks a Slovensko	53
5.3 Úvaha o WikiLeaks	54
6 Internet a jeho cenzúra	58
6.1 Google vs Čína vs necenzurovaný internet	61
6.2 Situácia v Českej a Slovenskej republike	65
6.3 Šifrovanie a anonymizovanie v prostredí internetu	67
7 Záver	69
Zoznam použitej literatúry	71

Zoznam skratiek, značiek a vysvetliviek

Anon — člen hnutia Anonymous.

Ban — označenie pre zablokovanie účtu, zablokovanie užívateľského mena, či zablokovanie IP adresy.

Blacklist — zoznam zakázaných webových stránok, ku ktorým má byť užívateľom odoprený prístup.

Botnet — označuje hlavne skupinu počítačov, v ktorých je bez vedomia ich majiteľov umiestnený škodlivý kód, pomocou ktorého sa dá tento botnet ovládať na diaľku.

Cloud/Cloud Computing — technológia, pri ktorej sú užívateľove dáta uložené na serveroch a nie lokálne v počítača a on k nim pristupuje napríklad pomocou webového prehliadača.

DDoS (Distributed Denial of Service) — typ útoku, pri ktorom je na cieľový server posielaných toľko požiadaviek, že to spôsobí jeho pád či reštartovanie. Cieľom je narušiť komunikáciu medzi serverom a bežnými klientmi tak, aby bola úplne nemožná, prípadne veľmi pomalá.

DNS (Domain Name System) — hierarchický systém doménových mien, prevádza IP adresy na domény, ktoré sú pre ľudí ľahšie zapamätateľné

DRM (Digital Rights Management) — všeobecné označenie pre technické metódy, ktorých cieľom je kontrolovať a obmedzovať používanie obsahu na digitálnych médiach.

Falošný emailový server — služba, umožňujúca posielat' emailové správy, so sfalšovanou kolónkou odosielateľa.

Firewall — sieťové zariadenie, ktoré slúži k zabezpečeniu sieťového prenosu a kontrole dát. Môže byť softwarový, môže byť súčasťou routeru alebo môže byť hardwarový.

FTP (File Transfer Protocol) — protokol pre prenos súborov na internete, používa sa aj pre správu dát na webových stránkach.

GPS (Global Positioning System) — používa sa najmä na určenie presnej polohy pomocou GPS prijímača, prípadne na naplánovanie optimálnej trasy z bodu A do bodu B.

Haktivizmus — činnosť, ktorá vznikla spojením slov hacking a aktivizmus. Vykonávajú ju ľudia, ktorí sa rozhodli na internete aktívne vyjadrovať svoju nespokojnosť. Častým príkladom haktivizmu je napríklad zapájanie sa do DDoS útokov.

Chat — textová komunikácia dvoch či viacerých ľudí prostredníctvom internetu.

Imageboard — typ internetového fóra, kde sa okrem diskusií publikujú aj obrázky.

IRC (Internet Relay Chat) — internetový chat, na rozdiel od služieb typu ICQ, je určený pre väčšie množstvo komunikujúcich naraz.

iTunes — aplikácia od firmy Apple, ktorá umožňuje sťahovať, organizovať a prehrávať multimediálne súbory, najmä hudbu.

Log — názov súboru (väčšinou textového), v ktorom si programy ukladajú záznamy o svojej/užívateľovej činnosti.

MPAA (Motion Picture Association of America) — nezisková americká spoločnosť, ktorá zastupuje záujmy filmových štúdií.

NAT — technológia, ktorá umožňuje, aby viac zariadení v jednej sieti (napríklad stolný počítač a notebook v domácej sieti) mohlo navonok používať rovnakú IP adresu. Deje sa tak prostredníctvom routeru, cez ktorý sú do internetu zapojení a ktorý každému zariadeniu pridelí vnútornú IP adresu.

NCP (Network Control Program) — starší protokol, určený na prenášanie paketov. Nahradený TCP protokolom.

Netflix — služba, ktorá za mesačný poplatok umožňuje sledovať širokú ponuku rôznych filmov a seriálov.

Paket — blok dát prenášaný po sieti (napríklad prostredníctvom internetu).

Peer-to-peer — technológia, pomocou ktorej užívatelia komunikujú priamo, bez nejakého centrálného serveru. Najčastejším príkladom je distribúcia dát prostredníctvom BitTorrentu.

RIAA (Recording Industry Association of America) — organizácia, ktorá v Spojených štátoch reprezentuje záujmy hudobného priemyslu.

Router — sieťové zariadenie, ktoré slúži ako most medzi internetom a domácou/firemnou či inou sieťou. Jeho úlohou je správne smerovať požiadavky jednotlivých klientov.

Screenshot — statický obrázok toho, čo sa deje na obrazovke počítača. Väčšinou sa vytvára pomocou klávesy PrintScreen.

SMS brána — služba, umožňujúca posielat' SMS správy cez internet.

Steam — internetová služba hernej spoločnosti Valve, ktorá je určená pre digitálnu internetovú distribúciu počítačových hier a k zabezpečeniu možnosti, aby hra mohla byť hraná viacerými užívateľmi súčasne (multiplayer).

Stream — obsah (väčšinou video), ktorý nemusí byť pred prezretím stiahnutý celý, ale môže sa zároveň pozerat' a zároveň s'ahovat' tá časť, ktorá ešte stiahnutá nie je.

TCP/IP (Transmissions Control Protocol/Internet Protocol) — súčasne používaná sada protokolov na prenášanie paketov.

TLD (Top Level Domain) — doména najvyššej úrovne, tá čo býva až za poslednou bodkou. Označuje sa aj ako koncovka. Môže to byť národná doména (.sk) alebo generická doména (.com).

Traffic — označuje prenesené dáta prostredníctvom počítačovej siete.

VHS (Video Home System) — štandard, ktorý umožňuje nahrávať a prehrávať videozáznam na videokazetu. V dnešnej dobe na ústupe pred digitálnymi médiami.

Warez — slangový výraz, pre autorsky chránený materiál, ktorý je používaný nelegálne. Označujú sa ním najmä nelegálne počítačové programy a hry, ale aj filmy.

Webhosting/Hosting — prenájom priestoru na cudzom serveri (u webhostera), slúžiaci väčšinou na to, aby si prenajímateľ na ňom mohol spustiť vlastnú webovú stránku.

Kapitola 1

Úvod

Internet je spomedzi masových médií určite najslobodnejší a najnezávislejší. Nie je úplne nezávislý ako si mnohí myslia, ani úplne anonymný, ale vďaka relatívnej decentralizácii a možnosti, že každý si môže spustiť na rovnakom princípe vlastnú sieť, ktorá bude od celosvetového Internetu úplne či čiastočne nezávislá, prináša slobodu v možnosti prijímania, zdieľania či vyjadrovania myšlienok. Práve pre tieto jeho jedinečné vlastnosti je nutná byť opatrnosť pri prijímaní akýchkoľvek reštrikcií voči Internetu ako celku. Cenzúra vrátane regulácii a obmedzení je vždy nebezpečná a to aj v prípade, keď je predkladaná s dobrým úmyslom a akékoľvek problémy sa nedajú riešiť obmedzením 99,9 % slušného obyvateľstva kvôli 0,1 % problémových. Riešenie musí byť menej bolestivé ako samotný problém. Už Benjamin Franklin povedal: „*Ten, kto sa vzdá základných slobôd, aby získal dočasnú istotu, si nezaslúži ani slobodu, ani istotu.*“¹

Asi ešte nikdy nebola sloboda na internete ohrozená v takom extrémnom rozsahu ako je tomu v čase písania tejto diplomovej práce. Čínske praktiky potlačania slobody slova, nebezpečnej regulácie a internetovej cenzúry, o ktorej som písal pred dvomi rokmi vo svojej bakalárskej práci v súvislosti s Googlom, sa preniesli aj na americký a európsky kontinent, čo bolo v tej dobe nepredstaviteľné. Ich autori sú si vedomí, že podľa zákona sa stále nachádzajú v demokratických krajinách a preto sú zákony predkladané v mene „vyššieho dobra“ v podobe boja proti pirátom, teroristom, detskej pornografii a pre ochranu duševného vlastníctva. Možnosti zneužitia, ktoré so sebou prinášajú, sú ale ďaleko nebezpečnejšie, než všetky spomínané hrozby dohromady.

---

¹JACKSON, R. An historical review of the constitution and government of Pennsylvania, s. 289.

Kapitola 2

História internetu a stručný popis jeho fungovania

Pre pochopenie dnešných pomerov na internete a možnosti jeho ohrozenia či cenzúrovania, je potrebné poznať aj jeho históriu a princíp fungovania.¹ Po skončení druhej svetovej vojny, v časech studenej vojny hľadali Američania odpoveď na ruský satelit Sputnik 1, ktorý bol v roku 1957 vypustený na obežnú dráhu. Vízia bola taká, že ak Sovietsi majú možnosť posielat' svoje signály kamkoľvek na svete (Sputnik sa točil okolo Zeme), že Američania musia mať výbornú komunikačnú sieť a tak zlepšiť celkovo armádnú komunikáciu. Vo februári 1958 bola založená agentúra ARPA (Advanced Research Projects Agency — Agentúra pre výskum pokročilých projektov), neskôr premenovaná na DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency — Agentúra pre výskum pokročilých obranných projektov), ktorá mala za úlohu udržať technologický náskok ozbrojených síl USA a zamedziť Rusom prekvapenia akým bol Sputnik 1. Jeden z hlavných cieľov pri stavbe novej siete bolo, aby fungovala aj pri sérii útokov na rôzne miesta a aby teda bola decentralizovaná a aby umožnila vzdialený prístup k najvýkonnejším počítačom tej doby. Snahou bolo v praxi overiť možnosť posielat' jednotlivé bloky dát, takzvané pakety. Prvé dátové pakety boli reálne prenesené približne 10 rokov po založení ARPY, konkrétne 29. októbra 1969 z počítača Kalifornskej univerzity do počítača v Standfordskom výskumnom inštitúte. Sieť bola nazvaná ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network) a boli do nej pripojené iba 4 uzly. Postupne so zlučováním ďalších a ďalších sietí, napríklad UUCP a Usenetu vznikol armádny internet a neskôr sa prestal obmedzovať iba na americkú armádu a začal sa prepojiť aj s nearmádnymi inštitúciami. Dôvod bol prostý, armáda používa informácie ktoré sú dostupné inde, napríklad vo výskumných centrách, vedeckých inštitúciách atď. Postupne sa pripojila aj Európa, prvým pripojeným neamerickým subjektom, bol Norsar, čo je nórské stredisko pre seizmologický výskum v roku 1973. V roku 1983 sa od ARPANETu oddelila vojenská sieť MILNET. Vtedy aj bol nahradený starý protokol NCP protokolom TCP a zaviedlo sa aj DNS. S pripojova-

¹ZVÁRA, K. Beseda Svobodných 12. 1. 2012: „Regulace Internetu“.

ním lokálnych sietí začal byť ARPANET využívaný najmä ako chrbticová sieť určená na prenos, ale časom bola aj táto funkcia nahradená NSFNETom (National Science Foundation Network — sieť americkej organizácie na podporu vedy a výskumu). V marci 1990 ARPANET ukončil svoju činnosť a armáda zostala na doméne .mil (military). V rokoch 1990 až 1995 prestala byť americká armáda výhradným užívateľom internetu a začali sa vo veľkom pripájať vládne inštitúcie a aj vedecké a akademické pracoviská na celom svete. Začína sa tvoriť koncept WWW (World Wide Web) a internet sa čoraz viac komercializuje. Od roku 1995 je dostupný na voľné využitie.

2.1 Technická stránka internetu

Pre správne interpretovanie informácií, ktoré sú uvedené v ďalších kapitolách tejto práce je nutné pochopiť aspoň základné technické údaje ako internet funguje.¹ Internet (interconnected networks — prepojené siete) je celosvetovo dostupný decentralizovaný systém počítačových sietí, ktoré prenášajú dáta (respektíve bloky dát — pakety) prostredníctvom IP (Internet Protocol). Medzi siete, ktoré internet spája sa zaraďujú ako súkromné, tak vládne, vojenské, komerčné aj akademické. Internet samotný slúži ako prenosové médium pre mnohé služby. Mnohí si pod slovom internet predstavia služby WWW, čiže systém webových stránok, ale patrí sem aj elektronická pošta, rôzne druhy chatov či FTP (File Transfer Protocol) na prenos súborov.

Keďže internet spája jednotlivé siete a v nich jednotlivých klientov (jednotlivé sieťové zariadenia), je nutné sa v nich orientovať. Jednoznačnú identifikáciu poskytuje IP adresa (32bitové číslo oddelené bodkami), ktorú má každý klient jedinečnú. Aby bola táto jednoznačnosť dosiahnutá, tak IP adresy sa pridávajú po blokoch jednotlivým ISP (Internet Service Provider — poskytovateľ internetového pripojenia). Tým sa zabezpečí jednak nemožnosť duplicity IP adries a jednak sa dá z IP adresy jednoznačne identifikovať daný klient. S IP adresami, ich správou a pridávaním súvisí aj jeden z najväčších teoretických problémov internetu, ktorý narúša víziu slobodného média. O pridávanie IP adries sa stará nezisková organizácia ICAAN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers), ktorá sídli v Kalifornii v Spojených štátoch amerických. Organizácia je síce nezávislá, ale napriek tomu musí postupovať podľa platných amerických zákonov, čo môže v budúcnosti vyvolať problém, najmä s prihliadnutím na fakt, že v dnešnej dobe sa v Spojených štátoch rokuje o zákonoch typu SOPA, ktoré môžu narušiť nezávislosť a integritu globálneho internetu a ktoré budú rozobrané v tretej kapitole tejto práce.

Veľmi dôležitou časťou Internetu s ktorou prichádzajú používatelia do styku neustále je DNS (Domain Name System — systém doménových mien). Ako už bolo spomenuté, počítač vyhľadáva správneho klienta podľa presného číselného reťazcu — IP adresy. Ľuďom by sa ale pamätali číselné reťazce veľmi ťažko, preto majú jednotlivé servery (respektíve ich IP adresy) pridelené domény (napríklad facebook.com, wikipedia.org, google.com). Pri-

deľovanie domén funguje podobne ako prideliovanie IP adries na hierarchickom princípe. Úplne najvyššie stojí organizácia IANA (Internet Assigned Numbers Authority — autorita pre prideliovanie čísel na internete), ktorá je spravovaná ICANN, ale ktorú naďalej kontroluje aj Americké ministerstvo obchodu, čo predstavuje ďalší potenciálny problém pre nezávislosť internetu.

Organizácia IANA teda okrem iných vecí spravuje aj domény a koreňové DNS servery. Na starosti má domény najvyššej úrovne, TLD (Top Level Domain), čo je koncovka domény za poslednou bodkou. TLD domény sa rozdeľujú na generické (gTLD — generic Top Level Domain), ktoré si môže zaregistrovať každý ako .com, .org, .info a TLD kódu krajiny (ccTLD, country code Top Level Domain) ako sú .sk, .cz, .us atď. Práva na prideliovanie jednotlivých štátnych domén potom prevedú na organizáciu, ktorá má v danej krajine na starosti správu domén, na slovensku je to spoločnosť Sk-NIC (ma na starosti domény .sk) a záznam o tom uložia do svojich ROOT DNS serverov. V spoločnosti Sk-NIC si .sk domény môže následne zaregistrovať registrátor, najčastejšie webhostingový poskytovateľ, ktorý už danú doménu spojí s IP adresou serveru, na ktorej je umiestnená napríklad webová stránka, záznamy o tomto si uložia tiež do svojho nižšieho DNS serveru.

Keď potom klient napríklad zadá doménu sme.sk, jeho lokálny DNS server sa pripojí na koreňový DNS server. Ten mu povie, že .sk domény spravuje Sk-NIC a odkáže na jeho DNS server, ten ho odkáže na DNS server webhostingovej spoločnosti, ktorá ho už spojí so správnym serverom denníka SME.

Informácie obsiahnuté v tejto kapitole sú kľúčové na pochopenie toho na akých rôznych úrovniach môže byť/je zavedená internetová cenzúra.

2.2 Môže byť internet zničený?

Napriek tomu, že v dnešnej dobe je ďaleko pravdepodobnejšou narastajúca cenzúra internetu, nedá sa úplne vylúčiť ani fyzické zničenie internetu, či už ako celku alebo jeho rozdelenie na niekoľko nezávislých častí.

Prvou, nevelmi pravdepodobnou možnosťou zničenia internetu by bol rozsiahly elektromagnetický impulz (EMP), spôsobený asteroidom, či výbuchom jadrovej alebo elektromagnetickej bomby. Zariadenia, ktoré by neboli chránené Faradayovou klietkou by boli zničené, zničiť takto ale všetky kľúčové uzly by si vyžadovalo veľmi rozsiahly útok, ktorý nie je príliš pravdepodobný.

Druhá možnosť je už pravdepodobnejšia a spôsobila by rozdelenie globálneho internetu na jednotlivé kontinenty. Princíp spočíva vo fyzickom prerušení podmorských optických káblov, ktoré vedú medzi jednotlivými kontinentmi. Pred niekoľkými rokmi sa podobná udalosť stala v Egypte, všetko spôsobila obyčajná kotva lode.² Internet bol extrémne pomalý, rovnako tak telefónne hovory končili po pár sekundách po spojení. Samozrejme pod

²JANDA, M. Jak zničit internet — Rozdělme kontinenty.

morom vedie optických káblov viac a v prípade poruchy jedného vedia spoločnosti, ktoré sa o káble starajú, všetko traffic presmerovať, než ho opraví. Všetky káble naraz sa ale náhodou nepoškodia, preto by bolo treba buď silné podmorské zemetrasenie alebo výborne naplánovaný teroristický útok, kde by útočníci presne poznali polohu a trasu káblov a disponovali by dostatočnou ničivou silou na zničenie všetkých spojov. Následkom by bola zrazu nedostupnosť mnohých kľúčových DNS serverov, možnosť pripojiť sa iba na webstránky z rovnakého kontinentu, posielat' emailové správy iba v rámci kontinentu atď. Internet by bol zrejme aj preťažený požiadavkami spojiť sa so servermi mimo kontinentu, ktoré by nebolo možné splniť a bol by stále zahltenejší a preťaženejší.

Tretím spôsobom zničenia internetu by bol útok na koreňové (ROOT) DNS servery, ktoré tvoria vrchol hierarchickej DNS pyramídy. Týchto najdôležitejších serverov, spravovaných IANA, je spolu 13.³ Netreba si ale predstavovať server iba ako fyzický počítač, ale niekoľko počítačov geograficky nezávislých, ktoré spolu tvoria jeden z týchto 13 serverov. Fyzických serverov, ktoré nie sú zložené z viacerých geografických lokalít je 6 a všetky sú na území USA. Zvyšných 7 serverov je uložených na stovkách miest v desiatkach rôznych krajín na celom svete. Ku každému z nich navyše existujú aj zálohy.³ Napriek tomu tieto ROOT servery predstavujú aspoň teoretický zraniteľný bod od čoho sa pri útoku odraziť, pretože ide o pevný počet serverov, ktoré keby sa naraz zničili, nastala by internetová apokalypsa. Bez prekladu IP adries na domény by sa ľudia nedostali na webové stránky, nemohli by používať elektronickú poštu atď. Muselo by sa ale zničiť naozaj všetkých 13 serverov (sú vzájomne zastupiteľné) na dostatočne dlhú dobu, aby sa vymazali záznamy aj na nižších DNS serveroch. Fyzická likvidácia takýchto serverov je teda dosť nepravdepodobná. Pravdepodobnejší útok spočíva v útoku po sieti, kde útočníka nemusí zaujímať fyzická lokácia serveru. Takýto útok sa odohral 21. októbra 2002 a trval viac ako hodinu.³ Útočníci zaplavili servery obrovským množstvom nezmyselných paketov, takže tieto servery neboli poriadne schopné reagovať na požiadavky siete. Útok bol realizovaný prostredníctvom botnetu (sieť vytvorená z počítačov nič netušiacich používateľov internetu, ovládaná pomocou škodlivého kódu, ktorý útočník nejakým spôsobom roz distribuoval medzi dostatočný počet týchto užívateľov) a podarilo sa mu vyradiť 9 z 13 ROOT DNS serverov. Internet počas útoku fungoval, ale bol výrazne pomalší. Teraz sú servery decentralizovanejšie a lepšie chránené ako v roku 2002, čiže aby bol takýto útok reálny, bolo by treba zostaviť obrovský botnet, zároveň utajiť miesto odkiaľ je tento botnet ovládaný (Spojené štáty sa pri jednom takomto útoku vyjadrili, že pokiaľ bude ich komunikačná sieť znova napadnutá, odpovedia kybernetickým protiútokom a ak ani to nepomôže, použijú smrtiacu silu).³ Takisto by bolo nutné prerušiť komunikáciu medzi DNS serverami a ich zálohami, ktoré sú umiestnené nevedno kde.

---

³JANDA, M. Jak zničit internet.

Kapitola 3

Autorské právo a duševné vlastníctvo v prostredí internetu

Problematika kopírovania a distribuovania nosičov, na ktorých bol umiestnený autorsky chránený obsah, siaha pred dobu masového rozšírenia internetu, ale treba uznať, že nelegálne skopírované VHS pásky predávané na trhoviskách boli iba malou rybou v porovnaní s digitálnou distribúciou prostredníctvom internetu. „Súperi“ boli vždy tí istí, na jednej strane autori, producenti, vydavatelia a distribučné spoločnosti a na druhej užívatelia — „piráti“.

Jedným z najväčších problémov duševného vlastníctva býva neaktuálnosť a nepružnosť autorských zákonov vzhľadom k digitálnej distribúcii. Napríklad na Slovensku súčasne platný autorský zákon 618/2003 upravil dobu platnosti autorských práv na 70 rokov od smrti autora, naše staršie autorské zákony (zákon 35/1965 Zb., zákon č. 115/1953 Zb. a zákon č. zákon č. 218/1926 v znení zákona č. 120/1936 Zb) mali stanovenú 50 ročnú ochranu po smrti autorov.¹ Toto sú lehoty, ktoré mohli vyhovovať v časoch, keď bolo treba pre získanie nových informácií stráviť roky na moriach, preplávať oceán a priniesť nové myšlienky niekde z Orientu, aby z toho moreplavec mohol žiť do konca života. Už v minulom storočí v časoch fotografických filmov a magnetofónových pásov boli tieto pravidlá značne neaktuálne, no v časoch, keď sa nové myšlienky dajú za pár hodín rozšíriť do celého sveta, keď sa fotografie upravujú a retušujú v grafických editoroch, filmy editujú v strihacích programoch, hudba ukladá v digitálnych formátoch, sú takéto zákony úplne nepoužiteľné. Problém vzniká keď sa vydavateľstvá snažia s pomocou štátu vynútiť zákony a pravidlá analógového sveta vo svete digitálnom.

Druhým veľkým problémom je fakt, že vydavatelia a distribútori sa často správajú k svojim zákazníkovi, či už existujúcim alebo potenciálnym, ako k nepriateľom. Ak si človek napríklad stiahne film z internetu zadarmo, tak jediné čo musí spraviť je spustiť ho. Človek, ktorý si zaplatí nemalé peniaze za originálne DVD, je odkázaný prehrávať tento film iba v kompatibilnom prehrávači, musí originálne média niekde skladovať, je nútený si pozrieť

---

¹PETIT PRESS, A.S. Autorské práva.

sériu reklám a protipirátskych varovaní o zákaze kopírovania. Toto je obzvlášť nepríjemná vec, ktorú vydavatelia používali už pri filmoch na VHS kazetách. Namiesto toho aby bolo pred filmom krátke pod'akovanie za zakúpenie originálneho nosiča, čo by bolo vnímané pozitívne, je tam varovanie, ktoré zakazuje kopírovať pod nejakou sankciou podľa nejakého zákona, čo sa dá vnímať iba nepriateľsky a negatívne. Osobitne v krajine ako je Slovensko či Česko, kde je kopírovanie pre vlastnú potrebu povolené (okrem softwaru a niektorých ďalších výnimiek) pôsobí toto veľmi zvláštne. Zdalo by sa, že v takejto krajine je každý zákazník, ktorého vydavateľ získa a predá mu obsah, víťazstvom a že pod'akovanie je lepšia voľba ako strašenie zákonmi, varovaniami, upozorneniami a nepreskočiteľnými protipirátskymi reklamami.²

A konečne tretím veľkým problémom býva fikcia škody. Pri vyčísl'ovaní strát postupujú vydavatelia podľa vzorca koľko ľudí si autorsky chránený obsah stiahlo (a aj tento údaj iba odhadujú) a vynásobia to cenou, ktorú stojí tento obsah na nosiči, inak povedané počítajú, že každý, kto si daný obsah stiahol bez platenia, by v opačnom prípade zaplatil plnú sumu za nosič. Je samozrejmé, že to takto robia, dá sa takto ľahko poukazovať na obrovské straty, ktoré majú a majú lepšiu vyjednávaciu pozíciu proti „pirátom“, ale v skutočnosti to takto samozrejme nie je. Mnoho ľudí by si obsah jednoducho nekúpilo, v prípade softwaru by si mohli kúpiť produkt lacnejší alebo získať produkt, ktorý je úplne zadarmo.

Na celú problematiku sa dá teda pozerat' z dvoch uhlov pohľadu, pre autorov je warez útok na ich duševný majetok. Ak si ľudia nekúpia ich obsah, ale zadarmo si ho stiahnu z internetu, tak autori nedostanú zaplatené. Na druhej strane duševné vlastníctvo nie je vlastníctvo fyzické a v záujme vyvodenia správnych záverov je potrebné toto rozlišovať. Pokiaľ si niekto nelegálne stiahne film, tak autor/vydavateľ ten film stále má, argumentácia, že je to rovnaké ako kraďnúť tovar v obchode je účelová. Dobrým príkladom tejto kampane môže byť niekoľko rokov starý prípad 19ročného Jozefa Šubra z juhočeského mesta Kaplice. V Uherskom Hradišti sa konala svetová premiéra/predpremiéra filmu Simpsons Movie. Stalo sa to, čo sa stáva skoro na každom premietaní filmu. Jozef Šubr film nahral na digitálnu videokameru, doma editoval a jeho kópiu umiestnil na internet (konkrétne na servery rapidshare.com a odkazy na tieto linky umiestnil na warezové fórum warforum.cz). Takéto verzie filmu sa nazývajú cam-rip a vyznačujú sa nízkou kvalitou, pretože sú točené priamo z plátna, bez externého mikrofónu a bez statívu. Keďže toto ale bola prvá kópia na svete o vec sa začali zaujímať médiá a hlavne Česká protipirátska únia. Začal sa obrovský mediálny hon a podľa vtedajších odhadov protipirátskej únie si nelegálnu kópiu stiahlo viac ako sto tisíc ľudí, ktorí by dohromady na vstupnom minuli viac ako desať miliónov korún. Polovica týchto peňazí by pripadla distribútorskej spoločnosti Bontonfilm. Nakoniec sa vyrovnali mimosúdne: Česká protipirátska únia veľkoryso súhlasila s vyrovnaním v podobe

²RYBKA, M. Úvaha: Co vydavatelé dělají špatně? Neučí se od kolegů z porna

150 000 Kč a prísľubom, že chlapec bude dostupný aj v budúcnosti pre potreby protipirátskych kampaní.³

Čo je v tomto prípade rozhodujúce a na čo média príliš neupozorňovali bol fakt, že chlapec, ktorý danú kópiu filmu Simpsons movie na internet umiestnil, to robil nezištne. Nsledoval tým žiadny hmotný cieľ, nebral za stiahnutie filmu žiadne peniaze. Umiestnil ho zadarmo pre ľudí aby si ho mohli pozrieť. Pravdou ale je, že keby takto mali postupovať u každého človeka čo na internet umiestnil materiál, ku ktorému nemal autorské práva, tak by zatkli asi polovicu používateľov internetu.

Takéto vyčísl'ovanie škôd nemôže fungovať. Ako poznamenali mnohí diskutéri pod článkami, ani o tom filme nevedeli, pozreli si z internetu stiahnutý cam-rip, film sa im páčil a následne išli aj s celou rodinou do kina. Takto vydavatelia vďaka študentovi získali aj ľudí, ktorých by bežným marketingom ísť do kina nepresvedčili. To ukazuje, že ľudia sú ochotní za obsah platiť a najmä, keď je obsah kvalitný. Predstava, že človek, čo chce ísť na film do kina s kvalitným obrazom a zvukom tam nepôjde, pretože existuje nekvalitný cam-rip je úplne mylná. Sťahovanie z internetu sa dá brať aj za formu marketingu, pretože ak sa niekomu páči napríklad nejaká hudba, tak si ju možno stiahne zadarmo a nekúpi si originálny nosič, ale zas navštívi koncert skupiny atď.

To stále ale nie sú všetky dôvody, pre ktoré ľudia z internetu sťahujú. Z internetu si ľudia majú možnosť stiahnuť seriály a filmy, ktoré by nikde inde nezohnali, môže ísť o menšinové žánre alebo staré filmy, ktoré sa už u nás nevysielajú alebo sa ani nikdy nevysielali. Ich stiahnutie z internetu môže byť jedinou cestou, ako si daný film pozrieť. Potvrďuje to aj fakt, že vydavatelia často rozdelia svetový trh na krajiny, z ktorých sa môže a nemôže pristupovať k nejakému obsahu a ľudia, ktorí nemajú povolenie sťahovať, pri snahe stiahnuť ho vidia oznam, že daný obsah nie je pre ich krajinu dostupný. Toto nikdy nefunguje. Akonáhle vydavateľ nejakému potenciálnemu zákazníkovi odoprie právo k nejakému obsahu, z potenciálneho zákazníka sa stáva reálny pirát a obsah začne hl'adať sám mimo oficiálnych kanálov distribútora, pretože je to jeho jediná možnosť, ako sa k danému obsahu dostať. A vždy sa nájde niekto kto tam ten obsah dá, či už za úplatu alebo zdarma a sprístupní ho tak tým ľuďom, ktorým vydavateľ prístup odoprel. Pri internete jednoducho globálna dostupnosť funguje a snaha vydavateľov na tom nemôže nič zmeniť.⁴

Populárny český internetový publicista Michal Rybka zastáva názor, že vydavatelia sa k zákazníkom nechovajú čestne, ich správanie je monopolistické a preto nemôžu očakávať, že zákazníci im budú platiť, ak majú aj inú možnosť. K problematike autorského práva v prostredí internetu napísal niekoľko obsiahlych a veľmi fundovaných článkov, relevantné citáty z nich budú uvedené nižšie v tejto kapitole.

„Naši vydavatelia sú nakazení rovnakým vírom hostility, ktorý sužuje drvivú väčšinu vydavateľov na celom svete. Za posledných dvadsať rokov neurobili žiadny, zmysluplné vy-

³AKTUÁLNE.CZ. Natočil načerno Simpsonovy, teď pomůže v boji s piráty.

⁴RYBKA, M. Úvaha: Co vydavatelé dělají špatně? Neučí se od kolegů z porna

zerajúci počin v digitálnej distribúcii filmov, Netflix a iTunes vlastne nemajú s vydavateľmi nič spoločného — Apple je pôvodne počítačová firma a Netflix požičovňa. O tom, ako musel Steve Jobs presvedčovať vydavateľov, aby spolupracovali, sa rozprávajú celkom divoké historky — a získanie Beatles na iTunes bolo dokonca oslovované na webe Apple. Pritom Netflix je koncept, ktorý ukazuje, že pirátom konkurovať dá: ak vás mesačne Netflix stojí 8 dolárov, prečo by ste platili obvyklých 10 dolárov za zdieľací systém?

Legálny systém je lacnejší ako nelegálny — a je tak lacný, že ďalší tlak na cenu proste nedáva zmysel. Je to obrovské víťazstvo v boji proti pirátom, pretože ich robí do značnej miery nepotrebnými. Zadetkovali ste niekde nejaké oslavy tohoto systému od vydavateľov? Ja nie. A áno, samozrejme tento systém funguje iba v USA. Prečo sa podobný systém, rovnako lacný a ľahko použiteľný nikto nesnaží tlačit' celosvetovo?

Nie je vám to divné? Nie je naozaj divné to, že snaha o distribúciu a predaj nevychádza od vydavateľov, ktorí by teoreticky mali najviac profitovať z predajov, ale od firiem, ktoré im doslova a do písmena vnucujú príjmy od platiacich zákazníkov? Všetko, čo za posledných 20 rokov vydavateľské domy podnikli, sa týkalo buď snahy zakázať nejakú prehrávaciu či distribučnú technológiu alebo vyrobiť nejaký nový hebl na obmedzenie možnosti manipulácie so súborom. Nie vydavatelia, ale práve piráti tlačili nové formáty digitálnych súborov, ktoré sa stali súčasťou moderných prehrávačov, nie z vôle vydavateľov presadiť digitálnu distribúciu, ale len a iba im na trusc. Tlak po nových formátoch bol tak obrovský, že ich museli prevziať aj veľké firmy, ktoré tradične robili všetko, čo si vydavatelia vymysleli.“⁵

iTunes je skutočne revolučná služba, dostupná už aj na Slovensku, no keďže je to produkt firmy Apple, s počítačmi a inými zariadeniami ostatných výrobcov spolupracuje iba v obmedzenej miere a Netflix skutočne na Slovensku ani v Českej republike dostupný nie je. Trochu podobná služba dostupná na Slovensku je portál illegalne.sk, skladby na ňom uložené sú bez DRM, ale ich cena je v priemere okolo eura za skladbu, priemerný album tak vyjde drahšie, ako keby si ho užívateľ kúpil na fyzickom nosiči CD.

Posledný odsek reaguje aj na nevôľu vydavateľov, ktorú spôsobil napríklad zvukový formát MP3 a s ním spojený prenosný prehrávač Diamond Rio PM300 a na nepopulárne DRM.

„Pritom je tu omnoho viac služieb s fajn vlastnosťami, ktoré ukazujú, že keď sa miesto križiackych výprav pokúsíte získavať zákazníkov, to fungovať bude. Máme tu nesmierne úspešný Steam, ktorého zľavy nútia ľudí kupovať viac hier, než kedy dohrajú. Máme tu iTunes s ich príjemnou vlastnosťou, že koľko zariadení máte zviazaných s účtom, na toľkých môžete prehrávať obsah.“⁵

„Vydavatelia sa už dlho ani nepokúšajú chovať ako obchodníci, ktorí sa snažia predávať svoje produkty a „alokovať ich na trhu“, ale skôr ako feudáli, ktorí sú vôľou astrálnych sfér oprávnení vyberať také prebendy, aké si sami určia.“⁵

⁵RYBKA, M. Úvaha: Co vydavatelé dělají špatně? Neučí se od kolegů z porna

„Vydavateľské organizácie robia čo môžu a ich najväčším PR úspechom bolo zavedenie pojmu „ilegálne sťahovanie filmov“ a jeho vtlačenie do hláv civilistom, napriek tomu, že podľa nášho zákona kopírovanie pre osobnú potrebu rozhodne legálne je. Vydavateľom sa ďalej podarilo dosiahnuť husársky kúsok, pretože kopírovať si pre vlastnú potrebu môžete, ale ochrany pritom obchádzať nesmiete, čo možno prirovnať k situácii, keď máte povolené prejsť dverami, iba ich nesmiete odomknúť.“⁶

S názorom, že sťahovať zadarmo audiovizuálne diela z internetu pre vlastnú potrebu je ilegálne sa dá stretnúť celkom často aj na Slovensku, pritom naša legislatíva je tej českej veľmi podobná. Autorský zákon 618/2003 v §24 odseku 1) jasne uvádza, že fyzická osoba si môže robiť kópie diel pre vlastnú potrebu aj bez uhradenia poplatkov autorovi. Je tam niekoľko výnimiek, medzi ktoré patrí napríklad počítačový software, ale nie hudba a filmy. Sťahovanie diela z internetu je v tomto prípade vytváranie kópie. Tu je ale nutné rozlišovať spôsob sťahovania diela. Užívateľ môže použiť priame HTTP sťahovanie, keď je dielo uložené na FTP serveri (napríklad vyššie spomínaný rapidshare), ale už nesmie používať peer to peer programy, čiže napríklad sťahovať dielo pomocou torrentov. Pri tomto spôsobe sťahovania totiž užívateľ dielo okamžite aj zdieľa a to už paradoxne ilegálne je.

„Čítal som celé batérie rozhovorov, v ktorých distribútori vysvetľovali, že bez DRM to nejde a že sa ,DRM nakoniec presadí'. Ibaže iTunes ukazuje, že to ,bez DRM ide'. A Netflix ukazuje, že úplne neobmedzený prístup k obsahu môže byť lacný. Jedna zo zvláštnych vecí, ktorá ma neprestáva fascinovať, je opakovaná neschopnosť vydavateľov nájsť funkčný predajný model, ktorý by sme nepovažovali za zákazníka inzultujúci. Pritom je tu mnoho príkladov, napríklad pornografický priemysel, ktorý v digitálnej distribúcii rovno vyskúšal radu modelov a otestoval už dávno tie chyby, ktoré sa pokúšajú robiť normálni vydavatelia dnes. Ak odhliadneme od obsahu pornografických filmov, tak ako tovar sa od tých normálnych moc nelíši, je to jednoducho iba video o určitej dĺžke a rozlíšení. Pornografi sú v porovnaní s tradičnými vydavateľmi omnoho dravejší a odvážnejší, takže do značnej miery robia ,prieskum bojom'. Traduje sa, že úspech systému VHS bol založený na tom, že si ich pornografi zvolili a že vraj aj Blu-ray sa vďaka tomu presadil. No neviem, podľa súčasnej situácie sa skôr zdá, že pornografi fyzické médiá opúšťajú a zameriavajú sa na digitálnu distribúciu.

Zatiaľ čo veľkí vydavatelia tvrdo pracujú na tom, aby do mysli ľudí implantovali predstavu, že ,licencia k domácemu sledovaniu' je zviazaná s fyzickým médiom, pornografi si s podobnými blbinami hlavu nelámu — už dávno u nich prevládlo flat-rate (zaplatíš predplatné a čo si ťaháš, to je tvoje). Ono predávať filmy na fyzických nosičoch a pekne za každý nosič zhrabnúť ,poplatok za licenciú' je nepochybne nesmierne výnosné. Človek by si skoro povedal, že by bolo logické aby to bolo oddelené. Kúpíte si film na DVD za 500 Kč, cena za médium je cca 20 Kč aj s krabičkou a teda poplatok za licenciú je 480 Kč. Pretože je na DVD DRM a teda si ho kopírovať nesmiete, malo by byť možné zájsť s pokazeným DVD do obchodu a tam ho vymeniť čisto za cenu fyzického média, čiže za tých 20 Kč. Licenciú ste

⁶RYBKA, M. Úvaha: Co vydavatelé dělají špatně? Neučí se od kolegů z porna

si už predtým zaplatili, iba nosič sa rozbil. Odporúčam si to vyskúšať v praxi — všetky ti reči o ‚platbe za duševné vlastníctvo‘ sa vytratia ako para nad hrncom a predajca vám bude vysvetľovať, že zničiť si DVD je predsa to isté ako pokaziť práčku.“⁷

„To isté platí aj pre rôzne formáty. Keď si kupujete film v HD, zaplatíte za Blu-ray raz, za DVD druhýkrát (obvykle inú cenu) a za UMD či SD či kiego čerta ‚mobilný‘ fyzický nosič znova. Dielo je to isté, herec je ten istý, aj vydavateľ je ten istý. Aj zákazník je ten istý, ale vždy platí znova a vydavateľia na tom nevidia nič zlého. To pornografi taký problém nemajú, môžete si stiahnuť ten istý film v HD kvalite, normálny alebo napríklad pre iPhone. Od pornografa si môžete stiahnuť dielo kľudne vo všetkých formách naraz a keď sa vám nechce čakať, tak si ho môžete aj streamovať.“⁷

Sloboda určovať si sám ceny je veľmi dôležitá v bežnom trhovom prostredí a liberálny prístup ju právom obhajuje. Problém nastáva, keď niekto začne svoje postavenie zneužívať a vynucovať si zákony, ktoré z neho robia trvalý monopol a neumožňujú ostatným vstúpiť na trh. Moderná digitálna distribúcia má pred sebou zatiaľ príliš veľa prekážok, z ktorých mnohé pochádzajú práve od tradičných vydavateľov a pokiaľ sa neodstránia, nemá šancu sa rozšíriť. Pritom má nezanedbateľné výhody. Napríklad cena internetovo distribuovanej hudby môže byť oveľa nižšia (absencia fyzických nosičov, ktoré treba predávať a prepravovať). Je tu aj ekologické hľadisko, prípadne výhoda, že hudba sa nemôže vypredať. A nakoniec je tu aj hľadisko väčšej spravodlivosti platieb, ak sa zotrvá pri modeli, že autorské zväzy, budú mať právo rozdeľovať peniaze medzi autorov. Pri digitálnej distribúcii vo forme paušálu za neobmedzené sťahovanie sa okamžite a úplne presne dá pozrieť čo a koľko sa stiahlo a podľa toho rozdeliť peniaze medzi interpretov. Na Slovensku a v Českej republike často vychádza lacnejšie nechať si poslať CD s hudbou so Spojených štátov alebo z Veľkej Británie, napriek poštovnému môže vyjsť lacnejšie ako u nás. Problém vzniká potom pri snahe ho prehrať, lebo často býva zakódovaný iba pre prehrávače v danom regióne. Je to ďalší neférový krok zo strany vydavateľov, ak je kúpyschopnosť obyvateľstva nižšia ako inde a ceny rovnaké alebo nižšie, vždy to bude viesť k zvýšenej miere pirátstva. Pri filmoch by služba ako americký Netflix vyšla lacnejšie, než mať zaplatený prémiový účet na serveroch ako uloz.to či rapidshare.com a zisky by pritom šli autorom a nie súkromnej spoločnosti, na ktorej servery niekto nelegálne nahráva autorsky chránený obsah.

„Pravda je ale taká, že je jednoduchšie predat' sto kópii po tisíce, než desať tisíc kópii po desiatich korunách. Je s tým menej práce a keď ľudia začnú pirátiť, môžete sa hrať na ublíženého. Je pohodlnejšie nerobiť nič, než sa deliť s distribučným systémom o zisk z digitálnej distribúcie. Je to tradičný modus operandi vydavateľov, ktorí navyše maskujú fakt, že čím ďalej, tým viac prestávajú byť relevantní ako skutoční distribútori a dovoľuje im potláčať konkurenciu, ktorá začínala v poslednej dobe vyrastať kadekde.“⁷

S posledným citátom sa dá tiež ľahko stotožniť, pretože sa ľahko ponúka porovnanie so softwarovým trhom. Výrobca najpoužívanejšieho operačného systému Windows — firma

⁷RYBKA, M. Úvaha: Co vydavatelé dělají špatně? Neučí se od kolegů z porna

Microsoft sa síce často sťažuje na warez, ale je verejným tajomstvom, že oveľa radšej toleruje v domácnostiach warez, čiže nelegálne používanie ich operačného systému, než by sa mal pozerat', ako ľudia prechádzajú na nespoplatnené open-source operačné systémy, napríklad niektorú distribúciu Linuxu. Filmový producent či hudobník, aj keď to neprizná, bude zrejme rozmýšľať rovnako. Radšej nech kopírujú ich DVD a CD s tým, že pri premiére nového diela pôjdu do kina/na koncert, než by ich prestali pozerat'/počúvať úplne.

3.1 ACTA

Za celú krátku históriu internetu nebol prijímaný zákon, ktorý by prinášal tak extrémne nebezpečenstvo ohrozenia slobody internetu ako aj ľudských práv, akým je návrh zákona ACTA. ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement — obchodná dohoda proti falšovateľstvu) je medzinárodná dohoda, ktorá sa pomocou represíí a trestnoprávných prvkov snaží presadiť vynucovanie duševného vlastníctva. Dohoda pokrýva široké spektrum tovaru ako hudobné a filmové diela, značkové oblečenie, či chránenie investícií a patentov farmaceutických firiem v podobe generických liekov, semien rôznych rastlín atď. Problémom je, že ACTA, ktorá sa na prvý pohľad tvári ako pomoc umelcom za použitia copyright zákonov a boj proti výrobe falošných tovarov tváriacich sa ako skutočný originál, je oveľa viac ako len to.

Neúplný zoznam rizík a kontroverzností, ktoré dohodu ACTA sprevádzajú:^{8 9 10}

- Duševné vlastníctvo nie je nikde zadefinované, môže to byť obchodná značka, informácia, nová myšlienka, či veta. Môže začať spadať pod copyright a to môže mať obrovský dopad na chod internetu.
- Celá dohoda ACTA má veľmi netransparentné pozadie vzniku, rokovania boli utajované a neboli vedené na pôde žiadnej významnej či relevantnej inštitúcie. Predbežné rozhovory o ACTA zrejme začali medzi zástupcami Spojených štátov amerických, Kanadou, Európskou komisiou, Švajčiarskom a Nemeckom okolo roku 2007. Diskusie boli vedené v tajnosti ale v polovici roka 2008 ich zverejnil server WikiLeaks. Napriek protestom sa v rokovaní pokračovalo naďalej a občania EU napriek zákonu o slobodnom prístupe k informáciám, stále nemali prístup k textu tejto dohody, pretože bola prejednávaná v režime vyhradené/utajené. Samotní poslanci europarlamentu sa k nej dostali až v lete 2011. 1. októbra 2011 podpísalo ACTA 8 krajín (Spojené štáty americké, Austrália, Kanada, Japonsko, Maroko, Nový Zéland, Singapur, Južná Kórea). Rada EU odsúhlasila dohodu ACTA 16. decembra 2011 na stretnutí ministrov poľnohospodárstva a rybolovu, čo bolo vzhľadom k obsahu dohody ACTA absolútne nesú-

⁸RYBKA, M. 50 stran právničitiny lidsky — rozebíráme smlouvu ACTA.

⁹LUTONSKÝ, M. Přečtěte si oficiální český překlad dohody ACTA.

¹⁰ČESKÁ PIRÁTSKÁ STRANA. ACTA: 10 důvodů, proč se připojit k protestům.

visiace stretnutie. Ostatné veci, ktoré sa na danom stretnutí preberali, sa poľnohospodárstva a rybolovu skutočne týkali. Za Slovenskú republiku v rade EU dohodu ACTA podpísal minister poľnohospodárstva a rozvoja vidieka Zsolt Simon. ACTA bola podpísaná na ceremónii pre Európsku úniu v japonskom Tokiu zástupcami 22 krajín EU, včítane Českej republiky. Z členských krajín vtedy dohodu nepodpísalo iba 5 krajín a to Nemecko, Holandsko, Cyprus, Estónsko a Slovensko. Francúzsky europoslanec Kader Arif, ktorý v európskom parlamente zastával funkciu hlavného spravodajcu, v ten istý deň nazval dohodu ACTA maškarádou, vyjadril sa, že je nepriehľadná a problematická a 26. januára rezignoval na svoju funkciu.¹¹ Keďže ACTA ale zavádza aj trestnoprávne prvky bude musieť byť ratifikovaná parlamentmi jednotlivých krajín a aj európskym parlamentom.

- O dohode ACTA začali rokovať ľudia, ktorým na to občania nedali žiaden mandát. Neboli demokraticky zvolení, nereprezentujú občanov, napriek tomu rokujú o zákonoch, vymýšľajú nové, prísnejšie tresty a represie.
- Vynucovanie dodržiavania copyrightov, ktoré obmedzujú regióny či určité geografické územia môžu spôsobiť, že v daných regiónoch sa ľudia nedostanú k informáciám o netransparentných tendroch, zmanipulovaných voľbách, či človekom spôsobených vojnách a katastrofách, pretože budú označené za copyright.
- ACTA spôsobí zánik alebo veľmi výrazné obmedzenie služieb ako YouTube, či Vimeo, ktoré fungujú na báze užívateľmi generovaného obsahu. Je nemožné, aby pri zachovaní rovnakej kvality služby mohli najat' dost' pracovníkov, ktorí by videá/materiály pred zverejnením prezreli, či neobsahujú autorsky chránený obsah. Prevádzkovateľ teda nedokáže na užívateľov služieb efektívne dohliadať.
- Napriek faktu, že techniky DRM sa ukazujú ako veľmi obmedzujúce a pomaly sa od nich ustupuje, tak ACTA kriminalizuje nástroje na jeho obchádzanie a to ako vývoj takéhoto softwaru, tak jeho distribúciu či používanie. Ľudia tak nemôžu so svojím majetkom nakladať podľa svojho uváženia. Ľudia, ktorí by si kúpili originálne DVD a chceli by si jeho obsah prehrať aj na svojom mobilnom telefóne, by mali smolu a museli ho kupovať znova. Ešte extrémnejšia je situácia, že nelegálnym sa stane aj DVD prehrávač, ktorý neobmedzuje prehrávanie DVD podľa regiónu a prehráva všetky regióny. ACTA tým rieši problém vydavateľov, ktorým vadilo, že ľudia si objednávali lacnejšie DVD z USA a Veľkej Británie a nekupovali si tie určené pre miestny trh. Takisto takéto zákazy spôsobia paradoxné situácie, že požičať niekomu napríklad čítačku elektronických kníh, na ktorej je aj titul chránený DRM, bude porušením zákona.

¹¹NÝVLT, V. ACTA je maškaráda, řekl zpravodaj europarlamentu a rezignoval.

- Skoro všetky štúdie o ktoré sa ACTA opiera, vypracovali protipirátske organizácie, ktoré boli financované autorskými spoločnosťami, majiteľmi monopolov atď. ACTA dáva takto viac práv majiteľom monopolov ale zároveň nie sú určené žiadne poisťky proti zneužitiu týchto práv.
- V časoch, keď je jasné, že prichádza nový, modernejší systém distribúcie, sa prijíma dohoda, vynucujúca používanie toho starého.
- Očakávaná, že prísnejšie vynucovanie politiky autorských práv a zavedenie nových represíí bude znamenať prosperitu sú mylné. Historicky to nikdy nefungovalo.
- ACTA má za cieľ vytvoriť nový medzinárodný rámec, ku ktorému by sa mohli krajiny pridať, vytvoriť vlastné medzinárodné organizácie a to mimo tých relevantných existujúcich ako je Svetová obchodná organizácia (WTO), Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO) alebo Organizácia Spojených národov (OSN). ACTA takisto prekračuje rámec dohody TRIPS o obchodných aspektoch práv k duševnému vlastníctvu. Autorský zákon totiž každá krajina má, medzinárodné dohody existujú a práva autorov chránené sú.
- Výklad dohody ACTA môže byť v mnohom dvojznačný a pritom koľko práv dáva majiteľom duševného vlastníctva je pravdepodobné, že bude vykladaný vždy tým restriktívnejším spôsobom, aj keď teraz je verejnosť presvedčaná o opaku. Dohoda ACTA obsahuje aj veľa nejednoznačných slov a slovných spojení ako „primeraný“, „snaží sa“, „v prípade potreby“, „podporuje“, „môže“, „usiluje o“. ACTA je teda písaná veľmi vágne. Ak výklad práva nie je jednoznačný, tak záleží na tom ktorá strana má lepšieho právnik. Nahrávacie spoločnosti majú, na rozdiel od ľudí dost peňazí na zaplatenie tých najlepších.
- Okrem toho, že mnohé časti dohody ACTA sú písané veľmi nezrozumiteľne, tak je tu aj ďalší väčší problém. ACTA zavádza veľmi veľa nových pojmov, ktoré sa dajú pochopiť iba pomocou tajných vyjednávacích protokolov. Tie sú ale tajné aj pre zákonodarcov, ktorí o ACTE rokujú a ktorí budú rozhodovať o jej prijatí či neprijatí.
- ACTA skôr ako dohodu či medzinárodný zákon pripomína pravidlá súkromného spolku. Do ACTY sa môže vstúpiť, môže sa z nej vystúpiť, jej pravidlá sa môžu meniť za chodu.
- IPRED1, jedna z najnebezpečnejších častí dohody. Tá dodáva autorským monopolom právo získať IP adresy a prihlasovacie údaje podozrivých z nedodržiavania autorských práv. ACTA vyžaduje vydanie IP adresy a údajov k internetovým účtom, ktoré boli údajne použité na porušenie autorských práv už na základe žaloby, či dokonca iba podozrenia, bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú opodstatnené. V tom prípade by majitelia

autorských práv získali väčšie právomoci ako polícia/vyšetrovatelia, pretože tí môžu tieto údaje vo väčšine krajín získať až na základe súdneho príkazu. Stačí teda, aby si nejaký vlastník práv vyžiadal od providera údaje a ten musí užívateľ a identifikovať, aby ho tento vlastník práv mohol dať k súdu.

- ACTA prenáša zodpovednosť za ilegálny materiál na stranu poskytovateľ a služieb a robí tak z nich neplatených internetových policajtov — ochrancov duševného vlastníctva, ktorí musia cenzúrovať vlastnú sieť. ISP budú povinní kontrolovať komunikáciu svojich zákazníkov, či si neposielajú autorsky chránený obsah. Tým pádom ale budú môcť kontrolovať všetky správy, aj tie absolútne súkromné, ktoré s autorsky chráneným obsahom nemajú nič spoločné. To isté sa týka poskytovateľov webhostingu, ktorí budú musieť kontrolovať dáta svojich zákazníkov, či sa medzi nimi nenachádza autorsky chránený obsah alebo odkazy naň vedúce. Rovnako na tom budú aj poskytovatelia emailových schránok, dokonca je možné, že aj telefonickí operátori.
- Z dvoch minulých odsekov vyplýva, že bude stačiť poslať emailom jednu MP3 skladbu alebo nahrať video na YouTube, ktoré obsahuje autorsky chránenú hudbu alebo len citovať novinový článok a údaje používateľ a budú poslané majiteľovi autorských práv, na základe ktorého nárokov môže byť človek obvinený, pokutovaný, či poslaný do väzenia alebo môže byť použitá iná sankcia, ako napríklad odpojanie od internetu.
- Strata možnosti robiť si kópie autorsky chráneného obsahu pre svoju potrebu. Užívateľ teda nebude mať ani možnosť urobiť si zálohu dát. ACTA takisto ustanovuje povinnosť nahlasovať porušenia autorského zákona, ak si je človek vedomý, že niekto ho porušuje. ACTA krajiny takto mení na totalitné režimy, kde sú obyvatelia nútení znášať povinnosť byť bezdôvodne odpočúvaní a vzájomne na seba donášať.
- Ak bude právo na duševné vlastníctvo vysvetľované tak vágne ako v dohode ACTA, ale zároveň tak nekompromisne trestané, môže sa stať, že nezákonným sa stane aj šírenie kompozičných techník, ktoré sa človek naučil na fotografickom kurze, či prezradiť kuchársky recept, pretože tieto informácie si užívateľ zaplatil formou kurzu či kuchárskej knihy a podliehajú teda duševnému vlastníctvu.
- ACTA zavádza možnosť kontroly všetkej elektroniky na hraniciach. Toto je jedno z najextrémnejších opatrení, aké sa ACTA snaží zaviesť. Colníci budú mať právo prezrieť MP3 prehrávače, notebooky, mobilné telefóny, USB kľúčce, tablety a podobné zariadenia či neobsahujú autorsky chránený obsah. Nebezpečie spočíva v tom, že človek nikdy nemôže vedieť, kde jeho údaje skončia. Citlivé súkromné fotografie, videá či utajované firemné materiály, budú musieť byť povinne dostupné colníkom. Nikto nemôže zaručiť, že si tieto údaje neskopírujú a že ich neodovzdajú tretej strane, nikto nemôže zaručiť, že údaje neuniknú pri počítačovom útoku na servery, nikto nemôže

zaručiť, kde tak nakoniec skončia. Riešením by bolo použitie šifrovania, ale je skoro isté, že ak by sa masovo rozmohlo, tak ACTA by zakázala aj šifrovanie, prípadne ustanovila povinnosť vydať colníkom dešifrovací kľúč. Taktiež nie je vôbec vyriešené, ako bude človek dokazovať, že má software či hudbu na notebooku legálne. Predstava, že bude so sebou brať na dovolenku, či služobnú cestu všetky účtenky a faktúry je desivá a v prípade autorsky chráneného obsahu, ktorý sa platí cez internet bude nemožné dokázať, že tento materiál má legálne.

- ACTA obchádza bežný právny rámec, kde je dôkazné bremeno na žalovateľovi. Pri dohode ACTA je na žalovanom, aby dokázal svoju nevinu.
- ACTA odporúča súdnym orgánom prihliadať ku škode, ktorú navrhuje sám nositeľ autorských práv. Z prípadov v minulosti je ale zrejmé, že nositelia autorských práv si svoje diela veľmi vážia, škody odhadujú veľmi hypoteticky, ale o to viac štedro/vysoko.

Jedným zo základných problémov ACTY je, že je to dohoda proti falšovaniu, ktorá ale rieši úplne niečo iné ako falšovanie. Ak je niečo skopírované, tak je to úplne rovnaké ako originál, nie je to ukradnuté, pretože originál stále existuje, je to zdieľané zdarma a nie za protihodnotu — falšovanie jednoducho nie je správne slovo pre oblasť ktorú ACTA rieši. Bez ohľadu na to je ale isté, že duševné vlastníctvo je potrebné chrániť a tým argumentujú aj tí, čo sa snažia dohodu ACTA presadiť. Ochrana práva občanov vlastníť majetok je jedna zo základných úloh štátu a medzi takýto majetok určite patrí aj duševné vlastníctvo. Takáto ochrana ale musí byť vyvážená s ochranou ďalších ľudských práv. V prípade ACTA o žiadne vyváženie nejde, dáva iba nové nástroje vydavateľom a berie práva občanom. ACTA je výhodná aj pre štáty, ktoré majú možnosť lepšie kontrolovať svojich občanov za pomoci legislatívy, tak pre vydavateľov, ktorým chráni zisky. Nevýhodná je pre občanov a takisto pre autorov, pretože tí za svoje diela dostávajú aj tak len desatinu toho čo toto dielo zarobí. Aj oni budú mať problém, pretože vznikne copyright na diela, ktoré sa nebudú môcť ďalej upravovať, používať a rozširovať. Vzniká situácia, keď bude akceptovaná cenzúra internetu, strata jeho neutrality, sledovanie, strata slobody slova, strata ľudských práv a tresty, ako odpájanie od internetu, výmenou za nič. Ziskové budú jedine organizácie (nazývané aj content mafie) ako RIAA a MPAA, ktorým sa lobingom u politikov podarilo vyriešiť internetový problém, ktorý ohrozoval ich zastaraný obchodný model.

Všetky tieto veci sa môžu zdať absolútne nereálne pre niekoho, kto sa aspoň trochu vyzná v tom ako internet funguje. Je ale otázne, či to vedeli ľudia, ktorí túto dohodu pripravovali. Buď nevedeli a to svedčí o ich absolútnej nekompetentnosti alebo vedeli a urobili to napriek tomu. Ťažko povedať, ktorá možnosť je horšia. Často počuť tie isté argumenty, že ľudia, ktorým vadí ACTA a DRM sú len internetoví piráti, zloději, ktorým sa nechce platiť a chcú len beztrestne kradnúť filmy atď. Ľudia, ktorí nie sú ochotní platiť za obsah budú ale existovať vždy, nedajú sa odstrániť. Aj keď by sa ACTA prijala, tak títo ľudia budú

môcť bezplatne sťahovať nad'alej. Stále budú krajiny ako Rusko, ktoré sa k ACTA nepripoja a z ktorých serverov bude možné nad'alej takýto obsah sťahovať. Väčšina ľudí by ale bola za obsah ochotná platiť. Chcú hlavne moderný systém distribúcie, primerané ceny a férové jednanie. ACTA ale svojimi praktikami buduje u ľudí ešte väčší dešpekt k duševnému vlastníctvu a vlády si na nej môžu vyskúšať, čo všetko ešte občania znesú, aké postupné okliešťovanie slobôd. Keď sa v budúcnosti pokúsia zástupcovia demokratických krajín vyčítať niečo Číne ohľadne cenzúry, veľkého čínskeho firewallu a porušovania internetovej slobody, tak je jasné čím bude Čína reagovať. Ako im môže niečo vyčítať krajina, v ktorej je schválené niečo ako ACTA? Budú sa legitímne pýtať, prečo keď môžu západné krajiny vymazať server ako Pirate Bay z vyhľadávačov, prečo by nemohla Čína vymazať Masaker na Námestí nebeského pokoja alebo obeť hladomoru po Veľkom skoku vpred zo svojich vyhľadávačov?

Ak sa vrátíme do analógového sveta, tak poštu prevádzkoval štát, napriek tomu bolo zakotvené, že nemá právo ľuďom otvárať listy. Ľudia si to presadili a dostalo sa to až k základným ľudským právam a slobodám. Tieto isté zákony musia platiť aj pre poštu elektronickú a pre ľudské súkromie na internete.¹² Ak má byť zachovaná nejaká proporcionalita, tak nemôžu byť porušované základné ľudské práva kvôli nárokom na duševné vlastníctvo.

To ale zrejme tvorcov dohoda ACTA netrápi. Charakter ACTA sa totiž nemusí poznať len cez samotný text dokumentu, ale aj cez ľudí, ktorí sa ho snažia presadiť. Ich častým argumentom je, že vlastne neprinesie žiadne zmeny, nebude treba žiadnu zmenu zákonov alebo len kozmetickú a že nejde o nič. Pritom sa ale snažia zo všetkých síl aby ACTA bola prijatá, to úsilie sa zdá byť priveľké na to, že o nič nejde. Títo istí ľudia ju vyjednávali tajne. Sú to tí istí ľudia, ktorí chcú, aby bola zákonná povinnosť pre vyhľadávače uprednostňovať stránky, na ktorých je možné obsah zakúpiť, než tie, na ktorých ho je možné získať zadarmo. Tí istí ľudia, ktorí chcú presadiť, aby vyhľadávače prestali zobrazovať výsledky vyhľadávania pre torrenty, napriek tomu, že obsahom sú legálne súbory, ako napríklad linuxové distribúcie. Sú to tí istí ľudia, ktorí chcú, aby mali právo legálne zničiť svoju legálnu konkurenciu v cudzej krajine pomocou zákona SOPA.¹³

Na záver treba spomenúť, že o ďalšom osude ACTA by sa malo rozhodovať na začiatku leta 2012. Čoraz viac europoslancov je ale proti ACTA, takisto to vyzerá aj v jednotlivých krajinách. Ľudia proti ACTA otvorene protestujú na uliciach a mnoho štátov sa o tejto dohode vyjadruje negatívne, Poľsko a Slovinsko zastavilo ratifikáciu,¹⁴ ¹⁵ na Slovensku sa rokovanie o ACTE odložilo kvôli voľbám a predseda víťaznej strany SMER-SD (ktorá bude jediná vo vláde) Robert Fico povedal, že jeho strana dohodu ACTA nepodporí, kvôli

¹²PAYNE, J. ACTA a dva světy autorských práv.

¹³FALKVINGE, R. The Only Thing You Need To Know About ACTA.

¹⁴VALČEK, A. Dohoda ACTA v Európe padá, Poľsko ju odmietlo prijať.

¹⁵TASR. Slovinsko zrejme zmrazí ratifikáciu dohody ACTA.

viacerým sporným bodom, ktoré boli rozobrané v tejto kapitole.¹⁶ Treba dúfať, že si'ub dodrží.

3.2 SOPA a PIPA

SOPA (Stop Online Piracy ACT) a PIPA (PROTECT IP Aact) sú dva súvisiace návrhy amerických zákonov. Ich cieľom je poskytnúť držiteľom autorských práv a americkej federálnej nástroj, ktorý im umožní obmedziť prístup k webovým stránkam, ktoré sú zamerané na porušovanie autorských práv, či falošné produkty. Ide najmä o stránky prevádzkované mimo Spojených štátov amerických. Princíp zákonov je, že na základe rozhodnutia ktoréhokoľvek federálneho súdu, by bolo možné zakročiť proti akémukoľvek webu, na ktorom sa nachádza autorsky chránený obsah, či odkazy na takýto obsah.¹⁷

Pod takýmto zakročením sú myslené dva rôzne spôsoby. Obmedzením jeho funkčnosti technicky a obmedzením jeho financií. Americký súd totiž môže prikázať akémukoľvek americkému subjektu, aby prestal spolupracovať s akýmkoľvek zahraničným subjektom, ktorý je podozrievaný z porušenia autorských práv. To napríklad znamená, že americký súd môže prikázať ICANNU, nech zmaže DNS záznam webovej stránky SME.sk na Slovensku alebo minimálne aby tento DNS záznam presmeroval amerických občanov mimo stránky SME.sk. Keďže väčšina technicko výkonnej právomoci internetu leží práve na území Spojených štátov amerických, podlieha teda jej jurisdikcii (správa root zóny, ICANN, americké ministerstvo obchodu). Podľa tohto zákona by bolo zrejme možné aj odobrať zahraničnému subjektu generickú doménu. Takisto môžu prikázať americkým platobným spoločnostiam akými sú Paypal či reklamy Google AdSense, aby prestali spolupracovať s týmito spoločnosťami. Výborným príkladom je server WikiLeaks, ktorý tieto opatrenia skoro zničili. Zákon takisto môže prikázať ISP aby zabránili ľuďom prístup na niektoré stránky a začať vytvárať blacklisty. DNS servery providerov by nemohli prekladať DNS záznamy správne, ale museli by ich presmerovať na iné IP adresy, kde by boli informácie o tom prečo je server zablokovaný. Na tieto weby by sa dalo dostať iba priamym zadaním IP adresy prípadne cez DNS servery mimo USA. To isté by sa týkalo cenzurovaných výsledkov vyhľadávania, vyhľadávače môžu byť vyzvané aby nedávali výsledky na určité slová či slovné spojenia.

Tento systém môže zmeniť internet na celom svete, pretože akonáhle má nejaký subjekt s autorskými právami pocit, že nejaký web porušuje jeho práva môže požiadať Paypal aby tomuto webu prestal poskytovať financie, či jeho webhosting aby mu prestal poskytovať miesto na serveri. Títo majú potom 5 dní na rozhodnutie. Ak s týmto webom prestanú spolupracovať počas tejto doby, vyhnú sa akejkolvek zodpovednosti, inak môžu byť daní na súd aj oni. Je pravdepodobné, že tieto spoločnosti sa súdnych procesov budú báť a tak radšej weby preventívne vypnú — nič im za to nehrozí aj keby tieto vypnutia boli neoprávnené na

¹⁶TASR. Fico: ACTA je v tejto chvíli na Slovensku neratifikovateľná.

¹⁷KVASNICA, I. Američanom hrozí cenzúra internetu.

základe ničoho. Tieto spoločnosti si teda môžu vybrať medzi súdom a imunitou a to nie je ťažká voľba. Užívatelia tak budú bez akéhokoľvek procesu vypnutí.

Tieto zákony majú ale aj ďalšie negatívne aspekty:

- USA plánuje spraviť právny precedens, pretože prijíma zákon, podľa ktorého súhlasí s tým, že ak zahraničná webová stránka svojim obsahom porušuje vnútorné zákony USA, tak je akceptovateľná jej blokácia, pričom nezáleží na fakte, že stránka môže byť v súlade s právom krajiny, pod ktorej jurisdikciou funguje. Po správnosti by ale mali byť sankcionovaní iba obyvatelia USA, ktorý porušili vnútorný zákon USA a nie zahraničný web.
- Americkí občania v snahe dostať sa na filtrované stránky budú používať zahraničné DNS servery, ktoré by ich mali presmerovať na správnu IP adresu. Pravdepodobne sa pritom zvýši počet podvodov, keď sa budú niektorí majitelia alternatívnych DNS serverov snažiť presmerovať týchto ľudí na podstrčené falošné stránky internetových bánk v snahe získať z nich prihlasovacie údaje, či na iné podvodné či zavírené stránky.
- Bežní ľudia môžu mať strach založiť si webovú stránku aby náhodou neporušili autorský zákon.
- Ministerstvo spravodlivosti USA sa de facto stane globálnym internetovým policajtom.
- Návrh zákona takisto stanovuje extrémne prísne tresty pre amerických občanov za malé porušenia zákonov. Napríklad pri opakovanom nahrávaní streamovaného videa, ktoré by obsahovalo autorsky chránený obsah na video servery typu YouTube hrozí až 5 rokov odňatia slobody.

PIPA bola prezentovaná ako kompromis zákonu SOPA, ale v skutočnosti neodstraňuje nič z podstatných vecí, proti ktorým americkí občania masívne protestovali. Najväčším paradoxom na týchto zákonoch je fakt, že určite nebudú fungovať. Blokovanie DNS záznamov je niečo ako mazanie čísiel z telefónneho zoznamu, môžu číslo vymazať, ale kto to číslo už pozná sa aj tak dovoľá a kto nie, tak si ho zistí z iného telefónneho zoznamu. Jediné čo sa dosiahne je pokazenie mapovania medzi IP adresami a doménami. Navyše takto môžu rozmýšľať aj ďalšie krajiny. Môžu argumentovať tým, že majú vnútroštátny zákon, ale niekto ho porušuje zvonka, tak budú mať blacklist a firewall. Vlády týchto krajín budú môcť filtrovať zahraničné weby, ktoré dané vlády kritizujú. Budú môcť byť filtrované stránky s informáciami o iných náboženstvách. Ak by sa k tomuto pridalo dostatočne veľa krajín, tak internet ako ho poznáme prestane fungovať, nebude fungovať regulárne vyhľadávanie, nebude poskytovať relevantné výsledky.

Protesty a demonštrácie ľudí na uliciach podporili aj veľké weby. Napríklad anglická mutácia najväčšej internetovej encyklopédie Wikipedia bola 18. januára 2012 na protest proti

týmto zákonom celý deň vypnutá.¹⁸ Proti návrhu sú aj spoločnosti Mozilla (ktorá ihneď vydala doplnok pre Firefox, ktorý umožňuje cenzúru obísť), Google, Twitter, Facebook, Microsoft, AOL, APPLE, Kaspersky a Zynga. Naproti tomu Spoločnosť Go Daddy čo je jeden z najväčších amerických registrátorov domén a poskytovateľ SSL certifikátov návrh zákonov podporila. Behom dvoch dní Go Daddy prišla o viac ako 35 000 domén, ľudia si doménu preregistrovali k inému registrátorovi. Je to 0,2 % domén ktoré Go Daddy spravuje. Podporu zákona spoločnosť následne stiahla.¹⁹

Zástupcovia amerického Bieleho domu sa vyjadrili v zmysle, že všetky snahy bojovať s pirátstvom musia brať ohľad aj na riziko cenzúry zákonných aktivít a nesmú brániť inováciám, sám Barack Obama vyzval po predložení zákona zákonodarcov (texaského, republikánskeho poslanca Lamara S. Smitha za SOPU a demokratického senátora za Vermont Patricka Leahyho za PIPU) aby zákon prepracovali. Napriek tomu, že vetom nepohrozil, je rokovanie o nej odložené na neurčito, ale minimálne Lamar Smith sa vyjadril, že sa zákon pokúsi po prerobení opäť predložiť.²⁰

3.3 Kauza Megaupload

19. januára 2012, iba deň po masových protestoch proti zákonom SOPA a PIPA sa ukázalo, že tvrdo zakročiť proti internetovej službe sa dá aj bez týchto zákonov. V tento deň sa uskutočnilo zastavenie prevádzky serveru Megaupload, ktoré je jednou z mnohých služieb (aj keď veľkosťou sa jedná o jeden z najväčších upload serverov na svete, jeho traffic tvoril 4 % celkového trafficu na celom internete), kde užívatelia nahrávajú dáta a každý človek, čo pozná odkazy na tieto dáta (od pôvodného uploadera), ich môže sťahovať.²¹ FBI na doméne Megaupload vyvesilo varovanie,²² ktoré zároveň vysvetľovalo, prečo bol chod serveru zastavený a podľa akých zákonov. Išlo hlavne o porušovanie autorských práv a často bolo použité aj slovo „conspiracy (sprisahanie)“. V ten istý deň sa uskutočnili policajné razie proti štyrom osobám, ktorých zatkli policajné komandy v Aucklande na Novom Zélande. Boli nimi Finn Barato (šéf marketingu), Mathias Ortmann (spoluzakladateľ, riaditeľ a šéf pre techniku), Bram van der Kolk (šéf programátorov) a samotný riaditeľ a zakladateľ spoločnosti Kim „Dotcom“ Schmitz. O niečo neskôr boli zatknutí aj Andrus Nomm (hlavný programátor) a Sven Echterbach (šéf obchodu).²³ FBI malo v pláne zatknúť 7 ľudí, posledný, ktorý zatiaľ zatknutý nebol, je grafik Július Benčko zo Slovenska. FBI už poprosilo slovenskú políciu o pomoc pri jeho hľadaní²⁴ a takisto sa snaží aby všetci zatknutí boli vy-

¹⁸TASR. Anglická Wikipedia je na protest vypnutá.

¹⁹DOČEKAL, D. GoDaddy podporou SOPA prišiel o více než 35 tisíc domén.

²⁰VŠETEČKA, R. Protesty na síti zabraly, senátoři dali protipirátský zákon předělat.

²¹KADLEC, R. FBI zrušila službu Megaupload, Anonymous útočia.

²²Dostupné na internete: <<http://megaupload.com/>>.

²³WIFT. MegaUpload zničen, hlásí FBI, Anonymous se mstí

²⁴TASR. FBI ide po Slovákovi z Megauploadu, požiadala o pomoc našu políciu.

daní do USA, keď že všetci boli zatknutí mimo územia Spojených štátov. Už teraz je jasné, že určite nebude vydaný Nemeck Sven Echternach, ktorý sa nechal zatknúť v Nemecku a podľa nemeckých zákonov nemôže byť odtiaľ vydaný.²⁵ Obvinenia, ktorá vydala americká vláda hovoria o tom, že spôsobili škodu vo výške 500 miliónov dolárov, pričom ich zisky boli 175 miliónov dolárov. Všetky účty spoločnosti boli zmrazené.²⁶

Celá kauza má ale oveľa väčšie následky, než len zavretie jedného serveru. Stanovuje totiž precedens, ako môže byť postupované v budúcnosti, pretože boli porušené všetky bežné zákonné postupy.

1. Na základe obvinenia amerického súdu bol na Novom Zélande zatknutý človek (pre jednoduchosť uvádzané iba na príklade Kima Schmitza), ktorý má fínske a nemecké občianstvo, za to, že je riaditeľom hongkongskej firmy (oficiálne sídlo Megauploadu), ktorá z územia Nového Zélandu, Holandska a iných krajín (servery Megauploadu sú umiestnené rôzne po svete, v USA však nie) údajne porušuje americké zákony. Ide o očividné porušenie princípu teritoriality, čo je zásada podľa ktorej sa právo určitého štátu vzťahuje na všetkých, ktorí sa na území tohto štátu zdržiavajú. Porušenie takejto zásady narúša suverénosť daného štátu a takisto diplomatické vzťahy. Nešlo teda o žiadny medzinárodný zatykač (ktorý by zatknutie robilo legálnym), ako nesprávne uviedli niektoré médiá, Kim Schmitz v USA nebol a teda tam žiadny zákon neporušil. Princíp teritoriality sa porušuje iba vo veľmi dôležitých prípadoch, napríklad pri únose nemeckého nacistického zločinca Adolfa Eichmanna z Argentíny izraelskými agentami Mossadu. FBI ale nemôže presadzovať svoje zákony voči niekomu, kto nespadá pod ich jurisdikciu. Môže zasahovať iba proti vlastným občanom, ktorí sťahovaním z Megauploadu porušujú americké zákony. To je aj dôvod, prečo napríklad mnohé pornografické servery uvádzajú varovania, že je potrebné si zistiť, či návštevou serveru neporušuje užívateľ zákony krajiny, v ktorej sa nachádza.²⁷
2. Megaupload zrejme neporušoval ani americké zákony, pretože dodržiaval kľúčovú časť zákona DMCA (Digital Millennium Copyright Act). Na stránke bola možnosť nahlásiť závadný obsah, teda aj taký, ktorý porušuje autorské práva. Správcovia serveru sú po overení, že nahlásenie bolo opodstatnené, povinní takýto obsah zmazať. Toto je aj jeden z hlavných bodov obhajoby právnikov Megauploadu, že dané súbory boli vždy na opodstatnené podnety vymazané a že spolupracoval s majiteľmi autorských práv.
3. FBI znemožnila 150 miliónom ľudí prístup k službe, ktorú mali predplatenú a ktorú používali pre svoje legálne účely (a niektorí aj pre nelegálne). Mnohí ľudia mali na Megauploade svoje súkromné fotografie, mnohé firmy svoje dokumenty. FBI si dáta

²⁵DSL.SK. Zatknutí ďalší obvinení z Megaupload okrem Slováka

²⁶WIFT. MegaUpload zničen, hlásí FBI, Anonymous se mstí

²⁷RYBKA, M. Úvaha: O co poslední dny jde? Máme na krku Megaprůšvih.

zálohovala²⁸ a následne plánovala zmazať a ľudí tak od nich absolútne odstrihnúť. Mnohí ľudia tam mali jediná kópiu svojich súborov, nemali ich lokálne uložené v počítači a tým argumentovali aj právnici spoločnosti Megaupload. Mazanie súborov sa (zatiaľ) odložilo a bola spustená špeciálna stránka megaretrieveal.com, kde si môžu o svoje súbory zažiadať a možno im budú vydané (pokiaľ sa rozhodne o tom, že sú nezávadné/legalne). Teda stále nemajú možnosť prihlásiť sa do svojho profilu a dáta si stiahnuť, ale je to posun vpred. Právník Megauploadu Ira Rothken tvrdí, že nebolo treba Megaupload blokovať, že drvivá väčšina súborov na ňom uložených bola bez závad a takisto, že zmazanie by obhajobe znemožnilo dokázať, že väčšina súborov na serveroch Megaupload je bez závad a neobsahujú autorsky chránený obsah.²⁹

Na kauze Megaupload je zjavné, že bola dopredu pripravená aj čo sa týka mediálnej stránky. Bolo by ťažké nájsť lepšieho obetného baránka než je Kim „Dotcom“ Schmitz. Ten už bol v minulosti vyšetrovaný pre spreneveru, podvodmi pri obchode s akciami, kreditnými kartami a aj pre cracking.³⁰ Kim Schmitz dával v minulosti veľmi okato najavo svoje obrovské bohatstvo. Správal sa veľmi narcisticky, vyhlasoval o sebe, že je múdrejší ako Bill Gates a na fotografiách pózoval so svojimi luxusnými autami najprestížnejších automobiliek s poznávacími značkami ako „Mafia“, „God (boh)“, „Guilty (vinný)“ alebo „hacker“. ³¹ Keď sa k tomu pridala jeho vzhľad veľmi obézneho Nemca so žoviálnym úsmevom na tvári, bolo jasné, že pôjde o veľmi ľahko zdiskreditovateľnú osobu. Mediálna masáž o bohatom nemeckom, vyžranom prasati, ktoré všetky peniaze zarobilo na kradnutých autorských dielach, začala deň po jeho zatknutí a navodzovať sa dojem, že právo a spravodlivosť víťazí aj vo vzdialených krajinách.

Kim Schmitza vo februári prepustili na kauciu³² a napriek tomu, že Megaupload je zablokovaný a vydavatelja nadšený, stále nie je jasné ako súd dopadne. Megaupload v zásade ponúkol úložný priestor všetkým užívateľom internetu a ignoroval žiadosti autorského priemyslu, aby mohli sami prehliadať a mazať súbory na serveroch. To nie je trestným činom. Bolo by až vtedy, keby bola prijatá dohoda ACTA (a zrejme je to jeden z dôvodov, prečo je tak pretláčaná). V zmysle anglosaského práva je prevádzkovateľ zodpovedný za svoje obchodné podmienky a teda aj za to, ak sú majoritne postavené na páchanie trestnej činnosti (porušovanie autorských práv). Megaupload môže byť takto porovnávaný s inými cloud službami. Je pravdou, že na Live Mesh, Dropboxe, SkyDrive nie je toľko warezu, pretože ich obchodné podmienky sú postavené tak, že nemajú tendenciu podporovať takúto činnosť.

Megaupload bol model, ktorý podporoval systém jeden upload a neobmedzené množstvo downloadov, ktorý vyplácal odmeny úspešným uploaderom bez ohľadu na obsah, ktorý vystupoval na warez fórach, ale toto by stačiť na odsúdenie nemalo, súd musí dokázať, že

²⁸TASR. Úrady začnú mazať údaje zo stránky Megaupload.

²⁹ČT24. Data uložená na megauploadu měla být dnes smazána.

³⁰RYBKA, M. Úvaha: O co poslední dny jde? Máme na krku Megaprůšvih.

³¹HARDIGREE, M. MegaUpload Founder Claims He's 'Evil,' 'Guilty,' And 'God' On His License Plates.

³²TASR Šéf Megauploadu je dočasne na slobode.

snahou Megauploadu bola priamo podpora pirátstva a že celý server bol účelovo založený na porušovaní zákona.

Veľmi zaujímavé úvahy na túto tému napísal Michal Rybka vo svojom januárovom článku na serveri PCTuning.cz:

„Ak platíte za obsah ‚uploaderom‘, ste už iba malý krok od toho aby ste platili rovno umelcom a úplne tak eliminovali tradičných vydavateľov. Infraštruktúra aj procedúry sú hotové, stačí zohnať autorov, ktorých bude táto distribúcia zaujímať. Hovorí sa, že Megaupload mal v pláne začať ponúkať legálny obsah s tým, že by si nechával 10 % provízie a umelcom dávať 90 %. Prečo nie, také číslo je u digitálnej distribúcie možné. I Apple chce províziu 30 %, čo je na hony vzdialené od tradičných vydavateľov, ktorí si nechávajú 85-90 % zo zisku a autorom dávajú ‚leví podiel‘ 10-15 %. Keby takýto model fungoval, malo by to na tradičných vydavateľov likvidačný účinok.“³³

„Z taktického hľadiska je to pre vydavateľov veľký úspech. Potom, čo zistili, že je technicky pomerne náročné loviť jedného st'ahovača za druhým, zvolil taktiku ‚useknúť hadovi hlavu‘, čo zafungovalo perfektne. Aj keď sa zatiaľ okrem zhodenia Megauploadu vlastne nič nestalo a súdy budú musieť najprv riešiť také drobné problémy, ako, či bolo zatknutie vôbec legálne, vyslaná správa bola jasná. ‚Prišli sme si po bin Ladina, prišli sme si pre Dotcoma — a prideme si aj pre teba, vlastník tret'oradého serveru; Vlastníci zdieľacích serverov prepadli panike, ‚posrali sa do výšky stojaceho muža‘ a začali preventívne robiť čistky, vypínali zdieľanie alebo rovno sami seba rušiť.“³³

Cela situácia okolo Megauploadu je veľmi nešťastná. FBI svojim konaním zapríčinila, že celý sľubný koncept cloudu stratil dôveru a nie je isté, či sa ju niekedy podarí obnoviť. Každý užívateľ má teraz možnosť vidieť, že bez ohľadu na to aká je cloudová služba veľká a legálne sa tváriaca, tak môže byť zo dňa na deň vypnutá. Tým pádom sa stali nebezpečné aj všetky ostatné služby a pre profesionálne použitie sa stávajú nepoužiteľnými. Vydavatelia sa bohužiaľ opäť ukázali ako spiatočnicka sila a miesto toho, aby prišli s moderným, široko prijateľným systémom distribúcie u ktorého nebudú mať užívatelia pocit, že boli okradnutí, radšej s pomocou štátu zatvárajú progresívnejšiu službu, ktorá by im v budúcnosti mohla konkurovať. Smutný je aj fakt, že Amerika, ktorá bola už predtým vnímaná dosť negatívne, si takto získala 150 miliónov nových nepriateľov a 6 000 z nich (členov skupiny Anonymous) sa rozhodlo okamžite aj pomstiť,³⁴ čo bude spomenuté v štvrtej kapitole tejto práce. Vďaka tomuto precedensu sa môže stať realitou, že heslo „všetko je na webe“ už tak úplne platiť nebude.

³³RYBKA, M. Úvaha: O co poslední dny jde? Máme na krku Megaprůšvih.

³⁴KADLEC, R. FBI zrušila službu Megaupload, Anonymous útočia.

3.4 Ďalšie distribučné služby

Megaupload bola služba, o ktorej sa hovorilo v posledných dňoch, ale nebola prvá, ktorú sa vydavatelia pokúsili zastaviť. Prvá významná bola špecializovaná peer-to-peer služba Napster, ktorá fungovala v rokoch 1999 až 2001. Bola založená na možnosti kopírovať si medzi užívateľmi súbory vo formáte MP3 a preto bola zažalovaná hudobným priemyslom za porušovanie autorských práv. Využívali ju desiatky miliónov užívateľov. Heavymetalová skupina Metallica napríklad zistila, že pesničky z jej doteraz nevydaného albumu už kolujú po internete. Skupina reagovala žalobou a po sérii žalôb a súdnych sporov bola služba Napster vypnutá.³⁵ Bol to prvý z príkladov, keď bola vypnutá legálna služba za to, že jej užívatelia ju používali najmä na nelegálne účely (distribúovanie hudby, ku ktorej nemali autorské práva). Vydavateľský priemysel ale venoval toľko úsiliu zablokovaniu Napsteru, že si nevšimol, že zatiaľ vzniklo strašne veľa ďalších peer-to-peer programov a že napríklad firma Apple predstavila nový moderný systém distribúcie hudby iTunes, ktorý pre ich tradičný staromódny model predstavuje oveľa väčšiu hrozbu ako Napster.

Najdôležitejší boj sa však odohral až neskôr a trvá dodnes. Serverom, ktorý najdlhšie vzdoruje vydavateľskému priemyslu je server Pirate Bay (pirátska zátoka). Pirate Bay je švédsky internetový portál, ktorý slúži ako vyhľadávač BitTorrentov — súborov s koncovkou torrent, ktoré sa používajú na peer-to-peer zdieľanie súborov. Je najväčším takto zameraným serverom, spustený bol na konci roku 2003.³⁶

Pirate Bay za dobu svojej existencie odolal veľkému množstvu žalôb od firiem ako Sony Music Entertainment, Warner Bros, EMI a mnohých iných.³⁷ Kvôli týmto sporom bol server niekoľkokrát zastavený, jeho vlastníci v roku 2009 odsúdení na jeden do väzenia za nelegálne šírenie hudby filmov a takisto boli ako prevádzkovatelia serveru odsúdení aby zaplatili 30 miliónov švédskych korún mediálnym spoločnostiam.³⁸ Holandský súd napríklad nariadil holandským ISP aby k webu Pirate Bay zablokovali prístup. Iný holandský súd zas rozhodol, že samotný Pirate Bay musí blokovat' prístup na svoj server holandským občanom. Server Pirate Bay nespadal pod holandskú jurisdikciu, tak zákaz samozrejme ignoroval. Vo Švédsku, kde bol web založený, bol zakázaný, ale stále je prístupný z iných krajín.³⁷

Pirate Bay nie je ako Megaupload. Pirate Bay žije iba z reklám, ktoré sa zobrazujú pri vyhľadávaní torrentov, nemá žiadne účty, za ktoré by museli užívatelia platiť. Keďže slúži na vyhľadávanie peer-to-peer súborov, tak na svojich stránkach nemá ani žiadny nelegálny obsah. Prevádzkovatelia Pirate Bay berú svoju činnosť ako boj za slobodu šírenia informácií, s ktorým ľudia môžu a nemusia súhlasiť. Ich odhodlanie je ale veľké, po kauze Megaupload, keď sa zistilo, že USA môže zablokovať generickú doménu prevádzkovanú v inom štáte aj bez zákonov ako je SOPA a PIPA sa rozhodli, že všetky generické domény ako je

³⁵ VALÁŠEK, M. Kauza Napster spustila lavínu.

³⁶ MIKLICA, T. The Pirate Bay — Příběh internetového útočiště pirátů.

³⁷ ČTK. Nizozemský soud nařídil zablokovat' přístup k webu The Pirate Bay.

³⁸ KUSENDA, T. Servery The Pirate Bay sú odpojené — Aktualizované.

thepiratebay.com a thepiratebay.org presmerujú radšej na švédsku národnú doménu a nová adresa je teda thepiratebay.se.³⁹ To by im mohlo pomôcť z dosahu FBI a iných amerických inštitúcií. Do boja proti Pirate Bay sa pustili aj veľké softwarové firmy. Google napríklad obmedzil prístup k tomuto serveru (a aj ďalším) pomocou funkcie automatického dopĺňovania vyhľadávaného slova.⁴⁰ Tá pri známom výraze automaticky doplní zvyšný text reťazca, ktorý chcel užívateľ vyhľadávať alebo zobrazí možnosti. V prípade napísania slova „pirate“ by za normálnych okolností automaticky dopĺňoval medzi možnosťami aj slovo „bay“, teraz nedopĺňuje. Kritici narážajú na to, že ide o cenzúru a že Google sa pre tento počin rozhodol iba niekoľko dní potom, čo spustil vlastný internetový obchod s hudbou. Google sa bráni, že tento spôsob neovplyvňuje výsledky vyhľadávania a že teda nejde o cenzúru a že to pomôže v boji proti pirátskemu obsahu. Firma Microsoft zas najnovšie prišla s tým, že v ich Live Messengeri sa nedajú posielat odkazy na súbory zo serveru Pirate Bay. Zobrazí sa hláška podľa ktorej link nemožno poslať, pretože je nebezpečný.⁴¹

Pirate Bay ale v nápadoch zatiaľ vedie. V roku 2006 chceli kúpiť vlastný ostrov a byť tak úplne nezávislí od zákonov rôznych krajín, v roku 2007 chceli kúpiť starú plošinu s názvom Sealand v strede oceánu, ktorá bola postavená Britmi počas druhej svetovej vojny a ktorá keďže sa nachádza v medzinárodných vodách, tak je nezávislá od zákonov všetkých krajín⁴² a najnovšie uvažujú o serveroch, ktorých časti by boli umiestnené vo vzduchu pomocou robotov/dronov navádzaných zrejme cez GPS. Konektivitu by zrejme poskytoval nejaký druh bezdrôtového pripojenia. Opäť by mohli docieľiť stav, keď nebudú spadať pod žiadnu jurisdikciu.⁴³ Toto je ale iba v štádiu úvah. Ťažký úder zasadil Pirate Bay vo februári 2012, keď celý web Pirate Bay, vrátane všetkých HTML súborov, skriptov a databáz s viac ako 1,5 milióna .torrent súborov skomprimovali do 90MB portable (prenosnej) verzie a dali ju voľne na stiahnutie. Keby sa niekomu v budúcnosti podarilo zrušiť celý Pirate Bay, takokoľvek ho môže opäť spustiť na vlastnej doméne bez straty dát.⁴⁴

Holandská protipirátska organizácia BREIN, tesne po tom ako vyhrala súd v Holandsku proti serveru Pirate Bay, obvinila aj prevádzkovateľov serveru Mininova. Žalobca nechcel, aby server bol vypnutý, ale aby bol filtrovaný autorsky chránený obsah. To podľa predstavitel'ov Mininovy nebolo možné, administrátori to nemôžu stíhať. Mininova súd prehrala a pod hrozbou pokuty 1 000 eur za jeden súbor až do maximálnej výšky pokuty 5 miliónov eur, musí do troch mesiacov odstrániť všetky takéto .torrent súbory, vedúce na autorsky chránený obsah.⁴⁵ Dva mesiace na to tento vyhľadávač skončil s možnosťou, aby užívatelia mohli do databázy/indexu pridať nové torrenty, odstránil všetky torrenty nahrané užívateľmi

³⁹VOŘÍŠEK, L. Zakladatelé The Pirate Bay odsouzeni, server změnil doménu.

⁴⁰VOŘÍŠEK, L. Google zařadil do blacklistu další stránky s pirátským obsahem.

⁴¹LEXA, J. Přes Live Messenger už si odkazy na The Pirate Bay nepošlete.

⁴²WIFT. ThePirateBay se hodlá přestěhovat na Sealand.

⁴³LEXA, J. Populární The Pirate Bay se částečně přestěhuje na oběžnou dráhu.

⁴⁴TRILEC, M. Švédski piráti znovu o krok vpřed.

⁴⁵GUNDA, E. Vojna proti BitTorrentu: Na rade je Mininova.

a ostali iba torrenty, ktoré boli nahrané potvrdenými vlastníkmi autorských práv. Mininova stále funguje, ale je v dnešnej dobe úplne bezvýznamným serverom a de facto zanikla.⁴⁶

Zanikli aj ďalšie služby. Na začiatku februára 2012 po zásahu na Megaupload sa spustila lavína zatváraní alebo obmedzovaní takýchto služieb. Prevádzkovatelia BitTorrent vyhľadávača Btjunkie sa rozhodli skončiť a pridali sa tak k zrušenej Mininove a TorrentSpy. Btjunkie patril spolu so serverom Torrentz.com a IsoHuntom k najnavštevovanejším BitTorrent vyhľadávateľom (po serveri Pirate Bay), jeho návštevnosť bola okolo 2 milióny unikátnych návštevníkov denne.⁴⁷

Český server share-rapid.com zrušil vyhľadávanie serverov, iný český server ulož.to chce začať ponúkať legálnu hudbu, za ktorú budú užívatelia platiť, pretože mu hrozila žaloba od IFPI,⁴⁸ server Filesonic a Fileserve zrušili zdieľanie súborov, každý mohol stiahnuť iba to čo sám nahral,⁴⁹ Hellspy, Uploaded.to, Filejungle a Uploadstation zamedzili americkým IP adresám prístup na svoje stránky.⁵⁰ Ukrajinské úrady zas z dôvodu podozrenia porušovania autorských práv vypli web ex.ua, popredný ukrajinský zdieľací server. Odpoveď na seba nenechala dlho čakať a útočníci „vypli“ web ukrajinského ministerstva vnútra a takisto prezidenta Viktora Janukoviča.⁵¹

3.5 Autorský zákon a situácia dnes

Vo svete je v dnešnej dobe veľmi veľa organizácií, ktoré zastupujú autorov, snažia sa bojovať proti pirátom a predkladajú nové represívne zákony. V tejto kapitole boli spomínané RIAA a MPAA, v Českej a Slovenskej republike zas fungujú OSA, BSA, SOZA, ČPU, IFPI a mnohé ďalšie. Konkrétne organizáciám OSA v Česku a SOZA na Slovensku ide určité percento za každý predaný prázdny nosič, či ide o CD, DVD, USB kľúč, pevný disk. Vybrané peniaze potom neznámym algoritmom rozdelujú medzi autorov a financujú z neho aj svoju vlastnú činnosť. Zavádza sa teda prezumpcia viny, pretože ľudia platia dopredu pokuty za to, že možno na prázdne médium nahrajú autorsky chránený obsah, aj keď väčšina médií sa používa na úplne legitímne účely ako súkromné fotografie, dokumenty, videá. Niektorým, ako napríklad Petrovi Jandovi zo skupiny Olympic, tento systém vyhovuje, ako niekdajší predseda OSA si zabezpečil, aby Olympic dostával veľmi slušnú časť vybraných peňazí a aby bol Olympic jednou z najhranejších skupín v rádiu. Iní hudobníci, napríklad Jaromír Nohavica proti OSE protestujú. Situácia, ktorá sa blíži, je ešte viac neakceptovateľná. V súčasnej dobe ľudia platia za prázdne médiá a ako kompenzáciu si môžu z internetu sťahovať

⁴⁶DSL.SK. Mininova skončila, odstránila všetky užívateľmi nahrané torrenty.

⁴⁷KOČÍ, M. Vyhľadávač torrentů BTjunkie ukončil svoji činnost, v reakci na uzavření populárního serveru Megaupload.

⁴⁸HANKER, F. Aj Ulož.to chce byť legálne. Rieši dohodu.

⁴⁹VAVRO, P. Případ Megaupload vyvoláva paniku u Filesonic, Fileserve a iných.

⁵⁰KVASNICA, I. Share-rapid.com zrušil vyhľadávanie súborov, ďalšie servery vypli zdieľanie.

⁵¹SITA Úrady vypli ukrajinské pirátske nebo, server Ex.ua.

autorsky chránený obsah pre svoju potrebu. Nikto ale nemá právo, tam tento obsah dať. Pri prijatí medzinárodnej dohody ACTA by situácia bola ešte horšia, to by sa už nemohlo ani sť ahovať, ale autorské poplatky by zostali.

Averzia voči tradičným vydavateľom narastá všade vo svete. Známy americký animovaný seriál South Park, ktorý ako jeden z mála umiestňuje svoje epizódy okamžite po vysielaní na internet venoval tejto problematike celú epizódu. Asi 5 sekúnd po tom, ako hrdinovia seriálu stiahli z internetu nejakú hudbu zadarmo, vtrhlo do domu policajné komando a museli povinne absolvovať exkurziu, čo ich konanie spôsobuje. V nasledujúcich absurdných scénkach bol sparodovaný bubeník skupiny Metallica Lars Ulrich, ktorý musel kúpu zlatého žraloka odložiť o niekoľko mesiacov, pretože ľudia sť ahujú ich hudbu zadarmo, Britney Spears, ktorá mala starší typ súkromného lietadla, pretože si nemôže dovoliť novší, ktorý už má diaľkový ovládač domáceho kina a rapper Master P, ktorý si nemôže dovoliť kúpiť synovi k narodeninám ostrov vo Francúzskej Polynézii.⁵²

Z Českej republiky je zas dobrý príklad česká kniha o zbraniach Ecce Homo Armatus. Autor vydal aj elektronickú verziu knihy vo formáte PDF, dal ju voľne na stiahnutie a pridal niekoľko podmienok, napríklad, že zadarmo ju môže používať ten to už má papierovú verziu, ten čo o papierovú verziu nestojí, tak nech pošle sumu 300 českých korún na jeho účet alebo prispeje na ľubovoľnú charitu, prípadne na občianske združenie LEX (české združenie zastupujúce práva vlastníkov zbraní), prípadne dáva možnosť aj ľuďom, ktorí sú v tak zlej finančnej situácii, aby jeden z predchádzajúcich krokov vykonali neskôr, až sa ich situácia zlepší. Takisto odporúča šíriť elektronickú verziu knihy bez akýchkoľvek obmedzení. Najzaujímavejší je však posledný odstavec:

*„Snád iba pre úplnosť to, čo je aj tak každému jasné: ak sa rozhodnete túto knihu hanebne ukradnúť, čiže ponechať si ju bez toho aby ste vydali celkom zanedbateľnú čiastku podľa niektorého z vyššie uvedených bodov — nebude Vás stíhať polícia, ani OSA, ani žiadna podobná pochybná organizácia. Vlastné svedomie Vám ale nedá kludne spať. S priateľom čo najlepšej zábavy a čo najpríjemnejšieho čítania
Váš Autor.“⁵³*

Aj pre takéto názory vznikajú stále častejšie vo svete Pirátske strany. Tá pôvodná čo vznikla vo Švédsku, mala v posledných voľbách do európskeho parlamentu 7 % hlasov čím získala 1 kreslo v švédskom zastúpení,⁵⁴ jej český klon Česká pirátska strana získala vo voľbách do poslaneckej snemovne iba 0,8 % hlasov, ale pri fiktívnych študentských voľbách, kde volili študenti stredných škôl po celej republike, získala skoro 8 % študentských hlasov.⁵⁵ Je teda pravdepodobné, že regulovanie internetu nemá podporu u mladej generácie a tieto strany budú získavať časom hlasov viac. Niektoré iné zákony zo zahraničia, ako napríklad tie vo Francúzsku a Veľkej Británii, ktoré stanovujú odpájanie užívateľov od internetu ako

⁵²PARKER, T. Not A Big Deal.

⁵³ČADA, O. Ecce Homo Armatus.

⁵⁴BARTOŇ, M. Švédská Piratpartiet v Evropském parlamentu.

⁵⁵LIDOVKY.CZ Výsledky voleb 2010.

trest za opakované sťahovanie autorsky chráneného obsahu, celý tento proces ešte urýchľujú a averziu voči vydavateľom umocňujú.

Google v zahraničí musí bojovať, aby mohol digitalizovať a vydávať knihy, ktoré už papierovo nikdy nikto nevydá, napriek tomu s tým má problémy, pretože nabudúce by to mohol chcieť spraviť s hudbou či filmami. Pritom internet ukazuje, že to ide aj inak. Napríklad v roku 2007 vydala britská skupina Radiohead svoj album *In Rainbows* a dala ho na svoju stránku na stiahnutie za ľubovoľnú sumu alebo zadarmo. Z dobrovoľných platieb zarobila skupina za jeden týždeň viac, než za posledné tri albumy spolu za rovnakú dobu.⁵⁶

---

⁵⁶KVASNICA, I. Radiohead: MP3 album zadarmo vyniesol milióny USD.

Kapitola 4

Anonymous

Napriek tomu, že hnutie Anonymous funguje už skoro 10 rokov, pravidelne sa o ňom informuje iba od roku 2010 keď si získalo povedomie v súvislosti s kauzou WikiLeaks. Medzi verejnosťou o tomto hnutí koluje veľa fám a nepresností. V prvom rade je dnes veľmi ťažké určiť, kto je Anonymous, pretože táto skupina/hnutie nemá hierarchický charakter, hocikto sa môže prehlásiť za člena Anonymous. Práve preto je veľmi ťažké odhadnúť, aký bude ďalší krok Anonymous. Teoreticky môže nastať aj situácia, že pri názorovom rozpore sa bude útočiť na servery oboch strán a všetci útočníci sa budú považovať za členov hnutia Anonymous. Anonymous nemajú vodcu ani jednotnú ideológiu — je to široká komunita ľudí rôznych názorov zo všetkých vrstiev spoločnosti. Ďalšou nepresnosťou býva označovanie Anonymous za hackerov či crackerov. Anonymous ale väčšinou nevyhl'adávajú bezpečnostné chyby, umožňujúce nejaký prienik/útok na server. Anonymous najčastejšie útočia útokmi DDoS, ktoré v jednoduchosti pret'ažia cieľový server a znepřístupnia danú webovú stránku. Medzi ich ďalšie časté aktivity patrí tvorba rôznych propagačných videí, ktoré nahrávajú na videoservery a sociálne siete a tie sa naďalej šíria ako virál. Plánované akcie sa dohovárajú najčastejšie prostredníctvom sociálnej siete Twitter. Zaujímavosťou je, že pokiaľ sa protestov a demonštrácii zúčastňujú osobne, berú si na seba masku Guya Fawkesa (anglický vojak, katolík — neúspešne sa snažil spáchať atentát na protestantského kráľa Jakuba I. a ďalších členov kráľovskej rodiny), ktorý bol inšpiráciou pre komix Alana Moora V for Vendetta a neskôr pre rovnomenný film (slovenský názov V ako Vendeta).

História Anonymous býva spájaná so začiatkom imageboardu 4chan.org, kde nick Anonymous získal návštevník stránok po pridaní komentáru bez identifikácie (čiže keď sa nezaregistroval a nezvolil si prezývku/nick/užívateľské meno), čo viedlo k stále častejším vtipom. Časom začali Anonymous vystupovať aj mimo serveru 4chan.org a za skutočné odtrhnutie býva považovaný rok 2008, keď sa mnohí členovia rozhodli pridať k projektu „Chanology“.

¹ Jeho cieľom bolo informovať o praktikách scientologickej cirkvi v Spojených štátoch, ukazovať ako prenasledujú svojich bývalých členov, či odporcov a vykorisťujú členov a to

---

¹JIRÁSEK, B. Značka: Anonymous.

všetko pod cirkevným rúškom. Vtedy došlo v podstate k rozštiepeniu Anonymous. Jedna skupina ďalej pokračovala hlavne v šokovaní internetu, vtípoch a v robení akcii pre takzvaný lulz (radosť zo škodoradosti), druhá frakcia začala brať veci viac aktivisticky a začala bojovať za slobodu slova na internete.

Medzi najznámejšie projekty skupiny Anonymous patrili: ¹

- Útoky na sociálnu sieť/virtuálny svet Habbo, ktorá predstavuje virtuálny hotel. Útoky boli forma recesie, nešlo o vážne mienený protest (2006–2007).
- Odstavenie webu popierača holocaustu, radikálneho nacionalistu, moderátora, blogera Hala Turnera (december 2006 a január 2007).
- Vďaka informáciám, ktoré poskytli polícii členovia hnutia Anonymous bol zatknutý americký pedofil Chris Forcand. Bolo to asi prvé policajné zatknutie na základe správ od uvedomelých užívateľov internetu (2007).
- Projekt Chanology — Anonymous iniciovali protesty a viedli kampaň proti scientologickej cirkvi (2008).
- Umiestnenie blikajúcich obrázkov na stránku americkej nadácie epileptikov (Epilepsy Foundation). Niekoľkým epileptikom toto spôsobilo zdravotné komplikácie. Avšak nie je isté, že by za týmto útokom stálo naozaj hnutie Anonymous, mohla to byť pomsta scientologickej cirkvi, aby sa verejná mienka obrátila proti Anonymous. (marec 2008)
- Útoky DDoS na hiphopové stránky (sohh.com a allhiphop.com) a rovnako hacknutie týchto stránok a umiestnenie obrázkov, ktoré parodujú hiphopovú kultúru (jún 2008).
- Recesistický útok na stránky No Cussing club, ktoré boli zamerané na mravný život mládeže. Získali osobné informácie o vlastníčkovi stránok, ten bol následne zahltený obscénnymi telefonátmi a emailami, či dokonca pornografickými zásielkami (január 2009).
- Zorganizovanie veľkej skupiny ľudí, ktorí na server YouTube nahrali obrovské množstvo pornografických videí, ktoré administrátori nestíhali mazať. Dôvodom bolo, že YouTube začal vo veľkom mazať hudobné videá zo severu. Tento útok býva označovaný ako YouTube porn day (máj 2009).
- Spoločne so serverom Pirate Bay spustili Anonymous webstránku na podporu iránskej strany zelených. Takisto sa podieľali aj na protestoch proti prezidentovi Mahmúдови Ahmádinežádovi (jún 2009).

- Projekt Didgeridie — Anonymous zhodili web austrálskeho premiéra ako reakciu na vzrastajúcu cenzúru internetu (september 2009).
- Operácia Titstorm — pokračovanie operácie Didgeridie, ale tentoraz boli cieľmi okrem stránok premiéra aj stránky austrálskeho parlamentu a ďalších vládnych webov (január 2010).
- Operácia Payback (odplata) — jedna z najvýznamnejších a najznámejších akcií skupiny Anonymous. Fakt, že mnohé spoločnosti znemožnili Julianovi Assangovi prijímať príspevky na podporu projektu WikiLeaks, nahneval mnohých členov Anonymous. Útočilo sa na viacerých frontoch aj hľadaním chýb v zdrojových kódoch aj pomocou DDoS útokov. Najviac sa útočilo na servery Paypal, Visa, MasterCard a švajčiarsku banku PostFinance ktorá Assangovi zmrazila účet. Internetom sa vtedy šírila aj vtipný slogan „Sú veci, ktoré WikiLeaks nedokáže. Na všetko ostatné je tu operácia Odplata“, ktorý je paródiou na reklamné spoty Mastercard (2010).
- Operácia Leakspin — išlo o snahu Anonymous ešte viac upozorniť na materiály, ktoré boli zverejnené na stránke WikiLeaks a zároveň ich čo najprehľadnejšie roztriediť (2010–2011).
- Napadnutie vládnych stránok Zimbabwe, pretože sa snažili cenzurovať informácie zverejnené na stránke WikiLeaks (2011).
- Počas volebnej kampane v Írsku napadli Anonymous stránky vládnej strany Fine Gael a nahradili texty na stránke vlastnými textami (2011).
- Anonymous podporoval protesty v Tunisku, Egypte aj Lýbii, sčasti aj v Jordánsku a ďalších arabských štátoch, rozsiahlymi DDoS útokmi ochromovali vládne aj policajné weby daných štátov. Všeobecne podporoval arabskú jar (2011).
- Po tom, čo výkonný riaditeľ spoločnosti HBGary Federal (ktorá dodáva produkty americkej vláde) oznámil, že infiltrovali skupinu Anonymous, tí sa rozhodli pomstiť tak, že po napadnutí serveru firmy odstránili množstvo súborov, zverejnili skoro 70 000 emailov a zhodili telefónny systém celej spoločnosti (február 2011).
- David Koch a Charles Koch otvorene podporovali a sponzorovali wisconsinského republikánskeho guvernéra Scotta Walkera, ktorý loboval proti americkým odborom.
- Zverejnili emaily, ktoré pochádzali z Bank of America a ktoré mali dokázať korupciu a defraudáciu (marec 2011).
- Ďalší veľmi známy útok bol namierený proti spoločnosti Sony. George Hotz prezývaný GeoHot (známy odblokovaním iPhoneu 3G a jailbreakovaním iPhoneu 3GS) dokázal zlomiť zabezpečenie hernej konzoly Sony PlayStation 3. Sony ho následne za-

žalovala, čím si vyslúžila u IT verejnosti značnú vlnu kritiky. Členovia Anonymous spoločne s členmi skupiny LulzSec napadli servery Sony, ukradli databázu so 77 miliónmi užívateľov, znemožnili používať sieť PlayStation pre online hranie. Sony sa pre vlnu kritiky nakoniec dohodlo s Georgom Hotzom mimosúdne a obsah dohody je tajný. Spoločnosť Sony uviedla, že škody, ktoré utížili prostredníctvom útokov, ich stáli až 170 miliónov dolárov (apríl 2011).

- Odstavenie stránok španielskej polície, čo bolo reakciou na represie spojené s potlačovaním protestov v uliciach Španielska (jún 2011).
- Napadnutie desiatok stránok prepojených s malajziskou vládou, ktorá cenzurovala stránky WikiLeaks, Pirate Bay a iné „nepohodlné“ (jún 2011).
- Polícia v Orlande pozatýkala členov hnutia Food not bombs (Jedlo a nie bomby), ktorí v parku rozdávali jedlo bezdomovcom. Anonymous napadli stránky Florida Chamber of Commerce ² a Universal Orlando Resort ³ a priložili aj výzvu k bojkotovaniu Orlanda (jún 2011).
- Operácia AntiSec (Anti-Security) — ďalšia veľmi známa operácia na ktorej spolupracovali členovia Anonymous a LulzSec. Tí vyzývajú, aby sa útočníci zamerali na organizácie a weby, ktoré obmedzujú slobodu na internete aby takisto ako WikiLeaks zverejňovali tajné materiály a aby do zdrojového kódu pridali slovo AntiSec. ⁴ V rámci tejto operácie boli zverejnené stovky tajných dokumentov arizonskej polície, ktoré boli šírené prostredníctvom torrent serveru Pirate Bay. ⁵ Ďalším míľnikom bol útok na talianske protikriminálne centrum pre ochranu kritickej infraštruktúry, ktoré patrí medzi špecializované európske pracoviská, ktoré sa starajú o ochranu kľúčových systémov pred počítačovou kriminalitou. Získali tam viac než 8 GB tajných údajov. Pri zverejnení informácie pridali aj náhl'ady dokumentov, včítane rôznych fotografií zamestnancov úradu, štruktúru manažmentu atď. ⁶ Ďalej sa im podarilo napadnúť server SOCA, čo je britský štátny úrad, ktorý sa zaoberá bojom proti organizovanému zločinu. Najväčšie prekvapenie prišlo v podobe informácie, že skupina Anonymous dokázala prelomiť zabezpečenie počítačov Severoatlantickej aliancie (NATO). Získala z nich približne 1 GB prísne tajných dát. Zverejniť ich ale odmietla, že by to bolo nezodpovedné. Ako dôkaz zverejnili dva PDF dokumenty, jeden 36stranový s dátumom 27.7.2007, uložený na stránke PDFCast a druhý dokument z 9. januára 2008 s názvom „NATO-RESTRICTED.Outsourcing-Balkan-CIS.[MCM-0167-2007]“, ktorý umiest-

²Dostupné na internete: <<http://www.flchamber.com/>>.

³Dostupné na internete: <<http://www.universalorlando.com/>>.

⁴ČÍŽEK, J. Anonymous a LulzSec spouští společnou hackerskou operaci AntiSec.

⁵ŠVANTNER, M. LulzSec uverejňuje stovky tajných dokumentov arizonskej polície.

⁶VŠETEČKA, R. Hackeři zveřejnili dokumenty úřadu pro boj s počítačovou kriminalitou.

nili na server PDFHost.Net. V rámci akcie AntiSec napadli aj weby televíznej stanice FOX, PBS a stránky CIA (operácia trvá od júna 2011).⁷

- Útokmi na servery bezpečnostno poradenskej firmy Stratfor sa Anonymous dostali k dátam na serveroch, medzi ktorými mala údaje aj americká armáda a vojenské letectvo. Uniklo 200 gigabajtov emailov a údajov o kreditných kartách, ktoré neboli šifrované a firma si tak urobila pred celým svetom hanbu (december 2011).⁸
- Nedávnou veľkou akciou bol Megaupload. Po tom, čo zatkli Kima „Dotcoma“ Schmitza a FBI znemožnila prístup na server megaupload.com a dala naň protipirátske varovanie, zaútočili rozsiahlym útokom, na ktorom sa podieľalo viac ako 6 000 účastníkov. Dokázali vyradiť stránky FBI, Universal Music, BMI, amerického ministerstva spravodlivosti, copyright.org, Bieleho domu, MPAA (Motion Picture Association of America — nezisková americká spoločnosť, ktorá zastupuje záujmy filmových štúdií), RIAA (Organizácia, ktorá v Spojených štátoch reprezentuje záujmy hudobného priemyslu) a mnohých ďalších. Ťažko ale určiť, ktorá časť útoku bola ešte pomsta za Megaupload a ktorá už všeobecný protest proti ACTA (Január 2012).⁹
- Veľké ohlasy vzbudil aj útok na mnohé čínske weby. Až 45 čínskych stránok bolo napadnutých skupinami Anonymous, tí na ne ako formu odporu vložili vlajku Tibetu, ktorá mala za cieľ zároveň symbolizovať podporu boja za nezávislosť Tibetu.¹⁰

Hnutie je decentralizované a preto je veľmi pravdepodobné, že v Česku a na Slovensku boli jednotliví anoni už predtým, ale skutočne o sebe začali dávať vedieť až začiatkom roka 2012. Predtým sa možno zapájali do medzinárodných útokov, ale prvé útoky na Slovensku a v Česku boli zaznamenané iba nedávno a to všetko v súvislosti s prijímaním medzinárodnej dohody ACTA. Proti vládnym webom jednotlivých krajín vtedy útočili všade, zhadzované boli postupne, ako bola dohoda ratifikovaná. V rovnakom čase, ako padol web írskej vlády, bola v Českej republike zhodená webstránka českej vlády,¹¹ českého parlamentu,¹² českej poslaneckej snemovne,¹³ českej protipirátskej únie.¹⁴¹⁵ Pôvodne mala nasledovať aj internetová stránka českého ochranného autorského zväzu,¹⁶ ale ten sa radšej pred plánovaným útokom preventívne vypol sám. V súvislosti s ratifikáciou zmluvy bol zhodený aj

⁷VŠETEČKA, R. „Čau, NATO. Máme další tvoje rozkošné údaje,“ vzkazují hackeři na Twitteru.

⁸FÉR, O. Hackeři ze skupiny Anonymous napadli počítače Stratforu.

⁹ŘEŽÁBEK, J. FBI vyřadila z provozu Megaupload a Anonymous odpověděli rozsáhlým útokem na webové stránky řady institucí.

¹⁰LEE, J. 45 Chinese websites hacked and defaced for free tibet by #anonymous.

¹¹Dostupné na internete: <<http://vlada.cz/>>.

¹²Dostupné na internete: <<http://parlament.cz/>>.

¹³Dostupné na internete: <<http://psp.cz/>>.

¹⁴Dostupné na internete: <<http://cpufilm.cz/>>.

¹⁵KOSNO, L. Anonymous útočia ďalej: Cieľmi SOZA, česká aj írská vláda (Doplnené).

¹⁶Dostupné na internete: <<http://osa.cz/>>.

web Občiansko demokratickej strany ¹⁷ a ukradnutá databáza so všetkými členmi ODS, ich bydliskami, emailovými adresami atď. ¹⁸

Na Slovensku bola situácia ešte vyostrenejšia, pretože okrem dohody ACTA bol v plnom prúde aj protest Gorila. Z vládnych webov boli napadnuté stránky ministerstva spravodlivosti, ¹⁹ Národnej rady Slovenskej republiky ²⁰ a vlády Slovenskej republiky. ²¹ ²² Ďalej bol podobne ako v Českej republike napadnutý web Slovenského ochranného autorského zväzu. ²³ Tento útok bol zaujímavý tým, že na serveri pastebin.com nechali zverejniť telefónne čísla a emailové adresy pracovníkov SOZY a zároveň priložili zoznam funkčných bezplatných SMS brán a falošných emailových serverov, ktoré umožňovali poslať email z vymyslenej, kl'udne neexistujúcej emailovej adresy.

Útoky boli ale predsa len viac zamerané na odhalenia v kauze Gorila a zhodené boli stránky finančnej skupiny Penta, ²⁴ bývalej Dexia banky/terajšej Prima banky ²⁵ ²⁶ a poisťovne Dôvera, ²⁷ ktoré tiež patria pod Pentu, finančnej skupiny J&T ²⁸ a ich vodného zábavného parku Tatrallandia, ²⁹ kde navyše zanechali aj svoj podpis: „*My sme Anonymous. My sme légia. Neodpúšť'ame. Nezabúdame. Očakávajú nás.*“ ²⁶ Keďže kauza sa úzko dotýkala aj politických strán SMER-SD ³⁰ a SDKÚ-DS ³¹ tak niekoľkokrát boli zhodené aj ich webové stránky. ³²

To, čo je celkovo na hnutí Anonymous okrem spôsobu fungovania úžasné, je to, že sa nejedná o žiadne teroristické hnutie, ktoré chce zničiť systém. Sú to iba aktivisti, ktorí chcú, aby veci zostali v podstate pri starom, žiadni anarchisti. ³³ Aj keď časť Anonymous bojuje iba proti antipirátskym zákonom, treba si uvedomiť, že Anonymous je hlavne boj za slobodu a voľný trh a až potom za pirátstvo. Pri hnutí ako je toto, sa nikdy nebude dať súhlasiť so všetkými akciami, minimálne z etického hľadiska. Akcie nemajú jednotné vedenie a akciou Anonymous sa stane až po tom, keď ju niekto vie vymyslieť, vie kde o nej informovať a keď sa pridá dostatočný počet členov. Stačí teda prísť s nápadom čo urobiť, ako to urobiť a vedieť kde ho prezentovať. Dá sa dohodnúť s nejakou frakciou Anonymous na spoločnom postupe, ale má to svoje úskalnia, pretože neustále vznikajú nové frakcie a staré zanikajú.

¹⁷Dostupné na internete: <<http://ods.cz/>>.

¹⁸HAW Anonymous získali data ODS.

¹⁹Dostupné na internete: <<http://justice.gov.sk/>>.

²⁰Dostupné na internete: <<http://nrsk.sk/>>.

²¹Dostupné na internete: <<http://vlada.gov.sk/>>.

²²SITA. Anonymous zaútočili aj na úrad vlády, stránka je už funkčná.

²³Dostupné na internete: <<http://soza.sk/>>.

²⁴Dostupné na internete: <<http://pentainvestments.com/sk/>>.

²⁵Dostupné na internete: <<http://dexia.sk/>>.

²⁶SITA. Hackeri Anonymous zaútočili na Pentu.

²⁷Dostupné na internete: <<http://dovera.sk/>>.

²⁸Dostupné na internete: <<http://jtfg.sk/>>.

²⁹Dostupné na internete: <<http://tatrallandia.sk/>>.

³⁰Dostupné na internete: <<http://strana-smer.sk/>>.

³¹Dostupné na internete: <<http://sdku-ds.sk/>>.

³²DSL.SK Anonymous útočia na stránky strán, nedostupná je stránka Smeru a MF.

³³RYBKA, M. Úvaha: O co poslední dny jde? Máme na krku Megaprůšvih.

Neexistuje žiadny manuál, ktorý by hovoril ako by mal anon vyzerat' alebo čo by si mal myslieť. Hnutie si preto ponecháva všetko čo malo, ale zároveň s každým novým členom prichádza nové myslenie, nový pohľad na vec. Každý má iný prístup, keď sa ale na niečom zhodne dostatočný počet členov, vznikne masovejšia akcia. Anonymous je samostatná internetová kultúra s veľkým množstvom preferencií. Okolo vzniká hudba, počítačové programy animácie, videá atď. Zastaviť takúto skupinu je v podstate nemožné. Spoločnosť Google v júli 2011 napríklad zablokovala Anonymous skupinu na svojej sociálnej sieti Google Plus. Dôvodom malo byť závažné a opakované porušenie pravidiel. Rovnako im bol deaktivovaný ich účet na službe Gmail. Členovia, ktorí mali prístup na dané služby tvrdili, že toto je smutná ukážka toho, čo sa stane pokiaľ má niekto rozdielny názor a vybočuje z radu. Takisto sa vyjadrili, že ich už nebaví, keď niekto pre rozdielny názor dostane ban na službách ako je Facebook, Twitter alebo YouTube. Preto sa rozhodli spustiť vlastnú sociálnu sieť Anonplus, ktorá by mala byť absolútne necenzúrovaná.³⁴

Pred niekoľkými rokmi sa ľudia okolo serveru Pirate Bay sťažovali, že oni nemôžu byť jediným ostrovom slobody, že ľudia sa musia naučiť bit' za svoje práva. To sa aj stalo. Bez ohľadu na to, či legislatíva niekedy stihne alebo nestihne dohnať technologický pokrok, tak pri hnutí Anonymous nejde o nič iné, než o právo na zhromaždenie, ktoré bolo prenesené do kyberpriestoru.³⁵ Kým odborári a klasickí aktivisti blokujú ulice či úrady, tak Anonymous blokujú webové stránky. Kým odborári sa dohadujú na schôdzach a v reštauráciách, Anonymous sa dohadujú prostredníctvom IRC. Napriek tomu médiá vykresľujú hnutie Anonymous ako nejaké radikálne hnutie. Anonymous ale fungovanie žiadneho podniku väčšinou neobmedzujú. Nimi spôsobené škody sú oveľa menšie ako škody aktivistov, útočiacich na podniky. Hlavne čo sa týka nákladov na zabezpečenie poriadku na demonštráciách, v porovnaní s nimi sú náklady na znovu-spustenie webových stránok minimálne.

Prečo sa tak veľmi proti Anonymous bojuje? Dôvodov je viac. Sociálne siete majú ohromnú silu, môžu okamžite meniť názory a náladu v spoločnosti, to je posledné, čo politici potrebujú. Pri takýchto akciách takisto nemožno mediálne demonštrovať silu polície, v televízii sa neukážu zatknutí demonštranti, vodné delá a slzný plyn. Neukážu sa ani škody, spôsobené demonštrantmi, žiadne zhorené autá ani rozbité výklady. Nad textom, aký nechali na webovej prezentácii Tatralandie, sa človek maximálne pousmeje.

Štáty majú všeobecnú tendenciu kontrolovať všetky aspekty života svojich občanov. Problémom je, že na rozdiel od fyzických demonštrácií, bývajú tieto akcie globálne. Slovák môže kludne demonštrovať za práva Rusa, Rus za práva Američana a to kludne tým, že bude blokovať taliansku webovú stránku umiestnenú v Británii. Problémom je pre politikov pocit bezmocnosti a neuchopiteľnosť davu. Veľkému decentralizovanému DDoS útoku sa v podstate nedá zabrániť a takisto sa takto nedá zabrániť slobode vyjadrovania. Revolúcie v Egypte alebo Líbyi či Islande by ani neboli nastali, keby ľudia nemali možnosť sa

³⁴KOČÍ, M. Google zablokoval Anonymous na Google Plus. Ti proto připravují vlastní sociální síť.

³⁵SCHERMER, J. Anonymous, hackeři, svoboda shromažďování a vovce.

slobodne dohovoriť. V prvých dvoch menovaných štátoch sa takto dohovárali napriek miestnym zákonom.³⁶

Vďaka technológii môže človek dnes demonštrovať priamo zo svojho domova. Tým pádom vyjadruje aj svoj názor na aktuálnu politickú situáciu a nepriamo tým aj volí. Môže tak robiť počas toho ako pracuje alebo počas toho ako pozerá televíziu. Jeho hlas a jeho právo na vyjadrenie názoru, tým ale váhu nestráca. Pri pozeraní novín s veľkými negatívnymi titulkami o útokoch Anonymous a pozeraní televízie, kde sa hovorí o útokoch na servery CIA si treba jednoducho predstaviť veľkú skupinu našťvaných ľudí s transparentami, ako blokujú vchod do danej organizácie. Útoky Anonymous majú ale oveľa viac členov, pretože ľudia za demonštráciou nemusia cestovať, v niektorých prípadoch môžu ostať v anonymite, nepotrebujú si na demonštráciu vyhradiť množstvo hodín času ale môžu demonštrovať počas inej činnosti, demonštrácia ich nestojí peniaze (napríklad na cestovanie) a navyše takýto typ demonštrácie je aj pohodlnejší pre tých, ktorí sú na klasickú demonštráciu príliš leniví, boja sa fyzickej konfrontácie alebo napríklad neznášajú davy.³⁶

K záveru kapitoly je treba povedať, že kto chce pochopiť Anonymous, musí chápať, že pôvodný 4chan „vtip“ sa v súčasnosti rozrástol na priam filozofický koncept v prístupe k internetu a k slobodnému šíreniu informácii všeobecne.³⁷

---

³⁶SCHERMER, J. Anonymous, hackeři, svoboda shromažďování a vovce.

³⁷RYBKA, M. Úvaha: O co poslední dny jde? Máme na krku Megaprůšvih.

Kapitola 5

WikiLeaks

S masovým rozšírením internetu sa rozšírila možnosť cieľavedome vyhl'adávať informácie, dávať si ich do súvislostí a získať tak iný pohľad na usporiadanie spoločnosti. To bol podnet k vzniku kritiky rôznych organizácii, ako aj konšpiračných teórií. Tajné informácie o skutočnostiach, ktoré sa hlavne vlády a armády snažili pred ľuďmi utajiť, boli dovtedy roztrúsené po rôznych webových stránkach, blogoch a diskutovalo sa o nich na internetových fórach, ale nejaký „centrálny server“ neexistoval. V online diskusiách sa často hovorilo, že za väčšinu problémov ľudstva, ako sú hladomory, smrteľné choroby, vojny, nízke vzdelanie atď., môže korupcia v najvyšších kruhoch štátnej správy a snaha profitovať zo všetkého aj za cenu ľudských životov. Toto bolo najviac očividné v diktátorských režimoch.

Tak vznikol nápad založiť WikiLeaks a bolo nutné ešte vyriešiť otázku ako bude projekt fungovať, aby bol čo najefektívnejší, aby mal celosvetový dosah a aby čo najlepšie využil informačné technológie. Zakladajúci členovia neboli oficiálne známi, ale projekt bol od spustenia webu na adrese wikileaks.org v roku 2007 reprezentovaný Julianom Assangom, ktorý sa sám označoval za člena poradného výboru WikiLeaks.¹

Bolo jasné, že projekt, akým je WikiLeaks, nebude rôznym spoločnostiam a vládam príjemný a preto bol od začiatku koncipovaný s dôrazom na čo najväčšiu bezpečnosť. Ako spoločnosť, ktorá poskytuje webovej stránke WikiLeaks hosting bola vybraná spoločnosť švédska spoločnosť PRQ, ktorú vedú zakladatelia Pirate Bay Gotfrid Svarholm a Fredrik Neij.¹ Táto spoločnosť ukladá iba veľmi málo informácií o klientoch a len absolútne nevyhnutné logy. Servery spoločnosti sú po celom svete a hlavný je vo Švédsku. Švédsko je na tieto účely vhodná krajina, pretože poskytuje kvalitnú právnu ochranu. Pre fungovanie WikiLeaks je napríklad veľmi prospešný švédsky zákon, ktorý zakazuje akémukoľvek správnomu orgánu robiť vyšetrovanie pôvodu zdroja akéhokoľvek typu novín (čiže aj internetových „novín“ typu WikiLeaks). Napriek tomu má WikiLeaks aj niekoľko záložných serverov na neznámych miestach a v prípade, že by nastal problém s konektivitou či hostingom, majú sľúbenú pomoc od švédskej pirátskej strany, ktorá je známa tým, že urobí všetko preto,

---

¹BÁRTA, M. WikiLeaks — postrach vlád i korporácií.

aby bol dátový tok na internete skutočne slobodný (anonymné servery napríklad poskytujú iránskym demokratickým aktivistom). Hlavný server WikiLeaks je zabezpečený výborne, umiestnený je v dátovom centre Pionen, ktoré patrí pod Bahnhof, švédskeho poskytovateľa internetových služieb. Centrum je situované v starom protiatómovom kryte v Štokholme, viac ako 30 metrov skaly, pod ktorou sa nachádza, odolá aj jadrovému útoku. Samozrejmosťou sú pancierové dvere, ochranka, kamery a záložné dieselové agregáty z ponorky pre prípad výpadku prúdu. Centrum dokáže byť niekoľko týždňov úplne energeticky aj potravinovo sebestačné, pokiaľ by došlo k živeľnej katastrofe, teroristickému útoku, či niečomu podobnému.² Lokalita teda bola zvolená zámerne a WikiLeaks depeše majú jednu z najvyšších možných mier ochrany.

Čo sa týka spôsobu fungovania, je WikiLeaks najpodobnejší internetovej encyklopédii Wikipedia, ale umožňuje prispievateľom/leakerom prispieť na stránky a ostat' v anonymite. Užívatelia sa tiež môžu podieľať na písaní doplňujúcich dokumentov spoločne s ďalšími materiálmi k jednotlivým kauzám. Všetko prechádza anonymnou kontrolou, ktorá sa snaží posúdiť pravosť a hodnovernosť materiálov ako aj to, či spĺňa kritériá potrebné na to, aby boli na stránkach WikiLeaks zverejnené. WikiLeaks používa niekoľko open softwarových balíčkov, napríklad:

- MediaWiki, čo je redakčný systém zameraný na veľkú záťaž, ktorý používa aj Wikipedia,
- TOR, softwarový systém, ktorý umožňuje anonymné a šifrované prezeranie internetu, pretože pomieša IP adresy všetkých pripojených používateľov, aby nebolo možné určiť odkiaľ správa prišla,
- PGP, ktorá s pomocou asymetrickej kryptografie umožňuje šifrovať, dešifrovať a digitálne podpisovať správy, overovať internetovú identitu odosielateľa a spravovať šifrovacie kľúče. Používa sa najmä pri emailovej komunikácii, Freenet, anonymizačná sieť, ktorá ma veľa prvkov zhodných so sieťou TOR, ale na rozdiel od nej umožňuje zdieľať veľké súbory a preto sa hodí aj na upload.

Kvôli snahám rôznych štátov cenzurovať oficiálne stránky WikiLeaks boli vytvorené alternatívne adresy, cez ktoré sa dá na stránku dostať, o najnovších správach a odhaleniach informujú aj pomocou Twitteru.

WikiLeaks je nezisková organizácia, nikto v nej nedostáva za svoju činnosť plat, pracuje tam 5 dobrovoľníkov na plný úväzok a 800 ľudí príležitostne. WikiLeaks takisto nemá žiadne oficiálne sídlo ani nejakú vnútornú hierarchiu Právnicki WikiLeaks sú platení mediálnymi organizáciami ako Associated Press, The Los Angeles Times alebo National Newspaper Publisher Association a výšky dotácií siahajú k stovkám tisíc dolárov. Ďalším zdrojom

²NÝVLT, V. Servery WikiLeaks beží v jeskyni, záložní agregáty pochádzajú z ponorky.

financií sú príspevky od ľudí, tí môžu peniaze darovať cez Paypal, bankovým prevodom, pomocou SMS, kreditnou kartou a ďalšími metódami. Uvažuje sa aj nad modelom aukčným modelom, ktorý by výhercovi zabezpečil prednostný prístup k zverejneným dokumentom.³

5.1 Známe kauzy WikiLeaks

WikiLeaks je u väčšiny vlád neoblíbené, pretože uverejnilo množstvo citlivých či tajných informácií, medzi najdôležitejšie odhalenia patrili:^{3 4}

Paľba do irackých civilistov z vrtuľníka

V apríli 2010 uverejnili kamerový záznam z vojenského vrtuľníka Apache pochádzajúci z 12. júla 2007. Nakrútený bol v Iraku v meste Bagdad. Posádka vrtuľníka si myslela, že civilisti, prechádzajúci po ulici, nesú zbrane a spustili paľbu. Padlo viac ako 10 civilistov, medzi nimi aj dvaja zamestnanci spravodajskej agentúry Reuters. To, čo oni považovali za zbrane, bola v skutočnosti kamerová technika a príslušenstvo k nej. Video zaznamenalo aj komunikáciu posádky a výkriky ako „pál'te to do nich!“ a „pokračuj v streľbe“. Keď potom vojaci zistili, že sú medzi obeťami aj deti, tak jeden z nich povedal: „Je chyba Iráčanov, že berú do vojny aj deti.“ Kvôli tomuto incidentu založili WikiLeaks aj ďalšiu webovú stránku `collateralmurder.com`, ktorá je zameraná výhradne na tieto videá. Toto je jedna z káuz, ktoré WikiLeaks najviac preslávili.

Manuál, ktorý ukazoval ako zaobchádzať s väzňami na Guantanáme

V manuáli, ktorý je určený pre vojakov, ktorí sídlia na americkej základni Guantanámo na Kube, boli Pentagonom schválené smernice, ktoré určovali, ako treba zaobchádzať s väzňami na tomto prísne stráženom mieste. Medzi možnosťami bola aj možnosť odoprieť lekársku pomoc Červeného Križa, špeciálne odmeny za dobré správanie alebo spoluprácu s armádou. Jednou z takých odmien bol aj toaletný papier. Manuál mal názov „Štandardné operačné postupy pre Camp Delta“.

Utajované praktiky scientologickej cirkvi

WikiLeaks priniesol informácie o vydieračských praktikách, ktoré scientologická cirkev používa na udržanie si svojich členov, ako získava od nich citlivé informácie a následne vydiera členov pri pokuse vystúpiť z jej radov. Server takisto priniesol tajné informácie o jednotlivých úrovniach poznania v tejto cirkvi. Noví členovia majú mať prístup iba do najnižších úrovní a iba najvernejší scientológovia majú získať po dlhom čase prístup do najvyšších

³BÁRTA, M. WikiLeaks — postrach vlád i korporácií.

⁴ŠLAJCHRTOVÁ, L. Umí roztrásať generály i Bílý dům. Deset největších odhalení webu WikiLeaks.

úrovni, kde sa odhaľuje pravá podstata scientológie. Z materiálov bolo aj jasné prečo. Informácie v ôsmej úrovni boli tak veľmi odtrhnuté od reality, že by ich žiadny člen hneď na začiatku neunesol a cirkev by nebral vážne. Cirkev, do ktorej patria aj Hollywoodske hviezdy ako Tom Cruise či John Travolta je známa právnymi postupmi, zastrášaním ale aj fyzickým ubližovaním tým, ktorí o nej šíria iné než pozitívne správy. Religious Technology Center, čo je nezisková organizácia dohliadajúca nad ochrannými symbolmi, textami a známkami scientologickej cirkvi upozornila WikiLeaks, že nemá na materiály vlastnícke právo, že to má iba scientologická cirkev a že mnohé zverejnené dokumenty podliehajú copyrightu a že svojim konaním porušujú zákon Spojených štátov amerických. Organizácia sa tiež dožadovala zverejnenia logov a teda identity prispievateľov. WikiLeaks ako reakciu na tento akt zastrášovania zverejnil ďalšie tisíce strán materiálov, týkajúcich sa scientologickej cirkvi.

Climategate — manipulácia s dátami o globálnom otepľovaní

WikiLeaks uverejnil obrovské množstvo dokumentov a hlavne emailov z centra pre výskum klimatických podmienok z Východoanglickej univerzity vo Veľkej Británii. Z materiálov, ktoré boli zverejnené, bolo očividné, že niektorí svetovo uznávaní klimatológovia naschvál menili údaje a dáta, aby ich argumenty pre ľudský podiel na globálnom otepľovaní boli nevyvrátiteľné. Priamo tam písali o trikoch, ktoré sa dajú použiť na ovplyvnenie tých hodnôt, ktoré sa im do štúdie nehodili. Takisto boli v emailoch rady ako nakladať so skeptikmi a ako ich nazývať vedeckými fašistami.

Austrálsky veľký firewall

Austrálska vláda plánovala spustiť na celom území projekt „ochrany internetových užívateľov prostredníctvom brány Firewall“. Kontrolovaná mala byť každá komunikácia a nevhodné informácie by sa filtrovali. Malo sa tak diať pomocou blacklistu, ktorý mal zakázať otvárať určité nevhodné stránky. WikiLeaks tento blacklist získal a následne aj uverejnil. Okrem klasických stránok s detskou pornografiou v ňom boli uvedené aj niektoré stránky Wikipédie, niektoré videá zo serveru YouTube alebo aj webstránku jedného zubára z austrálskeho mesta Queensland. Je teda jasné, že firewall obmedzoval aj názorovú opozíciu, prípadne ľudí, s ktorými mala vláda spory.

Chyby pri likvidácii toxického odpadu v Afrike

Ropná spoločnosť Trafigura zaplatila pokutu milión eur za to, že vyviezla toxický odpad do Pobrežia Slonoviny v roku 2006. Jedy vtedy zabili minimálne 15 ľudí a tisíce ľudí sa priotrúvali. Spoločnosť takisto zaplatila Afričanom 160 miliónov dolárov za likvidáciu škôd, ktoré toxický odpad spôsobil. Spoločnosť Trafigura sa zverejneniu správy snažila zabrániť,

pretože v ňom boli uvedené prípady poškodenia pľúc, popálenín a ďalšie zranenia ľudí, ktorí s odpadom prišli do kontaktu.

Súkromný email Sarah Palinovej

Pri poslednej prezidentskej kampani v USA sa niekoľkým členom skupiny Anonymous podarilo dostať do súkromného Yahoo emailu Sarah Palin, ktorá bola republikánska kandidátka na viceprezidentku. WikiLeaks zverejnili screenshot na jej doručení poštu, na niektoré správy a na zoznam kontaktov. Pritom sa zistilo, že Sarah Palin svoj súkromný email používa aj na pracovné správy, čím porušila zákon, ktorý uvádza, že všetky pracovné emaily guvernérov Spojených štátov nesmú byť vymazané, ale naopak musia byť archivované a teda musia byť posielané z oficiálnych vládnych emailových serverov.

Zápisky z vojny v Afganistane

V júli 2010 WikiLeaks zverejnil viac ako 92 000 dokumentov, ktoré sa týkali vojny v Afganistane v roku 2004 až 2009. Dokumenty popisovali skutočnú situáciu v Afganistane ako civilné obeť, strieľanie do vlastných jednotiek, že bezpečnostná situácia v krajine je oveľa horšia, ako sa navonok prezentuje. Priložené boli aj náklady na vedenie tejto vojny, ktorá už trvá dlhšie ako vojna vo Vietname. Materiály dal k dispozícii aj denníku The New York Post, nemeckému Der Spiegelu a britskému The Guardianu a zverejnil ich súčasne s nimi. Toto bola ďalšia kauza, prostredníctvom ktorej WikiLeaks na seba strhol celosvetovú pozornosť, pretože ide zrejme o najkomplexnejší obraz vojny, aký bol kedy vydaný počas trvania vojenského konfliktu.

Mučenie a zabíjanie irackých väzňov

V októbri 2010 zverejnili WikiLeaks tajné materiály z vojny v Iraku, takisto z roku 2004–2009. Boli ešte komplexnejšie, ako zápisky z Afganistanu, obsahovali skoro 400 000 dokumentov a zrejme pochádzali z rovnakého zdroja ako zápisky z Afganistanu. Vyplýva z nich, že americké vojenské velenie vedelo o mučení zajatcov, znásilňovaní irackých žien, popráv bez súdov a ďalších vojenských zločinoch. Z dokumentov tiež vyplýva, že velenie vedelo o tom, že číslo civilných obetí ktoré je oficiálne uvádzané je značne podhodnotené. Podľa dokumentov viac ako 109 000 obetí, v Afganistane zomrelo násilnou smrťou, z toho 66 000 civilistov. Dokumenty hovoria aj o spôsoboch mučenia typu bičovanie, kopanie, použitie elektrických šokov, zväzovanie do reťazí a o ďalších krutých praktikách.

Dokument ako zabrániť úniku informácii

Odhalenie, ktoré je skôr vtipné ako podstatné, je zverejnenie britského vojenského materiálu Joint Services Protocol 440 (Bezpečnostný obranný manuál). Cieľom tohoto dokumentu je naučiť vojakov, ako najlepšie chrániť informácie, ako zabrániť ich presiaknutiu na internet. V manuáli varovali pred Číňanmi, ktorí chcú získať akékoľvek informácie od politických, cez obchodné, vedecké, technické, ďalej pred členmi spravodajských služieb, pred nevd'áčnymi zamestnancami, kriminálnikmi, teroristami a aj novinármi.

Zoznam členov Britskej národnej strany

Britská národná strana je krajne pravicová strana a zoznam, ktorý WikiLeaks zverejnil v novembri 2008 obsahoval údaje o menách, adresách, veku a zamestnaní väčšiny z 13 500 členov strany. Medzi nimi boli aj prominentní ľudia, lekári, kňazi, advokáti, učitelia atď. Zoznam obsahoval aj niekoľko policajtov, pre ktorých je vstup do tejto strany vo Veľkej Británii zakázaný. Minimálne jeden policajt prišiel o prácu.

Zverejnenie amerických vojenských základní a iných strategických objektov

Jedno z najkontroverznejších zverejnení zo všetkých, je zverejnenie zoznamu amerických vojenských základní vo svete, ako aj ďalších strategických objektov dôležitých pre americkú bezpečnosť, ako sú ropovody, plynovody, elektrárne, bane, továrne (štátne aj súkromné), dopravné uzly atď.

Americké diplomatické kabelogramy

V novembri 2010 sprostredkoval WikiLeaks popredným svetovým médiám niekoľko stoviek tisíc diplomatických dokumentov, najčastejšie amerických depeší. Najnovšie z nich pochádzali z februára 2010, mnohé z nich boli označené ako tajné alebo ako delikátne a nevhodné pre zdieľanie s ostatnými vládami, mnohé boli označené nálepkou „chrániť“. Medzi materiálmi boli napríklad informácie o tom, že americkí diplomati robili špionáž pre OSN, o vzťahoch medzi Severnou Kóreou a Čínou, o naliehaní arabských čelných politikov, nech USA zaútočí letecky na Irán, že USA často využívajú svoje veľvyslanectvá ako špionážnu sieť, znepokojenie USA nad tým, že Sýria dodáva zbrane Hizballáhu, že Washington a Londýn sa obávajú Pakistanského jadrového programu, že USA sa chceli pomstiť EU za odpor proti geneticky modifikovaným potravinám, o veľkej kritike britského vojenského zásahu v Afganistane, že člen britskej kráľovskej rodiny sa chová nedôstojne, podrobnosti o snahách americkej armády zvíťaziť nad al-Kaidou v Jemene, že medzi ruskou vládou a organizovaným zločinom existujú väzby, že čínski útočníci viedli počítačový útok proti firme Google

a prenikli aj do počítačov NATO. Samozrejme obsahovali aj bežné diplomatické informácie ako sú hodnotenia popredných svetových politikov, ich správania, názorov atď. Dokumenty sa dotýkali aj Českej republiky, napríklad list predstaviteľov českého ministerstva zahraničia o ochote Česka podieľať sa na akejkoľvek strategickej spolupráci s USA. Práve toto bol ten prípad, kde sa proti WikiLeaks postavilo najviac vlád a dôležitých štátnych úradníkov. Taliansky minister zahraničia Franco Frattini zverejnenie týchto diplomatických správ označil za 11. 9. 2001 svetovej diplomacie.⁵

WikiLeaks malo pochopiteľne aj veľké množstvo menších zverejnení o dôležitých udalostiach alebo zverejnení o veciach, ktoré boli všeobecne známe len na ne neexistovali dôkazy. Za všetko treba spomenúť zverejnenie daňového priznania amerického filmového herca Wesleyho Snipesa, z ktorého vyplynuli veľmi veľké finančné úniky na daniach⁶ alebo že zverejnil správu o tom, ako bývalý kenjský prezident Daniel Arap Moi ukradol miliardy dolárov zo štátneho rozpočtu, preliadol ich na súkromné účty do rôznych krajín a kúpil luxusné súkromné sídla a pozemky po celom svete. Zverejnenú správu dal vypracovať spoločnosti Kroll súčasný kenjský prezident Mwai Kibaki ešte v roku 2003 tesne po tom čo sa stal prezidentom. Nakoniec ale 110 stranovú správu, z ktorej tieto skutočnosti vyplynuli, nezverejnil.⁷

5.2 WikiLeaks a Slovensko

Portál WikiLeaks priniesol niekoľko zaujímavých odhalení aj zo Slovenskej republiky. Slovensko je napríklad spomínané ako možný dodávateľ v tajnej dodávke zbraní pre Saudskú Arábiu, ktorá mala byť použitá v útoku na šíitskych povstalcov v Jemene. Nakoľko malo ísť o cezhraničný ozbrojený konflikt, tak je táto informácia dosť kontroverzná oproti bežným vojenským kontraktom.⁸

Rozsiahlo boli popísané aj praktiky finančnej skupiny Penta za druhej vlády Mikuláša Dzurindu. Penta mala podplácať nezávislých poslancov, aby prešla novela zákona o liekoch v roku 2004.⁹

O Robertovi Ficovi sa zase dostali na verejnosť diplomatické správy, ktoré tvrdili, že napriek tomu, že sa tváril ako skeptik americkej politiky a orientoval sa skôr na Rusko, tak mal veľký záujem stretnúť sa s americkým prezidentom Barackom Obamom, zrejme kvôli fotografii, ktorú by použil na marketingové účely. Takisto americkú stranu informoval o výmene ministra za SNS skôr, než to oznámil na Slovensku oficiálne a nakoniec aj o tom, že

⁵ AKTUÁLNĚ.CZ Deníky vydaly tajemství Wikileaks: Tak USA sledují svět.

⁶ VODIČKA, M. Internetový Fantomas štvie armády i vlády. CIA ho hledá skoro jako Usámu.

⁷ AKTUÁLNĚ.CZ Keňský prezident okradl stát o miliardy.

⁸ LÁSZLÓVÁ, K. Wikileaks odhaluje ďalšie kroky Slovenska. Malo vraj vyzbrojiť Saudskú Arábiu v tajnom konflikte.

⁹ GLOVIČKO, J. Depeše hovoria aj o sponzoroch Smeru, Pente či dial'niciach.

zvažoval koalíciu s SDKU, čo by sa jeho voličom zrejme príliš nepáčilo.¹⁰ Robert Fico bol spomínaný aj keď ako kritik politiky Georga Busha bol ochotný pomôcť Barackovi Obamovi a zobrať troch väzňov z Guantanáma na Slovensko. Takisto odmietol, aby Američania spolufinancovali ich pobyt na Slovensku.¹¹

Posledná správa hovorila o tom, že pri návšteve čínskeho prezidenta boli začaté sľubne vyzerajúce rokovania s Čínou o ich spolupráci na výstavbe slovenských diaľnic, ale všetko skrachovalo na tom, že by to ohrozilo biznis údajného sponzora Smeru, Juraja Širokého, ktorý je predsedom predstavenstva Váhostavu.¹¹

5.3 Úvaha o WikiLeaks

Portál WikiLeaks plne reprezentuje svoj názor zložený zo slov wiki (druh webstránky systémom podobný Wikipedii) a leak (presakovanie, trhlina). Predstavuje informačnú hrozbu pre politikov a aj pre mnohé firmy, ktorých počínanie je bez WikiLeaks oveľa ťažšie monitorovateľné. Bolo započatých mnoho krokov, ktoré sa snažili rôznymi spôsobmi zrušiť server WikiLeaks. Toto sa stalo najviac aktuálne po zverejnení amerických vojenských základní a po zverejnení amerických diplomatických depeší, oba tieto prípady zverejnenia boli považované za extrémne kontroverzné. Jedným z najznámejších prehlásení za zrušenie WikiLeaks vyslovil americký senátor za Connecticut, Joe Lieberman, ktorý je predsedom senátneho výboru pre vnútornú bezpečnosť a ktorý vyzval všetky spoločnosti, ktoré nejako spolupracujú s portálom WikiLeaks, aby túto spoluprácu ukončili.¹² Spoluprácu ukončili spoločnosti zaoberajúce sa internetovými platbami ako Paypal, MasterCard, Visa, švajčiarska banka PostFinance ale aj Amazon, ktorý webstránku WikiLeaks stiahol zo svojich serverov. Reakciou na tieto činy bola operácia Paypack skupiny Anonymous, ktorá je popísaná v štvrtej kapitole tejto práce. Web WikiLeaks bol niekoľko mesiacov vypnutý kvôli nedostatku finančných zdrojov, funkčná bola iba možnosť zasielať nové materiály, ale znova sa rozbehli začiatkom roka 2010.

Výpadov proti WikiLeaks bolo ale oveľa viac. Republikánka Sarah Palin povedala o Julianovi Assangovi, že má na rukách krv, že je protiamerický a že by mal byť prenasledovaný rovnako ako teroristi z Al-Kaidy.¹³ Larry Senger, jeden zo zakladateľov Wikipédie vystúpil proti zverejneniam WikiLeaks a tento portál označil za nepriateľa vlády a celých Spojených štátov amerických. Poradca kanadského premiéra Tom Flanagan žiadal prísnejší „trest“ a vyzýval aby bol na Assanga spáchaný letecký atentát, pretože si podľa jeho názoru zaslúži smrť.¹⁴ Po Assangovej smrti volal aj Mike Huckabee, ktorý kandidoval na republikánskeho nominanta v prezidentských voľbách 2008. Tvrdil, že zverejnenie týchto

¹⁰KRIVOŠÍK, L. Komentár: WikiLeaks opäť o nás.

¹¹GLOVIČKO, J. Depeše hovoria aj o sponzoroch Smeru, Pente či diaľniciach.

¹²NOVINKY.CZ. USA přitvrdily vůči WikiLeaks, stránka se musela přestěhovat do Švýcarska.

¹³IHNED.CZ. Pronásledujte toho lumpa z WikiLeaks tak jako bin Ládina, vyzývá Palinová.

¹⁴SITA. Poradca kanadského premiéra žiada smrť pre zakladateľa WikiLeaks.

diplomatických správ by malo byť považované za vlastizrady a že čokoľvek menšie ako poprava by bolo príliš veľkým trestom.¹⁵ Treba podotknúť, že obviniť z vlastizrady USA Austrálčana, muselo chcieť veľkú dávku fantázie a skôr šlo o marketingový ťah ako si získať konzervatívnych republikánov. Nespokojní boli aj niektorí bývali pracovníci WikiLeaks, jeden z nich Herbert Snorrason spoločne s ďalšími ľuďmi spustil projekt OpenLeaks. Projekt je značne podobný WikiLeaks, najmä v tom, že hocikto tam môže vložiť odhalenia, ale samotný OpenLeaks nebude informácie zverejňovať každému, dá ich k dispozícii žurnalistom a tým overovanie faktov a morálno-etické aspekty prenesie na nich a na ich zodpovednosť.¹⁶ Julian Assange sa nevyhol ani trestnému stíhaniu, ktoré malo evidentne za cieľ zdiskreditovať jeho osobu. Interpol ho pridal do zoznamu medzinárodne hľadaných osôb, paradoxne ale nie kvôli niečomu súvisiacemu s WikiLeaks, ale kvôli podozreniu zo znásilnenia, ktorého sa mal dopustiť vo Švédsku. Čoskoro sa ale ukázalo, že Assange nie je stíhaný za znásilnenie ale za sex bez kondómu (sex by surprise), ktorý je vo Švédsku iba priestupkom a nie trestným činom. Assange spolupracoval s vyšetrovateľmi v Londýne, trval na tom, že je nevinný, proces je vykonštruovaný a spolitizovaný a odvolával sa proti vydaniu do Švédska, pretože je veľká šanca, že by ho odtiaľ mohli poslať do USA a tam súdiť za kauzy okolo WikiLeaks.¹⁷

Otázkou je, či heslo/motto WikiLeaks „We open governments“ (Otvárame vlády) musí byť dodržiavané takto striktné. WikiLeaks zrejme nemalo zverejňovať zoznam amerických vojenských základní a strategických objektov, napriek tomu hlasy ľudí, že Julian Assange má na rukách krv nie sú (zatiaľ) pravdivé. Tieto zverejnenia zatiaľ spôsobili skôr hanbu americkej vláde a iba teoretické riziká pre amerických vojakov, zatiaľ nie je známy prípad, kedy by niekto zomrel kvôli tomu, že bola odhalená poloha týchto objektov. Rovnaké je to v prípade zverejnenia korešpondencie amerických diplomatov. Na jednej strane môže byť zverejnenie takýchto správ brané ako boj za verejný záujem, pretože to ukáže pravú tvár americkej zahraničnej politiky. Na strane druhej, diplomacia vždy bude o istom pokrytectve o schopnosti pôsobiť zmierlivo a nehovoriť vždy priamo to, čo si diplomat myslí. Vedúci predstavitelia niektorých krajín najmä v diktátorských režimoch len veľmi ťažko znášajú kritiku, v ich krajine je zakázaná a často nadobúdajú falošný pocit neomylnosti. Aj studená vojna sa mohla vyvíjať ešte oveľa horšie, keby niekto po roku 1945 zverejnil diplomatické listy, ktoré posielal americký diplomat George Kennan do Washingtonu a ktoré ukazovali pravú tvár Stalinovho krutého režimu. V tých časoch sa ešte Spojené štáty snažili spolupracovať so Sovietskym zväzom. Na diplomatickom pokrytectve často dobré vzťahy medzi štátmi stoja.¹⁸

Na celej záležitosti okolo WikiLeaks ale nie sú najkontroverznejšie kauzy s ktorými portál prišiel, ale naopak, čo všetko sa robí preto, aby sa o ďalších už WikiLeaks neinformoval.

¹⁵THE STATE COLUMN. Mike Huckabee calls for execution of Julian Assange.

¹⁶KASÍK, P. Lidé z WikiLeaks založí konkurenční server. Úniky přijmou, ale nezveřejní.

¹⁷ČTK. Londýnský soud odmítl odvolání Assange proti vydání do Švédska.

¹⁸MUSIL, M. KOMENTÁŘ: Hájíte WikiLeaks? Tak si probiha prostudujte historii.

Mnohí americkí politici nemajú problém hovoriť o trestnom stíhaní Juliana Assanga za vlastizrada ale aj za iné zločiny. Alarmujúce je, že sa možno blíži čas, kde bude americkým súdom súdený austrálsky občan za zverejnenie materiálov, ktoré on sám neukradol! Takisto je na mieste otázka prečo ten veľký tlak proti portálu WikiLeaks, ale nie už proti New York Times alebo proti denníku SME, ktoré tiež od WikiLeaks depeše prebrali a niektoré veci uverejnili. Na mieste je aj otázka úniku niektorých materiálov. Ak je pravda, že za únikmi mnohých materiálov stojí americký armádny analytik Bradley Manning, ako je možné, že sa k takto citlivým materiálom dostal de facto rádový vojak? Nebolo by potrebné, takto citlivé materiály lepšie zabezpečiť? Nie je hon na WikiLeaks skôr snaha o zabitie posla, než riešenie skutočného problému? Bradley Manning je podozrivý z toho, že poskytol WikiLeaks americkú diplomatickú korešpondenciu a takisto by mal stáť za zverejnením videa Collateral Murder, kde posádka amerického vrtuľníka omylom postrela civilistov v Bagdade. V súčasnosti je držaný v špeciálnom väzenskom zariadení POI (prevention of injury — prevencia proti zraneniam),¹⁹ má veľmi prísny režim, kde je presne určené, kedy má bdiť a kedy spať, je stále držaný na samotke v malej cele, má zakázané návštevy, má zakázané cvičiť, v podstate nechodí z cely von. Komisár OSN podmienky preskúmal a konštatoval, že Spojené štáty sa na Manningovi dopustili mučenia, krutého a ponižujúceho zaobchádzania a porušenia prezumpcie nevinu, pretože obvinenie oznámili Manningovi až nedávno.

Situácia portálu WikiLeaks je ťažká. Hnev sa sústreďí najmä na nich a nie na zdroje, od ktorých údaje má ani na médiá, ktoré to od nich preberajú. Je veľmi pravdepodobné, že časom začne USA tlačiť na Švédsko, nech proti WikiLeaks zakročí, podobne ako v prípade serveru Pirate Bay. Na zamyslenie je aj istá letargia, ktorú vidieť okolo káuz WikiLeaks. V minulosti sa odohrala kauza, ktorá má mnohé spoločné znaky s WikiLeaks, ktorej odozva bola podstatne väčšia a pritom rozsahom sa na všetky skutočnosti, s ktorými prišiel portál WikiLeaks nepodobá ani náhodou. Bola ňou aféra Watergate, ktorá postupne donútila odstúpiť aj vtedajšieho amerického prezidenta Richarda Nixona. WikiLeaks neburcuje ľuďmi toľko ako kauzy v minulosti, podobne ako na Slovensku kauza Gorila nespôsobila nejakú veľkú zmenu v spoločnosti. Jednej zo zúčastnených politických strán značne klesli preferencie a zorganizovalo sa niekoľko väčších protestov, zásadná zmena ale neprišla.

Hovorí sa o tom, že americkí študenti sú varovaní, aby na dokumenty zverejnené na portáli WikiLeaks neodkazovali na sociálnych sieťach typu Facebook, ideálne, aby sa o ne vôbec nezaujímal. Ak by sa totiž v budúcnosti chceli zamestnať niekde v štátnej správe, budú podrobení prevereniu minulosti (podobné bezpečnostnej previerke na Slovensku) a ak sa zistí, že mali záujem o WikiLeaks, tak kontrolou neprejdú. Zamestnanci americkej federálnej štátnej správy majú prístup na WikiLeaks rovnako zakázaný, pokiaľ nemajú špeciálne bezpečnostné oprávnenia. Tento zákaz bol vydaný administratívou Baracka Obamu.

¹⁹KRČMÁRIK, M. Za únik Manningovi smrť nehrozí.

Zákaz má aj knižnica amerického kongresu, americké ministerstvo obchodu, školstva a ďalšie vládne inštitúcie.²⁰

Nie je tajomstvom, že WikiLeaks má časté finančné problémy. Nedávno sa konali aukcie počítača, ktorým sa pripravovalo zverejnenie amerických diplomatických depeší, fotografie Juliana Assanga či sáčku kávy, ktorý si priniesol z londýnskej väznice predtým ako bol prepustený.²¹ V poslednej dobe sa zdá, že Julian Assange sa chce stať ešte mediálne známejšou osobou, možno preto, aby mal viac peňazí pre WikiLeaks, možno si len užíva slávu a popularitu za každú cenu. Stvárnil sám seba v jubilejnej 500. epizóde amerického animovaného seriálu Simpsonovci a takisto chce kandidovať do austrálskeho senátu.²² Najväčším prekvapením bolo ale oznámenie, že Julian Assange chystá vlastnú televíznu šou na ruskej štátnej televízii RT (Russia Today — Rusko dnes).²³ V tej by mal spovedať známych politikov, intelektuálov a revolucionárov z celého sveta. Mnohých fanúšikov WikiLeaks tento jeho chystaný počin ale pobúrilo, pretože Russia Today je spravodajská televízna stanica vo veľkej miere poplatná Kreml'u a ruskej vláde a nie je považovaná za nezávislú. Na druhej strane po BBC je Russia Today v USA druhá najsledovanejšia televízia, vysiela v mnohých svetových jazykoch, čo všetko hrá v Assangov prospech.

---

²⁰INDVIK, L. State Department Warns Students Against Discussing WikiLeaks on Facebook, Twitter.

²¹ČTK. WikiLeaks má finanční potíže, v aukci draží i Assangeho sáček kávy.

²²ČTK. MÉDIA: Assange chce kandidovat do austrálského Senátu.

²³SITA. Hacker Assange bude mať na ruskej televízii fantastickú šou.

Kapitola 6

Internet a jeho cenzúra

Internetová cenzúra, čiže filtrovanie a kontrola informácii je na vzostupe. Cieľom je potlačanie nevhodných informácii a obsahu ako je to bežné u všetkých foriem cenzúry. Rozdiel oproti ostatným formám cenzúry je samotné interaktívne prostredie internetu v porovnaní s inými médiami, decentralizovanosť internetu, otázka hraníc internetu, keďže nie je ohraňovaný štátnymi hranicami, zložitejší právny vzťah medzi cenzorom, majiteľom stránok, návštevníkom stránok, poskytovateľom pripojenia, majiteľom webhostingu atď.

Je niekoľko druhov cenzúry a rozlišujú sa podľa praktík cenzora:

- pasívne blokovanie obsahu,
- aktívne postihovanie ľudí, ktorí šíria, či prijímajú zakázaný obsah,
- reštrikcia a kontrola, akým spôsobom ľudia internet používajú,
- odpájanie ľudí od internetu, pokiaľ ho používajú zakázaným spôsobom
- úplný zákaz internetu v celej krajine,

podľa technológie, ktorou je obsah obmedzovaný:

- blokovanie podľa TLD, či už generickej alebo štátnej,
- blokovanie celých serverov podľa IP adries,
- blokovanie podľa domén alebo subdomén,
- blokovanie konkrétnych slov vo vyhľadávačoch,
- blokovanie podľa informácií,
- blokovanie podľa jednotlivých slov,
- blokovanie konkrétnych internetových služieb alebo protokolov,

a podľa samotnej realizácie obmedzenia:

- zoznam stránok, ktoré musia ISP povinne blokovat' (blacklist)
- hardwarový prvok na ceste medzi necenzúrovaným internetom a užívateľom
- povinné použitie softwaru, ktorý slúži ako komunikačný filter na PC

Cenzúra a blokovanie určitých informácií býva vysvetľovaná rôzne. Ako klasický dôvod býva ochrana pred teroristami, detskou pornografiou, ochrana duševného vlastníctva, zabránenie daňovým únikom, ochrana spotrebiteľ a či boj proti kyberzločincom. Pri najklasickejšej technike cenzúry — blacklistu zakázaných stránok podľa domén by mali byť blokované iba stránky s detskou pornografiou. Najčastejšie sa používa neverejný blacklist stránok, ktorý spravuje britská nezisková organizácia IWF (Internet Watch Foundation). Ak by sa aj nezohľadnil fakt, že takáto cenzúra pracuje so vzorcom, že keď zlo nie je vidieť a počuť, tak zlo neexistuje, tak stále to nevysvetľuje, prečo je zoznam týchto zakázaných stránok tajný. Každý takýto blacklist, ktorého databáza bola odtajnená obsahoval aj stránky s úplne inou tematikou ako detská pornografia, často stránky politických oponentov či kritikov. Obísť takéto filtre je jednoduché prostredníctvom programov (TOR, VPN, rôzne proxy servery), ktoré zmenia koncovú IP používateľ a, napriek tomu dokážu technicky menej zdatných používateľov obmedziť.

Cenzúra internetu funguje v mnohých krajinách. Či už v tých, pre cenzúru tradičných, ako sú Sýria, Spojené arabské emiráty, Afganistan či Kuba (okrem politiky býva cenzurovaná aj erotika a nahota), tak v demokratických ako sú Nemecko a Francúzsko (filtrovanie webov spochybňujúcich Holocaust, vo Francúzsku aj odpájanie užívateľov od internetu za sťahovanie autorsky chránených diel),¹ Austrália, Fínsko a Dánsko detskú pornografiu (aj keď podľa dokumentov z WikiLeaks vyšlo najavo, že tam boli scenzurované aj iné legitímne weby). Extrémne formy cenzúry sú zavedené v Severnej Kórey kde obyvatelia nemajú prístup k normálnemu internetu, ale iba k informáciám, ktoré dala k dispozícii priamo strana. Ide vlastne o formu štátneho intranetu. V januári prekvapilo svet Bielorusko, keď prezident Lukašenko prijal zákon, ktorý zakázal ľuďom navštevovať iné než bieloruské stránky umiestnené na bieloruskej doméne .by Za porušenie zákona môže byť uložená pokuta do výšky 100 eur.²

Ak sa odmyslia takéto extrémne riešenia, tak zaručene najkvalitnejšiu cenzúru má Čína. V súvislosti so slobodou prejavu na „čínskom internete“ toho bolo popísaného oveľa viac než o iných socialistických krajinách, či krajinách s diktátorskými/autoritatívnymi režimami, ktoré internet regulujú tiež. Nie je na tom nič nezvyčajné, pretože Čína je z týchto všetkých krajín najväčšia, s najväčším počtom obyvateľov, najvyspelejšia a ekonomicky najsilnejšia. Skutočné dôvody, prečo socialistické krajiny regulujú internet majú rôzne príčiny, aby

¹MADOŠ, B. Nelegálnych sťahovačov budú vo Francúzsku odpájať od internetu.

²PCR. Bielorusko zakáže prístup na zahraničné weby.

udržali obchod vo vnútri krajiny, aby zamedzili ľuďom možnosť organizovať demonštrácie, aby zamedzili občanom prístup k informáciám, ktoré sa nezhodujú so zmyslom toho ktorého diktátora alebo ktoré kritizujú daný režim/zriadenie v krajine.

Tieto snahy sú pochopiteľné, veď počas nedávnej revolúcie v Egypte bol najviac používaný spôsob na šírenie protestov a organizovanie nepokojov práve internet (Twitter) a sieť mobilných operátorov. Vláda prezidenta Mubaraka si príliš neskoro uvedomila silu nových médií a napriek tomu, že ich po čase odstrihla (vypnutie GSM sietí aj internetu v skoro celej krajine), naštartovaný kolos už zastaviť nedokázala a ľudia sa vrátili k ešte starším technológiám (dial-up internetu a faxu)³ a prezident Mubarak nakoniec odstúpil, čím bol splnený hlavný bod protestu.

V mnohých krajinách, včítane Číny, po týchto udalostiach ešte viac stúpila cenzúra na internete, chceli sa vyhnúť podobným scenárom. V Číne bolo v tejto veci zadržaných mnoho osôb za šírenie internetových výziev k takzvanej Jazmínovej revolúcii.

Celý bezpečnostný systém, ktorý Čína používa na cenzúru a filtráciu sa ľudovo nazýva veľký čínsky firewall. Čím je zaujímavý, je spôsob akým pracuje. Čínsky firewall nie je len jednoduchý zoznam zakázaných stránok, aký majú ostatné cenzurujúce krajiny, ktoré internetovo vzdelanejší používateľ ľahko obíde. Čínsky firewall je veľmi sofistikovaný software, ktorý správanie internetových užívateľov monitoruje a obmedzuje niekoľkými spôsobmi naraz. V prvom rade každý používateľ internetu v Číne má svoje meno a heslo, ktorým sa do internetu prihlasuje. Už táto skutočnosť znamená, že človek si tam musí veľmi dobre zväžiť, čo bude na internete vyhľadávať, či posilať a komu. V druhom rade je to klasický DNS blacklist stránok, niektoré domény sú zakázané úplne: Wikipedia, Facebook, Amnesty International a mnohé iné, ostatné domény sú preverované podľa klúčových slov v doméne, takže sa napríklad užívateľ nedostane na žiadnu stránku ktorá bude mať v doméne slovo „freedom“ či „dalailama“. Niekedy sú zablokované aj IP adresy niekoľkých celých serverov. Ďalej je tu filtrácia vyhľadávania, tá funguje jednak na úrovni samotného vyhľadávača — každý vyhľadávač v Číne je cenzurovaný a pokiaľ bude užívateľ hľadať nevyhovujúce slová ako „human rights“, zobrazí sa mu varovné okno, že sa správa nevhodne a aby s vyhľadávaním citlivých slov prestal. Každá stránka, ktorú otvorí je kontrolovaná aj spätne a ak sa tam nájdú nevhodné slovné spojenia, bude už ďalej zablokovaná a ani on a ani nikto iný si ju už neotvorí. Resetovanie spojenia, aby sa zdalo, že stránka sa načítava donekonečna, je tiež jedným zo spôsobov ako čínsky firewall pracuje. Cenzúra funguje aj na lokálnych úrovniach, každý webhosting musí povinne zamestnávať ľudí, ktorí budú prezerat' weby uložené na serveroch a meniť nevhodné stránky za politicky korektné. Internetové kaviarne musia povinne zakupovať drahý filtračný software od čínskej vlády, aby mohli poskytovať návštevníkom internetové pripojenie. V Číne sú takisto blokované aj mnohé internetové služby, nielen stránky, ale napríklad aj Gmail, YouTube, Facebook, Twitter či telefonovanie cez Skype. Firewall zamestnáva okolo 30 000 internetových policajtov a software je expor-

³HANKER, F. Egypt stopol internet aj SMS. Záchranou je dial-up a fax.

vaný aj na Kubu, Bielorusko či Zimbabwe. Napriek tomu, že sa čakalo uvoľňovanie pomerov v krajine, Čínska vláda stále pritvrdzuje.

*„Podľa najnovšej štúdie Čínskej akadémie spoločenských vied (CASS) bolo v Číne koncom roku 2010 evidovaných 1,91 miliónov webových stránok, čo je o 41 % menej než v predchádzajúcom roku.“*⁴

Zatýkanie internetových aktivistov je na dennom poriadku, útoky riadené čínskou vládou na e-mailové schránky disidentov tiež. Tým sú takisto mazané ich blogové účty, či články, ktoré nesúhlasia s daným režimom. Situácia, ktorá nastane, ak sa nejaká firma rozhodne odmietnuť podriaďovať čínskej cenzúre bola rozobraná už v mojej bakalárskej práci (Google — internetový monopol?) z roku 2010 a jej relevantnú časť kopírujem nižšie.

6.1 Google vs Čína vs necenzurovaný internet

Obrovskú mediálnu pozornosť na seba Google priťahol na začiatku roka 2010 v súvislosti s udalosťami týkajúcimi sa komunistickej Číny a filtrovaním výsledkov vyhľadávania pre tamajších obyvateľov. Pre vysvetlenie pomerov ktoré v Číne vládli pred januárom 2010 prikladám citát z mojej minuloročnej seminárnej práce:

*„Kritika Googlu sa netýka iba jeho dominancie. Vlnú kritiky si vyslúžil aj po jeho vstupe na čínsky internet. Google známy svojou nekompromisnou politikou sa tu podivne prispôbil čínskym zákonom a obmedzil niektoré výsledky vyhľadávania, tak aby to vyhovovalo čínskym zákonom. Slová ako ‚demokracia‘, či ‚sloboda‘ sú blokované. Bohužiaľ nie je možné sa na čínsky Google pripojiť odinakial ako z Číny.“*⁵ *Je ale možné, že Číňania toto obmedzenie vedia obísť cez proxy servery. V každom prípade bol Google obvinený z cenzúry a napomáhaniu komunistického režimu. Google sa ale bránil tým, že inak by ho Čína zakázala úplne a takto sprostredkoval obyvateľom Číny aspoň časť informácií.“*^{5 6}

Google bol za tento ústupok veľmi kritizovaný a bolo mu vyčítané, že jeho motto „Don't be Evil“ (nebuďte zlí), je iba prázdna fráza. Pre úplnosť treba poznamenať, že vyhľadávač Microsoftu Bing a vyhľadávač Yahoo! pôsobia na čínskom trhu tiež a rovnako musia výsledky filtrovať pred „nevhodným politickým obsahom“, ale tieto spoločnosti si týmto krokom v očiach verejnosti až tak nepohoršili z dôvodov, že jednak majú oproti Baidu a Googlu na čínskom trhu malý podiel (v jednotkách percent) a jednak tieto spoločnosti sú vnímané negatívnejšie ako Google aj bez toho. Situácia sa ale zmenila v januári roka 2010, keď Google (konkrétne šéf právneho oddelenia Googlu — David Drummond) na svojom blogu vyhlásil, že spoločnosť prestáva filtrovať výsledky vyhľadávania vo svojej čínskej mutácii Googlu a teda že už nedovolí čínskej vláde aby ho nútila cenzurovať.⁷

⁴KOČÍ, M. Čína dramaticky snížila počet webových stránok. Cenzori nejspíše pracovali dlhú dobu do noci.

⁵ONDRÁŠIK, B. Globalizácia, regulácia a koncentrácia mediálneho vlastníctva, s. 138.

⁶MIKO, D. Google — Don't be Evil, s. 6.

⁷DRUMMOND, D. A new approach to China.

Stalo sa tak tesne po tom, čo boli zaznamenané útoky na emailové schránky (aj googlovského Gmailu, aj iných spoločností napr. microsoftieho Hotmailu) čínskych disidentov, zástancov ľudských práv a iných pre Čínu nie príliš pohodlných ľudí, ktorých útočníkov sa nepodarilo vypátrať, ale je veľmi pravdepodobné, že za nimi stála čínska vláda a toto naznačuje vo svojom blogu aj Drummond. V súvislosti s týmito útokmi na emailové schránky čínskych disidentov poslala Pekingu list aj bývalá prvá dáma USA, v súčasnosti ministerka zahraničných vecí — Hillary Clintonová a žiadala dôkladné vyšetrenie týchto útokov.⁸ Od Googlu to bola to trocha zvláštna zmena rétoriky, keďže jeho reakcia na útoky kritikov v súvislosti s filtrovaním obsahu čínskeho Googlu bola, že radšej časť informácii ako žiadne.

Google síce v Číne nebol dominantným vyhľadávačom (mal asi 30 % trhu, skoro 65 % má čínsky vyhľadávač Baidu a zvyšok ostatní hráči na trhu ako Yahoo! a Microsoft),⁹ ale aj tak je čínsky trh pre spoločnosť určite veľmi lákavý. Hlavne v súvislosti s tým, že čínsky internetový trh už preskočil ten americký a so svojimi 300 000 000 užívateľmi⁹ je najväčší na svete a vzhľadom k počtu obyvateľov v Číne je pravdepodobné, že číslo sa bude zväčšovať a že trh má teda obrovský rastový potenciál. Len kontextová reklama na Čínskej verzii Googlu priniesla v roku 2009 spoločnosti zisk vo výške 300 miliónov dolárov.⁹ Ekonomické dôsledky v prípade že by Google čínsky trh opustil mohli byť paradoxne dva. Prvý pravdepodobnejší, že Google príde opustením trhov o časť svojich príjmov a tým pádom klesne cena jeho akcii na burze. Druhý dôsledok je, že sa ešte viac posilní pozitívne vnímanie značky v očiach verejnosti. Spoločnosť, ktorá neváha prísť o časť svojich ziskov v mene slobody slova je silná marketingová zbraň pre posilnenie pozitívneho vnímania značky. Ostávali v podstate tri možné scenáre.

1. Čína povolí Googlu prevádzkovať necenzurovaný vyhľadávač. Pre Google ideálny stav, mal by aj pozitívne vnímanie značky aj obrovský perspektívny trh. Pre Čínu zlý stav, stratila by možnosť cenzurovať a zároveň by aj stratila mantru neporaziteľnosti v očiach sveta. Na druhej strane by sa posilnil image krajiny, ktorá sa snaží navodiť dojem, že sa v nej ľudské práva a sloboda slova postupne zlepšujú.
2. Čína nepovolí Googlu prevádzkovať necenzurovaný vyhľadávač a Google sa stiahne. Pre Google nepriaznivý stav, zhorší sa vnímanie jeho značky a dá kritikom do rúk ďalšiu zbraň, čo mu môžu vyčítať. Pre Čínu ideálny stav, mantra neporaziteľnosti by ostala zachovaná, peniaze plynúce z pôsobenia zahraničnej firmy tiež.
3. Čína nepovolí Googlu prevádzkovať necenzurovaný vyhľadávač a Google odíde. Pre Google skôr zlý výsledok. Síce sa posilní image značky (najmä proti Microsoftu a Yahoo!), ale to ťažko vykompenzuje stratu tak lukratívneho trhu akým je Čína. Pre Čínu tiež skôr zlý výsledok, zvýši negatívny image krajiny, ktorá napriek tvrdeniam

⁸SITA. Čína: Keď chce Google odísť, môže.

⁹POLESNÝ, D. Google: už nás nikdo nebude nutiť do cenzury, ani Čína.

chce ostať aj nad'alej totalitnou a navyše prenechá Googlu morálne a etické víťazstvo a do tretice príde o peniaze plynúce z jeho pôsobenia na čínskom území.

O pár dní neskôr Čína na tieto slová reagovala v zmysle, že ak chce Google odísť, tak mu nebudú brániť.¹⁰ Vyhlásenie Číny bolo samozrejme „marketingovejšie“ a obsahovalo vety ako „Google by sa mal prispôbiť čínskym zvykom, zákonom, kultúre a tradíciám“, ale posolstvo zostalo rovnaké. Ak chce západná firma v Číne pôsobiť, musí sa prispôbiť ich čínskym zákonom.

Medzitým sa o kauzu začali zaujímať médiá, ktoré chceli vyjadrenia od Microsoftu, či si tiež myslia, že za útokmi na schránky disidentov stála čínska vláda a či tiež nechcú prestať filtrovať výsledky vyhľadávania a pomôcť tak k vyššej demokracii v Číne. Šéf spoločnosti Microsoft Steve Ballmer sa pre agentúru Reuters vyjadril: „*Sme napadaní každý deň zo všetkých kútov sveta, nevidím v tom nič nevšedného.*“¹¹ Jeho reakcia na otázku o prípadnom odchode Microsoftu z Číny bola: „*Nie, to by nikomu nepomohlo.*“¹¹ Krok Microsoftu bol pochopiteľný, aj keby si začal diktovať tie isté podmienky čo Google, tak by bol až druhý, ktorý s tým prišiel, čo nie je marketingovo príliš lukratívne a navyše by sa pripravil o možnosť nahradiť Google na čínskom trhu.

O reakciu Yahoo! sa médiá príliš nezaujíмали, ten má beztak v súvislosti s Čínou zlú povest', potom čo čínskej vláde:

1. umožnil prístup do emailovej schránky čínskeho reportéra Shi Taoa, ktorý písal kritiku na Čínu na zahraničných serveroch a dostal 10 rokov väzenia;¹²
2. poskytol dáta, ktoré viedli k zatknutiu Li Zhina, ktorý rozosiela príspevky, ktoré kritizovali korupciu. Li Zhin dostal 8 rokov väzenia;¹³
3. „*V iných prípadoch spolupráca Yahoo! Viedla k zatknutiu Li Čchiho, Ťiang Li-t'una a Vang Siano-ninga. Výskum mimovládnej organizácie Human Rights Watch ukázal, že samocenzúra Yahoo! je niekedy ešte horšia než v prípade cenzurovaného čínskeho vyhľadávacieho portálu Baidu (Human Rights Watch, 2006).*“¹⁴

Čakalo sa na ďalšiu reakciu Googlu, ktorému medzitým klesla cena akcii z pôvodných 590 na 577 dolárov, dôvod je jasný, investori si uvedomovali potencionálnu stratu významného trhu. Hodnota akcii ale vzápätí narástla na 587 dolárov v súvislosti s tým, že Google zverejnil odhad príjmov na nasledujúce obdobie. Naopak cena akcii jeho najväčšieho čínskeho konkurenta — Baidu stúpila z 386 na 439 dolárov, čo je veľmi významný nárast (zdroj finančných informácií: *Google Finance*). Ku koncu januára Google vyhlásil, že by v Číne chcel ostať¹⁵ a pomaly vychádzalo najavo, že ani v samotnom Googli nie sú všetci vo firme zajedno

¹⁰SITA. Čína: Keď chce Google odísť, môže.

¹¹REUTERS. Microsoft CEO says no China exit.

¹²STANČÍK, M. Yahoo dalo čínskej vláde prístup k e-mailu novinára.

¹³STANČÍK, M. Čínsky občan uväznen kvôli Yahoo.

¹⁴ONDRÁŠIK, B. Globalizácia, regulácia a koncentrácia mediálneho vlastníctva, s. 138.

¹⁵SEDLÁK, J. Google krotí dřívější prohlášení o odchodu z Číny.

ohl'adne odchodu z Číny. Hlavným iniciátorom ukončenia cenzúry bol jeden zo zakladateľov Googlu — Sergey Brin, ktorý pochádza z Ruska a na vlastnej koži cenzúru zažil a preto sa proti nej snaží bojovať. Proti bol naopak šéf spoločnosti Eric Schmidt, ktorý sa snažil vyjadrenia krotiť a ktorý vyhlásil, že Google vo svojej čínskej mutácii plánuje urobiť niekoľko zmien.

To znamená, že Schmidt nechcel aby Google z Číny odišiel, ale uvedomoval si, že keď už s tým začali, tak je treba s Čínou rokovať a získať aspoň nejaký kompromis v otázke cenzúry — aby si Google nepohoršil v očiach verejnosti. Eric Schmidt tiež vyhlásil, že Google stále komunikuje s čínskou vládou a zatiaľ sa riadi čínskymi zákonmi. Čína sa tiež s plánovaným odchodom Googlu vyrovnala po svojom a spustila nový vyhľadávač Goojje.com,¹⁶ ktorý svojim designom nápadne kopíruje Google. Či išlo zo strany čínskej vlády o vtip alebo o vážne mienenú náhradu nie je známe, v každom prípade Goojje.com cenzuruje výsledky vyhľadávania tiež.

Bohužiaľ ako sa dalo očakávať, v otázke cenzúry bola Čína nekompromisná a v tomto bode nebola ochotná poľaviť zo súčasného stavu. Definitívny výsledok nedohodnutia sa bol viac menej jasný 10. marca, keď Nicole Wong, ktorá ma v Googli na starosť otázku cenzúry pre The Hill vyhlásila, že rozhodnutie Googlu prestať cenzurovať je definitívne, aj keby mali z Číny odísť.¹⁷ Tiež povedala niekoľko viet o tom, že Google sa odmieta prispôbovať čínskym zákonom, ak to znamená obmedzovať ľudské práva a slobodu. Ďalšie slová venovala Microsoftu, konkrétne, že je zmätená z jeho prehlásení o zachovaní cenzúry na vyhľadávачi Bing v Číne. Reakcia Číny bola predvídateľná, minister hospodárstva Li Yizhong vydal vyhlásenie, v ktorom spoločnosť Google varoval pred vypnutím cenzúry.¹⁸ Google teda zopakoval svoje slová, že ich definitívne rozhodnutie o zotrvaní či odchode z čínskeho trhu prídu v najbližších týždňoch.

A skutočne, 22. marca presmeroval Google svoj čínsky vyhľadávač do Hongkongu,¹⁹ v Číne bude však naďalej pokračovať s ostatnými obchodnými aktivitami a preto si technické a obchodné zastúpenie plánuje ponechať.

Pôvodná adresa google.cn bola presmerovaná na adresu google.com.hk, dôvod je zrejmý, Hongkong je špeciálna administratívna oblasť, ktorá je síce spravovaná Čínou, ale iba v oblasti medzinárodnej politiky a ozbrojených síl, inak je to autonómny región a teda má aj necenzurovaný internet. Číňania budú môcť teda vyhľadávať na necenzurovanom vyhľadávачi, ale výsledky vyhľadávania môže (a veľmi pravdepodobne aj bude) filtrovať ešte čínsky firewall po ceste z Hongkongu k recipientom, prípadne im nedovolí niektoré slová (*freedom, democracy...*) do neho ani zadávať. Zástupcovia Googlu pripomenuli, že čínska vláda ich v rokovaníach jednoznačne informovala, že samocenzúra je požiadavka o ktorej sa

¹⁶MARIANČIK, T. Čína: zapomeňte na Google. Je tu Goojje.

¹⁷HART, K. Google: We will pull out of China before accepting country's censorship laws.

¹⁸BÓRIK, M. Ak Google vypne cenzúru, Čína vyvodí dôsledky.

¹⁹MITREGA, M. Google se stahuje z Číny.

nedá rokovat'.²⁰ Doména google.cn bude zrejme zrušená 18. apríla 2010²¹ a Google sa rozhodol čo najviac vyjsť v ústrety svojim asi 700 čínskym zamestnancom a ponúknuť im kontrakty v iných lokáciach, ak budú ochotní sa presťahovať.²¹

Čínsky firewall na seba ešte upozornil na konci marca, keď vďaka zle nastavenému najvyššiemu DNS serveru (smerovanie požiadaviek na DNS servery má na starosti RSSAC, ktorý patrí pod organizáciu ICANN, nie Čína) neboli v USA dostupné niektoré stránky ako Facebook, YouTube, Twitter.²² Stalo sa tak preto, že požiadavky boli omylom presmerované na hlavný čínsky DNS server, ktorý niektoré z nich odfiltroval. Podľa niektorých zdrojov k tejto situácii nedošlo po prvýkrát, ale predtým sa podarilo informácie utuľtať. Nebezpečenstvo takéhoto stavu je zrejmé, ak by Čína vedela, že sú na ich servery posielané požiadavky, ale druhá strana by si toho nebola vedomá, Čína by mohla jednoducho manipulovať so zobrazeným obsahom i mimo svoju krajinu.²³

So situáciou v Číne sa pohne ťažko, ide o obrovskú ekonomiku, ktorú si nikto nechce rozhádať a preto všetko začína aj končí pri diplomatických žiadostiach o prepustenie disidentov, verejných odsúdeniach a petíciách, nejaké zastavenie importu/exportu, či iné sankcie tu neprichádzajú do úvahy. Kým niektoré firmy ako Google sa vedú zachovať aj eticky, iné firmy ako napríklad Facebook v súčasnosti spätne s Čínou rokujú, akým spôsobom majú filtrovať aby sa do Číny mohli vrátiť (je to lukratívny internetový trh). Uvažuje sa o veľkej spolupráci medzi najväčším čínskym vyhľadávačom Baidu a Facebookom. Na internetovej adrese `blockedinchina.net` je možné overiť, ktoré stránky sú v Číne blokové, rozhodne ich nie je málo.

6.2 Situácia v Českej a Slovenskej republike

Miera internetovej slobody je v Slovenskej republike v porovnaní s týmito krajinami relatívne vysoká. Napriek tomu už bolo viac pokusov o jej obmedzenie. Prvý navrhol ešte vtedajší vládny poslanec za stranu SNS Rafael Rafaj, ktorý by prikazoval všetkým internetovým mediám prísne cenzúrovať diskusiu.²⁴ Návrh bol podaný v roku 2009, v dobe, keď začínala prenikať na povrch kauza s emisiami, s ktorou bola SNS spájaná. Pre veľké spravodajské weby, ako SME.sk, by takýto zákon znamenal zrušenie diskusie, pretože nemajú kapacitu na to, aby mohli diskusie účinne filtrovať — je napísaných príliš veľa príspevkov. V tom istom roku prišlo ministerstvo vnútra vedené stranou SMER s návrhom úplného zákazu internetových anonymizérov a povinnosťou ukladať údaje o prispievateľoch v diskusiách, ich IP adresy atď. minimálne 12 mesiacov od napísania príspevkov. Návrhy boli ale definované veľmi vágne a tak nebolo možné zistiť, či povinnosť ukladať tieto údaje bude mať interne-

²⁰TASR. Google presmeroval svoj čínsky vyhľadávač do Hongkongu.

²¹MITREGA, M. Google se stahuje z Číny.

²²MARIANČIK, T. Čínský firewall cenzuroval už i v Americe a Chile.

²³MIKO, D. Google — internetový monopol?

²⁴KUSENDA, T. SNS chce cenzurovať internet.

tový poskytovateľ, prevádzkovateľ webhostingu, na ktorom stránka beží, či prevádzkovateľ danej webstránky.²⁵ Anonymizéry boli definované ako služba, ktorá sť ažuje alebo znemožňuje identifikáciu používateľa, čo je zrejme definícia predložená niekým, kto o problematike až tak veľa nevie. Okrem služieb, ktoré majú anonymizovanie ako primárny efekt, napríklad TOR, existuje aj veľa služieb, ktoré ho majú ako vedľajší efekt, napríklad siete VPN, ktoré slúžia napríklad na spojenie admina so serverom, proxy servery, NAT atď. Zakázať striktnie všetky takéto anonymizéry by znamenalo zakázať celý internet na Slovensku.

Slovenská republika je internetovou legislatívou veľa mi blízka tej Českej. V oboch zatiaľ platí, že za prenášané dáta nie je zodpovedný ISP ani webhosting, ale samotný používateľ, takže povinná štátna cenzúra ani v jednej krajine zatiaľ našťastie nie je. Napriek tomu mnohí ISP (slovenský aj český T-Mobile, slovenská aj česká O2, Orange) cenzurujú z vlastnej vôle. Všetky spoločnosti k tomu používajú britský zoznam IWF.²⁶ Obe krajiny v tom istom čase takisto začali rokovať o zákone, ktorý umožní vypnutie internetu v celej krajine, dôvodom na takéto extrémne riešenia by mal byť iba tak rozsiahly útok, ktorý by pre infraštruktúru siete mohol byť fatálny. Na Slovensku na rozdiel od Českej republiky prebieha rokovanie v utajenom režime.²⁷ Pred letom 2011 sa v Českej republike otvorila diskusia o zmene loterijného zákona, podľa ktorého by štát mal blokovať weby zahraničných lotérií, zahraničné hazardné weby a takisto cenzurovať weby, ktoré na takéto weby odkazujú reklamou (napríklad banerom). Dôvodom takejto cenzúry malo byť, že dané weby v Českej republike neodvádzajú žiadne dane.²⁸ Proti takejto forme cenzúry sa ale zorganizovala petícia, ktorú podpísalo viac ako 13 000 ľudí a návrh poslanca TOP 09 Jána Farského bol zamietnutý.²⁹ Napriek tomu, že v Českej republike zákon skončil fiaskom, dva mesiace po jeho zamietnutí pripravilo podobný zákon ministerstvo financií SR (Ivan Mikloš, SDKÚ). Takisto chcel blokovať zahraničné stávkové hry a webové stránky s hazardom. Návrh bol o dva mesiace na to zamietnutý.³⁰ Obe krajiny už majú svoje vlastné CSIRT (Computer emergency response team), ktoré by mali riešiť bezpečnostné incidenty na internete. Kým ale ten slovenský má na starosti ministerstvo financií, ten český je riadený a financovaný CZ-NICom, českým združením právnických osôb, ktoré ma na starosti hlavne prevádzkovanie TLD .cz domén, čo môže narúšať jeho neutralitu.³¹

V niektorých veciach sa legislatíva predsa len líši. V Českej republike napríklad pár mesiacov po tom, ako neprešla novela zakazujúca internetový hazard, začala vznikať nová kyberbezpečnostná jednotka. Má byť postavená z ľudí, ktorých dodá Národný bezpečnostný úrad Českej republiky a Ministerstvo vnútra Českej republiky. Tá by mala monitorovať

²⁵GULÁŠA, R. Ministerstvo vnútra navrhuje zakázať používanie anonymizérov a uchovávať údaje používateľov verejných internetových fór.

²⁶Zoznam ISP, ktorí cenzurujú: <<http://blok.hrach.eu/>>.

²⁷VALČEK, A. Česi chcú zákon na vypnutie webu, my o ňom rokujeme tajne.

²⁸POLESNÝ, D. Českému internetu hrozí cenzúra, v úterý rozhodne sněmovna.

²⁹ČÍŽEK, J. Cenzúra internetu se nekoná, kontroverzní návrh padnul.

³⁰KERNOVÁ, M. Aktivisti varují před chystanou cenzúrou internetu.

³¹DSL.SK Vzniká slovenský bezpečnostný CSIRT tím, už má web stránku.

v podstate všetku sieťovú komunikáciu a mala by mať aj možnosť časť siete vypnúť. Aby bolo toto všetko možné, muselo by byť aj šifrovanie rozdelené na legálne a nelegálne a museli by sa pripojiť všetci veľkí českí internetoví poskytovatelia a dôležité uzly (CZ-NIC už pomoc prisľúbil). Jednotka zatiaľ nie je spustená, jej budúci názov by mal byť CERT (Computer Emergency Response Team). Jej web už funguje na adrese govcert.cz.³² Možnosti zneužitia, ktoré bude mať tento úrad, sú obrovské a jeho reálny prínos je len veľmi otázný. Tento postup veľmi pripomína súčasnú situáciu z Európskej únie. Po tom, ako sa zistilo, že proti zákonom SOPA a PIPA v USA a proti ACTA v Európe sa masívne protestuje, bolo zrejme, že na to treba ísť inak. Tak bolo navrhnuté zriadenie nového úradu v Haagu ako súčasť Europolu. Tento úrad by mal bojovať proti podvodom s kreditnými kartami, útokom na bankové účty a samozrejme detskej pornografii. Tú podstatnú časť predkladateľka návrhu eurokomisárka Cecilia Malmström povedala až na záver, obrana pred útokmi proti informačným systémom v Európe a udržiavanie databázy kyberzločincov a kyberkriminality, je de facto odpoveďou na útoky Anonymous. Návrh už bol schválený.³³

Na Slovensku tím s takýmito právomocami zatiaľ neexistuje, existuje ale iný zákon, ktorý veľmi vážne narušuje súkromie nielen na internete. Je ním povinnosť poskytovateľov elektronických komunikácií uchovávať prevádzkové, lokalizačné a iné údaje komunikačných strán. V praxi sa teda napríklad pri emailovej komunikácii ukladá identifikovanie zdroja a adresáta komunikácie, dátum a čas, typ komunikácie, poloha komunikujúceho, či zariadenie, použité na komunikáciu. Podnet, že takéto monitorovanie je protiústavné, bolo už dvakrát podané na Generálnu prokuratúru.³⁴

6.3 Šifrovanie a anonymizovanie v prostredí internetu

V súvislosti s rozširovaním právomoci štátov na internete sa čoraz viac ľudí uchýli k šifrovaniu svojich dát, svojej komunikácie a na internete vystupujú prostredníctvom anonymizérov. Je veľmi pravdepodobné, že v budúcnosti budú snahy o obmedzenie šifrovania, či jeho postavenie mimo zákon.

Zašifrovanie pevného disku overeným programom napríklad Truecrypt nie je pre počítačovo pokročilého užívateľa veľký problém, pritom ak zvolí kvalitné heslo a neurobí nejakú chybu, že si ho viditeľne niekam zapíše, tak na takto zašifrovaný disk sa nedostane ani organizácia vybavená technikou za niekoľko desiatok miliónov eur. Užívatelia vystupujúci na internete cez cibuľové šifrovanie TOR sú v podstate nevystopovateľní, príkladom môže byť aj prípad zo Slovenskej republiky z mája 2011, kde polícia nedokázala vystopovať Mateja Čurka, ktorý tento program údajne používal, polícia si s ním dohodla stretnutie a do poslednej chvíle nevedela o koho ide. Jediná nevýhoda je fakt, že sa dá pomerne ľahko vydedukovať,

³²WIFT Česká vláda chystá pro internet Velkého Bratra.

³³DOČEKAL, D. EU navrhne vybudování Centra pro koordinování boje proti kybernetické kriminalitě.

³⁴EISI Opätovne upozornujeme GPSR na protiústavné monitorovanie obyvateľov SR.

že koncový klient je pripojený cez TOR, ale nezistí, kto je koncový klient. Rovnako emailová komunikácia, ktorá prebieha medzi dvomi užívateľmi, ktorí sú vybavení PGP šifrovaním, je pre tretiu stranu nerozšifrovateľná. Všetky takéto šifry sú postavené na voľne dostupných matematických algoritmoch a ktokoľvek s potrebným vzdelaním si tak môže overiť, že šifra je naozaj bezpečná a jej zlomenie v dostupnom čase by si vyžadovalo výpočtovú silu, ktorú nemá k dispozícii nikto na svete.

Niektoré krajiny už preto prišli s vlastnými zákonmi, ktoré túto situáciu riešia a dávajú štátu možnosti si šifrované dáta prezrieť. Vo Veľkej Británii je to napríklad zákon RIPA, konkrétne jeho časť III., platiaci od roku 2007, ktorý ustanovuje povinnosť dešifrovať informácie alebo vydať dešifrovacie kľúče zástupcom štátu. Takýto zákon ale popiera jedno zo základných práv skoro každého demokratického štátu nevypovedať proti sebe a proti svojim blízkym. Povinnosť vydať dešifrovací kľúč je formou povinnosti vydať dôkaz sám proti sebe. Takisto nie je riešená situácia, keď niekto svoj dešifrovací kľúč stratí alebo zabudne heslo. To mu nebude uznané a trest za nevydanie šifrovaného obsahu je až dva roky odňatia slobody.³⁵ Aj kvôli tomuto dôvodu vzniklo takzvané popierateľné šifrovanie, ktoré užívateľom umožní hodnoverne poprieť, že dané dáta sú šifrované, pretože sa tvária ako náhodné dáta ktoré môžu ale aj nemusia byť šifrované. To že sú šifrované sa dá zistiť iba ak sa na ne použije správny dešifrovací kľúč. Takéto popierateľné šifrovanie môže byť ukryté v už klasicky zašifrovanom oddieli, keď užívateľ vydá prvý kľúč na rozšifrovanie hlavného šifrovaného zväzku, ale nevydá druhý kľúč na rozšifrovanie toho vnútorného. Toto je možné urobiť napríklad v spomínanom programe Truecrypt. Zmysel termínu popierateľného šifrovania bol prvýkrát uvedený Ralfom Weinmannom a Julianom Assangom (ktorý sa neskôr preslávil vďaka WikiLeaks) už v roku 1996.³⁶

---

³⁵WARD, M. Campaigners hit by decryption law.

³⁶CANETTI, R. Cryptology ePrint Archive: Report 1996/002.

Kapitola 7

Záver

Pri obmedzovaní, cenzurovaní či regulovaní internetu si v dnešnej dobe ľudia vypočujú veľké množstvo dôvodov, prečo je nutné dané obmedzenie vykonať. Napriek tomu sa stále nerobí nič s reálnymi problémami, ktoré ľudia pri používaní internetu majú. Jedným z takýchto dlhotrvajúcich problémov je napríklad spam, jeho neustále rozširovanie, zahlcovanie emailových schránok, kde býva bežne viac ako 75 % správ nevyžiadanych. Obmedzovanie spamu by ale zrejme neprinášalo možnosť cenzúrovať, obmedzovať či sledovať bežných užívateľov internetu, nedalo by to represívnym zločkám žiadny nový nástroj. Preto je riešený väčšinou iba formou pokuty a po jeho rozširovateľoch sa aktívne nepátra. Rovnako tak spomínaný EU úrad, ktorý bude bojovať aj proti podvodom s bankovými účtami. Prípado, keď je nabúraný bankový účet klienta a sú ukradnuté finančné prostriedky, je štatisticky veľmi málo, klient musí porušiť hneď niekoľko bezpečnostných pravidiel naraz. V časoch, keď všetky banky prechádzajú na dvojfaktorovú autorizáciu/autentifikáciu (vedieť heslo, plus napríklad vlastniť mobilný telefón, na ktorý príde SMS kód), by zriadenie takéhoto úradu bolo skutočne zbytočné, najmä keď je pravdepodobné, že jeho financovanie bude nákladnejšie, než všetky ukradnuté peniaze z účtov spolu. Naproti tomu sa skoro vôbec nerieši ďalší veľký internetový problém — podvody na internete. O falošných milionároch z Afriky, ktorí potrebujú poslať milióny práve človeku, ktorého nikdy nevideli, si ľudia musia čítať v emailoch denne a niektorí bohužiaľ aj naletia a prídu tak o veľkú časť peňazí, ktoré treba najprv poslať aby sa fiktívna transakcia mohla uskutočniť. Tento problém bohužiaľ nemá medzi politikmi, ktorí chcú „zlepšovať internet“ tiež vysokú prioritu.

Bohužiaľ, ako na strane USA, tak na strane EU a vlád jednotlivých štátov, vidieť absolútny nedostatok sebareflexie. Namiesto analýz prečo sa útočí na vládne weby a prečo sú ľudia proti zákonom ako ACTA, SOPA a PIPA, sa hľadajú nové mechanizmy, ako útočníkov vypátrať, prípadne ako spôsobiť protiútok. V roku 2008 takto prekvapil plukovník amerického letectva, ktorý tvrdil, že Spojené štáty by mali vytvoriť svoj vlastný botnet, zložený zo všetkých vládnych počítačov, vrátane tých školských, nemocničných atď., aby mohli útoč-

níkov zasiahnuť ich vlastnou zbraňou.¹ Takéto niečo by mohlo byť obrovským právnym problémom.

Haktivizmus (spojenie slov hacking a aktivizmus) ukázal silu nespokojných ľudí, ktorí sa zapájajú do DDoS útokov. Je však možné, že štáty si budú vynucovanie svojich pravidiel namiesto ich zmeny vymáhať ešte tvrdšie. Útočníci, zapojení do DDoS útokov, nebývajú väčšinou utajení a v súčasnej dobe, keď unikla štúdia o sledovaní občanov EU prostredníctvom sociálnych sietí² a keď Julian Assange označil Facebook za najdesivejší nástroj/databázu FBI a CIA³ je dosť možné, že je už vytipovaná sieť potenciálnych útočníkov a tí budú nejakým spôsobom pred najbližším prijímaním kontroverzného zákona preventívne vypnutí, či inak obmedzení. Amerika je v represiách internetu pred EU v negatívnom slova zmysle, znepokojenie vyvolal napríklad návrh zákona, ktorý mal obmedzovať blogerov, ktorí mali viac ako 500 čitateľov denne a ktorí píšu na politické témy. Zákon ich staval do pozície politickej lobby a chcel vynútiť povinnosť zodpovedať sa kongresu a podávať mu štvrt'ročné správy o svojej činnosti. Všetko malo byť archivované. Takýto návrh by samozrejme znamenal, že mnohí blogeri by radšej prestali písať, začali s autocenzúrou a mali strach vyjadriť svoj názor.

Na úplný záver treba dodať, že cenzúra je vždy nebezpečná a to aj v prípade, keď je predkladaná s dobrým úmyslom. To isté sa týka aj cenzúry, regulácie či obmedzovania internetu. Tak, ako bolo písané v úvode, akékoľvek problémy sa nedajú riešiť obmedzením 99,9 % slušného obyvateľstva kvôli 0,1 % problémových. Riešenie by malo spočívať ako v prevencii, tak v dialógu medzi všetkými zúčastnenými stranami a riešenie musí byť menej bolestivé ako samotný problém.

---

¹WILLIAMSON, C. Carpet bombing in cyberspace.

²WIKI Unikla štúdia o sledovaní občanov v EU.

³NÝVLT, V. Facebook je najdesivejší nástroj CIA a FBI, tvrdí Assange z WikiLeaks.

Zoznam použitej literatúry

AKTUÁLNE.CZ. Keňský prezident okradl stát o miliardy [online]. In *Aktuálně.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/afrika/clanek.phtml?id=497134>>, 2007.

AKTUÁLNE.CZ. Natočil načerno Simpsonovy, teď pomůže v boji s piráty [online]. In *Aktuálně.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=518413>>, 2008.

AKTUÁLNE.CZ. Deníky vydaly tajemství Wikileaks: Tak USA sledují svět [online]. In *Aktuálně.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/amerika/clanek.phtml?id=684110>>, 2010.

BÁRTA, M. Wikileaks — postrach vlád i korporací [online]. In *ABCLinuxu.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.abclinuxu.cz/clanky/wikileaks-postrach-vlad-i-korporaci>>, 2010.

BARTOŇ, M. Švédská Piratpartiet v Evropském parlamentu [online]. In *Deep in IT*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://diit.cz/clanek/svedska-piratpartiet-v-evropskem-parlamentu>>, 2009.

BÓRIK, M. Ak Google vypne cenzúru, Čína vyvodí dôsledky [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.sk/ak-google-vypne-cenzuru-cina-vyvodi-dosledky/sc-4-a-287168/default.aspx>>, 2010. ISSN 1335-806X.

ČADA, O. *Ecce Homo Armatus*. R. Griffiths, 2010. Dostupné na internete: <<http://www.ocs.cz/EHA/Ecce%20Homo%20Armatus.pdf>>, 159 s.

CANETTI, R. a kol. Cryptology ePrint archive: Report 1996/002 [online]. In *IACR.org*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://eprint.iacr.org/1996/002>>, 1996.

ČÍŽEK, J. Anonymous a LulzSec spouští společnou hackerskou operaci Antisec [online]. In *Živě.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.cz/bleskovky/anonymous-a-lulzsec-spousti-spolecnou-hackerskou-operaci-antisec/sc-4-a-157581/default.aspx>>, 2011.

ČÍŽEK, J. Cenzura internetu se nekoná, kontroverzní návrh padnul [online]. In *Živě.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.zive.cz/bleskovky/cenzura-internetu-se-nekona-kontroverzni-navrh-padnul/sc-4-a-157587/default.aspx>>, 2011.

THE STATE COLUMN. Mike Huckabee calls for execution of Julian Assange [online]. In *The State Column*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.thestatecolumn.com/articles/mike-huckabee-calls-for-execution-of-julian-assange/>>, 2011.

ČESKÁ PIRÁTSKÁ STRANA. ACTA: 10 důvodů, proč se připojit k protestům [online]. In *Piráti.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.pirati.cz/tiskove-zpravy/acta-10-duvodu-proc-se-pripojit-k-protestum>>, 2012.

ČT24. Data uložená na megauploadu měla být dnes smazána [online]. In *Českátelevize.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/162911-data-ulozena-na-megauploadu-mela-byt-dnes-smazana/>>, 2012.

ČTK. Londýnský soud odmítl odvolání Assange proti vydání do Švédska [online]. In *iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <http://zpravy.idnes.cz/londynsky-soud-odmitl-odvolani-assange-proti-vydani-do-svedska-pwi-zahranicni.aspx?c=A111102_110048_zahranicni_aha>, 2010.

ČTK. Wikileaks má finanční potíže, v aukci draží i Assangeho sáček kávy [online]. In *iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <http://zpravy.idnes.cz/wikileaks-ma-financni-potize-v-aukci-drazi-i-assangeho-sacek-kavy-px9-zahranicni.aspx?c=A110920_071640_zahranicni_stf>, 2011.

ČTK. Nizozemský soud nařídil zablokovat přístup k webu The Pirate Bay [online]. In *České noviny.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nizozemsky-soud-naridil-zablokovat-pristup-k-webu-the-pirate-bay/739580>>, 2012.

ČTK. MÉDIA: Assange chce kandidovat do australského Senátu [online]. In *Česká média*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.ceskamedia.cz/media/stalose/427520/media-assange-chce-kandidovat-do-australskeho-senatu->>, 2012.

DOČEKAL, D. GoDaddy podporou SOPA přišel o více než 35 tisíc domén [online]. In *Lupa.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.lupa.cz/zpravicky/godaddy-podporou-sopa-prisel-o-vice-nez-35-tisic-domen/>>, 2012.

DOČEKAL, D. EU navrhne vybudování Centra pro koordinování boje proti kybernetické kriminalitě [online]. In *Lupa.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na in-

- ternete: <<http://www.lupa.cz/zpravicky/eu-navrhne-vybudovani-centra-pro-koordinovani-boje-proti-kyberneticke-kriminalite/>>, 2012.
- DRUMMOND, D. A new approach to China [online]. In *The official Google blog*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internete: <<http://googleblog.blogspot.com/2010/01/new-approach-to-china.html>>, 2010.
- DSL.SK. Mininova skončila, odstránila všetky užívateľmi nahrané torrenty [online]. In *DSL.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.dsl.sk/article.php?article=8374>>, 2009.
- DSL.SK. Vzniká slovenský bezpečnostný CSIRT tím, už má web stránku [online]. In *DSL.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.dsl.sk/article.php?article=9553>>, 2010.
- DSL.SK. Zatknutí ďalší obvinení z Megaupload okrem Slováka [online]. In *DSL.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.dsl.sk/article.php?article=12016>>, 2012.
- DSL.SK. Anonymous útočia na stránky strán, nedostupná je stránka Smeru a MF [online]. In *DSL.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.dsl.sk/article.php?article=12229>>, 2012.
- EISI. Opätovne upozorňujeme GPSR na protiústavné monitorovanie obyvateľov SR [online]. In *EISOnline.org*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://eisionline.org/index.php/projekty-m/data-retention-m/22-podanie-generalna-prokuratura>>, 2012.
- FALKVINGE, R. The only thing you need to know about ACTA [online]. In *Falkvinge.net*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://falkvinge.net/2012/01/28/the-only-thing-you-need-to-know-about-acta/>>, 2012.
- FÉR, O. Hackeři ze skupiny Anonymous napadli počítače Stratforu [online]. In *Mediafax.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.mediafax.cz/ekonomika/3983492-Hackeri-ze-skupiny-Anonymous-napadli-pocitace-Stratforu>>, 2011.
- GLOVIČKO, J. a KERN, M. Depeše hovoria aj o sponzoroch Smeru, Pentu či dialniciach [online]. In *SME.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.sme.sk/c/6042670/depese-hovoria-aj-o-sponzoroch-smeru-pente-ci-dialniciach.html>>, 2011.
- GUL'AŠA, R. Ministerstvo vnútra navrhuje zakázať používanie anonymizérov a uchovávať údaje používateľov verejných internetových fór [online]. In *Inet.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.inet.sk/clanok/8135-ministerstvo->

vnutra-navrhuje-zakazat-pouzivanie-anonymizerov-a-uchovavat-udaje-pouzivatelov-verejnych-internetovych-for/>, 2009.

GUNDA, E. Vojna proti BitTorrentu: Na rade je Mininova [online]. In *Inet.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.inet.sk/clanok/7963-vojna-proti-bittorrentu-na-rade-je-mininova/>>, 2009.

HANKER, F. a KUCHAR, M. Egypt stopol internet aj SMS. zachranou je dial-up a fax [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.sk/spravy/egypt-stopol-internet-aj-sms-zachranou-je-dial-up-a-fax/sc-30-a-292172/default.aspx>>, 2011.

HANKER, F. a KVASNICA, I. Aj Ulož.to chce byť legálne. Rieši dohodu [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.sk/aj-ulozto-chce-byt-legalne-riesi-dohodu/sc-3-a-298799/default.aspx>>, 2012.

HARDIGREE, M. Megaupload founder claims he's 'evil,' 'guilty,' and 'god' on his license plates [online]. In *Jalopnik.com*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://jalopnik.com/kim-dotcom/>>, 2012.

HART, K. Google: We will pull out of China before accepting country's censorship laws [online]. In *The Hill Blogs*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internete: <<http://thehill.com/blogs/hillicon-valley/technology/85969-google-we-will-not-change-our-stance-on-censorship>>, 2010.

HAW. Anonymous získali data ODS [online]. In *Pirátské novinky*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <http://piratskenoviny.cz/?c_id=33589>, 2012.

IHNED.CZ. Pronásledujte toho lumpa z Wikileaks tak jako bin Ládina, vyzývá Palinová [online]. In *IHNED.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-48386050-pronasledujte-toho-lumpa-z-wikileaks-tak-jako-bin-ladina-vyzyva-palinova>>, 2010.

INDVIK, L. State department warns students against discussing Wikileaks on Facebook, Twitter [online]. In *Mashable.com*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://mashable.com/2010/12/05/wikileaks-columbia-university-state-department/>>, 2010.

JACKSON, R. a FRANKLIN, B. *An historical review of the constitution and government of Pennsylvania*. R. Griffiths, 1759. 444 s.

JANDA, M. Jak zničit internet — rozdělme kontinenty [online]. In *Extrawindows.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://extrawindows.cnews.cz/jak-znicit-internet-rozdelme-kontinenty>>, 2009.

JANDA, M. Jak zničit internet [online]. In *Extrawindows.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://extrawindows.cnews.cz/jak-znicit-internet>>, 2009.

JIRÁSEK, B. Značka: Anonymous [online]. In *Pirátské noviny*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <http://www.piratskenoviny.cz/?c_id=33323>, 2011.

KADLEC, R. FBI zrušila službu Megaupload, Anonymous útočia [online]. In *ITNews.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.itnews.sk/spravy/bezpecnost/2012-01-20/c146105-fbi-zrusila-sluzbu-megaupload-anonymous-utocia>>, 2012.

KASÍK, P. Lidé z WikiLeaks založí konkurenční server. Úniky přijmou, ale nezveřejní [online]. In *Technet iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <http://technet.idnes.cz/lide-z-wikileaks-zaloz-i-konkurencni-server-uniky-prijmou-ale-nezverejni-1qh-/sw_internet.aspx?c=A101213_141655_sw_internet_pka>, 2010.

KERNOVÁ, M. Aktivisti varují před chystanou cenzúrou internetu [online]. In *Mediálne eTREND.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://medialne.etrend.sk/internet-spravy/aktivisti-upozornuju-na-chystanu-cenzuru-internetu.html>>, 2011.

KOČÍ, M. Čína dramaticky snížila počet webových stránek. Cenzori nejspíše pracovali dlouho do noci [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/21523-cina-dramaticky-snizila-pocet-webovych-stranek-cenzori-nejspise-pracovali-dlouho-do-noci>>, 2011.

KOČÍ, M. Vyhledávač torrentů BTjunkie ukončil svoji činnost, v reakci na uzavření populárního serveru Megaupload [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/23208-vyhledavac-torrentu-btjunkie-ukonc-il-svoji-cinnost-v-reakci-na-uzavreni-popularniho-serveru-megaupload>>, 2012.

KOČÍ, M. Google zabanoval Anonymous na Google Plus. Ti proto připravují vlastní sociální síť [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/21532-google-zabanoval-anonymous-na-google-plus-ti-proto-pripravuji-vlastni-socialni-sit>>, 2012.

KOSNO, L. Anonymous útočia d'alej: Cieľmi SOZA, česká aj írská vláda (doplnené) [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://zive.sk>>

[//www.zive.sk/anonymous-utocia-dalej-cielmi-soza-ceska-aj-irska-vlada-doplnene/sc-4-a-298727/default.aspx](http://www.zive.sk/anonymous-utocia-dalej-cielmi-soza-ceska-aj-irska-vlada-doplnene/sc-4-a-298727/default.aspx)>, 2012.

KRČMÁRIK, M. Za únik Manningovi smrť nehrozí [online]. In *SME.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.sme.sk/c/6247062/za-unik-manningovi-smrt-nehrozi.html>>, 2012.

KRIVOŠÍK, L. Komentár: WikiLeaks opäť o nás [online]. In *Aktuality.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.aktuality.sk/clanok/192956/komentar-wikileaks-opat-o-nas/>>, 2011.

KUSENDA, T. Servery the pirate bay sú odpojené — aktualizované [online]. In *Inet.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://inet.sk/clanok/7954-servery-the-pirate-bay-su-odpojene-aktualizovane/>>, 2009.

KUSENDA, T. SNS chce cenzurovať internet [online]. In *Inet.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.inet.sk/clanok/8107-sns-chce-cenzurovat-internet/>>, 2009.

KVASNICA, I. Radiohead: MP3 album zadarmo vyniesol milióny USD [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.sk/radiohead-mp3-album-zadarmo-vyniesol-miliony-usd/sc-4-a-274432/default.aspx>>, 2007.

KVASNICA, I. Američanom hrozí cenzúra internetu [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.sk/americanom-hrozi-cenzura-internetu/sc-3-a-297384/default.aspx>>, 2011.

KVASNICA, I. Share-rapid.com zrušil vyhľadávanie súborov, ďalšie servery vyplí zdieľanie [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.sk/share-rapidcom-zrusil-vyhladavanie-suborov-dalsie-servery-vypli-zdielanie/sc-4-a-298704/default.aspx>>, 2012.

LÁSZLÓOVÁ, K. Wikileaks odhaľuje ďalšie kroky Slovenska. Malo vraj vyzbrojiť Saudskú Arábiu v tajnom konflikte [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.sk/wikileaks-odhaluje-dalsie-kroky-slovenska-malo-vraj-vyzbrojit-saudsku-arabiu-v-tajnom-konflikte/sc-4-a-291453/default.aspx>>, 2010.

LEE J. 45 Chinese websites hacked and defaced for free tibet by #anonymous [online]. In *Cyber War News*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.cyberwarnews.info/2012/02/19/45-chinese-websites-hacked-and-defaced-for-free-tibet-by-anonymous/>>, 2012.

LEXA, J. Přes Live Messenger už si odkazy na The Pirate Bay nepošlete [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/23657-pres-live-messenger-uz-si-odkazy-na-the-pirate-bay-neposlete>>, 2012.

LEXA, J. Populární The Pirate Bay se částečně přestěhuje na oběžnou dráhu [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/23618-popularni-the-pirate-bay-se-castecne-prestehuje-na-obeznou-drahu>>, 2012.

LIDOVKY.CZ. Výsledky voleb 2010 [online]. In *Lidovky.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.lidovky.cz/ln-volby-ps10.asp?v=result10>>, 2010.

LUTONSKÝ, M. Přečtete si oficiální český překlad dohody ACTA [online]. In *Živě.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.zive.cz/bleskovky/prectete-si-oficialni-cesky-preklad-dohody-acta/sc-4-a-162117/default.aspx>>, 2012.

MADOŠ, B. Nelegálních stáhovačů budou vo Francúzsku odpájat' od internetu [online]. In *ITNews.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.itnews.sk/spravy/internet/2007-11-26/c88567-nelegalnych-stahovacov-budu-vo-francuzsku-odpajat-od-internetu>>, 2007.

MARIANČIK, T. Čína: zapomeňte na Google. je tu Goojje [online]. In *Extrawindows.cz*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://extrawindows.cnews.cz/cina-zapomente-na-google-je-tu-goojje>>, 2010.

MARIANČIK, T. Čínský firewall cenzuroval už i v Americe a Chile [online]. In *Extrawindows.cz*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://extrawindows.cnews.cz/cinsky-firewall-cenzuroval-uz-i-v-americe-chile>>, 2010.

MIKLICA, T. The Pirate Bay — příběh internetového útočiště pirátů [online]. In *Cnews.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.cnews.cz/pirate-bay-pribeh-internetoveho-utociste-piratu>>, 2011.

MIKO, D. Google – Don't be Evil, 2008. Seminárna práca na Bratislavskej vysokej škole práva, fakulte masmédií.

MIKO, D. *Google — internetový monopol?*. Bakalárska práca, Bratislavská vysoká škola práva — fakulta masmédií, 2010.

MITREGA, M. Google se stahuje z Číny [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/16978-google-se-stahuje-z-ciny>>, 2010. ISSN 1214-0201.

MUSIL, M. KOMENTÁŘ: Hájíte WikiLeaks? Tak si proboha prostudujte historii [online]. In *iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <http://zpravy.idnes.cz/komentar-hajite-wikileaks-tak-si-proboha-prostudujte-historii-pvm-zahranicni.aspx?c=A101203_1492910_zahranicni_btw>, 2010.

NOVINKY.CZ. Usa přitvrdily vůči WikiLeaks, stránka se musela přestěhovat do Švýcarska [online]. In *Novinky.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/218623-usa-pritvrdily-vuci-wikileaks-stranka-se-musela-prestehovat-do-svycarska.html>>, 2010.

NÝVLT, V. Servery Wikileaks běží v jeskyni, záložní agregáty pocházejí z ponorky [online]. In *Technet iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <http://technet.idnes.cz/servery-wikileaks-bezi-v-jeskyni-zalozni-agregaty-pochazeji-z-ponorky-13n-/sw_internet.aspx?c=A101209_134123_sw_internet_nyv>, 2010.

NÝVLT, V. Facebook je nejděsivější nástroj CIA a FBI, tvrdí Assange z WikiLeaks [online]. In *Technet iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <http://technet.idnes.cz/facebook-je-nejdesivejsi-nastroj-cia-a-fbi-tvrdi-assange-z-wikileaks-11c-/sw_internet.aspx?c=A110503_125622_sw_internet_nyv>, 2011.

NÝVLT, V. ACTA je maškaráda, řekl zpravodaj europarlamentu a rezignoval [online]. In *Technet iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <http://technet.idnes.cz/acta-je-maskarada-rekl-zpravodaj-europarlamentu-a-rezignoval-pt3-/sw_internet.aspx?c=A120127_125837_sw_internet_nyv>, 2012.

ONDRÁŠIK, B. *Globalizácia, regulácia a koncentrácia mediálneho vlastníctva*. Dizertačná práca, Univerzita Komenského v Bratislave, 2007.

PAYNE, J. ACTA a dva světy autorských práv [online]. In *Blog iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://payne.blog.idnes.cz/c/243419/ACTA-a-dva-svety-autorskych-prav.html>>, 2012.

PCR. Bělorusko zakáže přístup na zahraničné weby [online]. In *ITNews.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.itnews.sk/spravy/internet/2012-01-04/c145739-bielorusko-zakaze-pristup-na-zahranicne-weby>>, 2012.

POLESNÝ, D. Google: už nás nikdo nebude nutit do cenzury, ani Čína [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.zive.sk/cina-ked-chce-google-odist-moze/sc-4-a-286197/default.aspx>>, 2010. ISSN 1335-806X.

POLESNÝ, D. Českému internetu hrozí cenzura, v úterý rozhodne sněmovna [online]. In *Živě.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.zive.cz/bleskovky/>>

ceskemu-internetu-hrozi-cenzura-v-utery-rozhodne-snemovna/sc-4-a-157543/default.aspx>, 2011.

REUTERS. Microsoft CEO says no China exit [online]. In *Reuters.com*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.reuters.com/article/idUSTRE60D5VP20100115>>, 2010.

ŘEŽÁBEK, J. FBI vyřadila z provozu Megaupload a Anonymous odpověděli rozsáhlým útokem na webové stránky řady institucí. [online]. In *PressEXPRESS.eu*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.pressepress.eu/blog/2012/01/20/fbi-vyradila-provozu-megaupload-anonymous-odpovedeli-rozsahlym-utokem-na-webove-stranky-rady-instituci/>>, 2012.

RYBKA, M. Úvaha: Co vydavatelé dělají špatně? neučí se od kolegů z porna [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pctuning.tyden.cz/hardware/multimedia-zvuk-tv/23318-uvaha-co-vydavatele-delaji-spatne-neuci-se-od-kolegu-z-porna>>, 2012.

RYBKA, M. 50 stran právníčtiny lidsky — rozebíráme smlouvu ACTA [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pctuning.tyden.cz/hardware/multimedia-zvuk-tv/23165-50-stran-pravnictiny-lidsky-rozebirame-smlouvu-acta>>, 2012.

RYBKA, M. Úvaha: O co poslední dny jde? máme na krku Megaprůšvih [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pctuning.tyden.cz/hardware/multimedia-zvuk-tv/23124-uvaha-o-co-posledni-dny-jde-mame-na-krku-megaprusvih>>, 2012.

SCHERMER, J. Anonymous, hackeři, svoboda shromažďování a vovce [online]. In *DFENS*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.dfens-cz.com/view.php?cisloclanku=2012012906>>, 2012.

SEDLÁK, J. Google krotí dřívější prohlášení o odchodu z Číny [online]. In *Živě.cz*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.cz/clanky/google-kroti-drivejsi-prohlaseni-o-odchodu-z-ciny/sc-3-a-150601/>>, 2010. ISSN 1212-8554.

SITA. Čína: Keď chce Google odísť, môže [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.sk/cina-ke-d-chce-google-odist-moze/sc-4-a-286197/default.aspx>>, 2010. ISSN 1335-806X.

SITA. Poradca kanadského premiéra žiada smrť pre zakladateľa Wikileaks [online]. In *SME.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.sme.sk/c/5664596/>>

poradca-kanadskeho-premiera-ziada-smrt-pre-zakladatela-wikileaks.html>, 2010.

SITA. Úrady vypli ukrajinské pirátske nebo, server Ex.ua [online]. In *SIIT Webnoviny.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://siit.webnoviny.sk/pocitace/urady-vypli-ukrajinske-piratske-nebo/18001-clanok.html>>, 2012.

SITA. Anonymous zaútočili aj na úrad vlády, stránka je už funkčná [online]. In *TV-Noviny.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://tvnoviny.sk/sekcia/spravy/domace/anonymous-zautocili-uz-aj-na-stranku-vlady.html>>, 2012.

SITA. Hackeri Anonymous zaútočili na Pentu [online]. In *Webnoviny.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.webnoviny.sk/veda-a-technika/anonymous-potvrdili-utok-na-pentu/454511-clanok.html>>, 2012.

SITA. Hacker Assange bude mať na ruskej televízii fantastickú šou [online]. In *Webnoviny.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.webnoviny.sk/svet/hacker-assange-bude-mat-na-ruskej-telev/453727-clanok.html>>, 2012.

ŠLAJCHRTOVÁ, L. Umí roztrást generály i Bílý dům. Deset největších odhalení webu WikiLeaks [online]. In *iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <http://zpravy.idnes.cz/umi-roztrast-general-y-i-bily-dum-deset-nejvetsich-odhaleni-webu-wikileaks-151-/zahranicni.aspx?c=A100727_163610_zahranicni_btw>, 2010.

PARKER, T. a STONE, M. Not a big deal [online]. In *South Park Studios*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.southparkstudios.com/clips/103759/not-a-big-deal>>, 2012.

STANČÍK, M. Yahoo dalo čínské vládě přístup k e-mailu novináře [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internete: <http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/5187-yahoo_dalo_cinske_vlade_pristup_k_e-mailu_novinare>, 2005. ISSN 1214-0201.

STANČÍK, M. Čínský občan uvězněn kvůli Yahoo [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internete: <http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/6357-cinsky-obcan_uveznen_kvuli_yahoo>, 2006. ISSN 1214-0201.

ŠVANTNER, M. LulzSec uverejňuje stovky tajných dokumentov arizonskej polície [online]. In *Živé.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.zive.sk/lulzsec-uverejnuje-stovky-tajnych-dokumentov-arizonskej-policie/sc-4-a-294636/default.aspx>>, 2011.

TASR. Google presmeroval svoj čínsky vyhľadávač do Hongkongu [online]. In *Počítače SME.sk*, [cit. 2010-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pocitace.sme.sk/c/5297300/google-presmeroval-svoj-cinsky-vyhladavac-do-hongkongu.html>>, 2010. ISSN 1335-4418.

TASR. Slovinsko zrejme zmrazí ratifikáciu dohody ACTA [online]. In *Aktuality.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.aktuality.sk/clanok/201680/slovinsko-zrejme-zmrazi-ratifikaciu-dohody-acta/>>, 2012.

TASR. Fico: ACTA je v tejto chvíli na Slovensku neratifikovateľná [online]. In *HNonline.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://hnonline.sk/c1-54625380-fico-acta-je-v-tejto-chvili-na-slovensku-neratifikovatelna>>, 2012.

TASR. Anglická Wikipedia je na protest vypnutá [online]. In *Aktuality.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.aktuality.sk/clanok/200104/anglicka-wikipedia-je-na-protest-vypnuta/>>, 2012.

TASR. FBI ide po Slovákovi z Megauploadu, požiadala o pomoc našu políciu [online]. In *ČAS.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://krimi.cas.sk/clanok/215598/fbi-ide-po-slovakovi-z-megauploadu-poziadala-o-pomoc-nasu-policiu.html>>, 2012.

TASR. Úrady začnú mazať údaje zo stránky Megaupload [online]. In *Pluska.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.pluska.sk/spravy/zo-zahranicia/urady-zacnu-mazat-udaje-zo-stranky-megaupload.html>>, 2012.

TASR. Šéf megauploadu je dočasne na slobode [online]. In *Aktuálne.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://aktualne.atlas.sk/sef-megauploadu-je-docasne-na-slobode/zahranicie/australia-a-pacifik/>>, 2012.

TRILEC, M. Švédski piráti znovu o krok vpred [online]. In *PC Zoznam.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pc.zoznam.sk/novinka/svedski-pirati-znovu-o-krok-vpred>>, 2012.

VALÁŠEK, M. Kauza Napster spustila lavínu [online]. In *eTREND.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-/cislo-/kauza-napster-spustila-lavinu.html>>, 2000.

VALČEK, A. Dohoda ACTA v Európe padá, Poľsko ju odmietlo prijať [online]. In *Počítače SME.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pocitace.sme.sk/c/6264958/dohoda-acta-v-europe-pada-polsko-ju-odmietlo-prijat.html>>, 2012.

VALČEK, A. Česi chcú zákon na vypnutie webu, my o ňom rokujeme tajne [online]. In *Počítače SME.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pocitace.sme.sk/c/>

6277706/cesi-chcu-zakon-na-vypnutie-webu-my-o-nom-rokujeme-tajne.html>, 2012.

VAVRO, P. Případ Megaupload vyvoláva paniku u Filesonic, Fileserve a iných [online]. In *PC Zoznam.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pc.zoznam.sk/novinka/pripad-megaupload-vyvolava-paniku-u-filesonic-fileserve-nych>>, 2012.

VODIČKA, M. Internetový Fantomas šťve armády i vlády. CIA ho hledá skoro jako Usámu [online]. In *Technet iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <http://technet.idnes.cz/internetovy-fantomas-stve-armady-i-vlady-cia-ho-hleda-skoro-jako-usamu-1z1-/sw_internet.aspx?c=A100809_114046_sw_internet_kuz>, 2010.

VOŘÍŠEK, L. Google zařadil do blacklistu další stránky s pirátským obsahem [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/22604-google-zaradil-do-blacklistu-dalsi-stranky-s-piratskym-obsahem>>, 2011.

VOŘÍŠEK, L. Zakladatelé The Pirate Bay odsouzeni, server změní doménu [online]. In *PCTuning.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <<http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/23173-zakladatele-the-pirate-bay-odsouzeni-server-zmeni-domenu>>, 2012.

VŠETEČKA, R. Hackeři zveřejnili dokumenty úřadu pro boj s počítačovou kriminalitou [online]. In *Technet iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <http://technet.idnes.cz/hackeri-zverejnili-dokumenty-uradu-pro-boj-s-pocitacovou-kriminalitou-1ng-/sw_internet.aspx?c=A110725_142159_sw_internet_vse>, 2011.

VŠETEČKA, R. „Čau, NATO. Máme další tvoje rozkošné údaje,“ vzkazují hackeři na Twitteru [online]. In *Technet iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <http://technet.idnes.cz/cau-nato-mame-dalsi-tvoje-rozkosne-udaje-vzkazuji-hackeri-na-twitteru-1ef-/sw_internet.aspx?c=A110721_185521_sw_internet_vse>, 2011.

VŠETEČKA, R. Protesty na síti zabraly, senátoři dali protipirátský zákon předělat [online]. In *Technet iDnes.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internete: <http://technet.idnes.cz/protesty-na-siti-zabraly-senatori-dali-protipiratsky-zakon-predelat-12x-/sw_internet.aspx?c=A120120_180738_sw_internet_vse>, 2012.

WARD, M. Campaigners hit by decryption law [online]. In *BBC online*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/technology/7102180.stm>>, 2007.

WIFT. ThePirateBay se hodlá přestěhovat na Sealand [online]. In *Deep in IT*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://diit.cz/clanek/thepiratebay-se-hodla-prestehovat-na-sealand>>, 2007.

WIFT. Česká vláda chystá pro internet Velkého Bratra [online]. In *Deep in IT*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://diit.cz/clanek/ceska-vlada-chysta-pro-internet-velkeho-bratra>>, 2011.

WIFT. MegaUpload zničen, hlásí FBI, Anonymous se mstí [online]. In *Deep in IT*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://diit.cz/clanek/megaupload-znicen-hlasi-fbi-anonymous-se-msti>>, 2012.

WIKE. Unikla štúdia o sledovaní občanov v EU [online]. In *ABCLinuxu.cz*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.abclinuxu.cz/zpravicky/unikla-studia-o-sledovani-obcanov-v-eu>>, 2010.

WILLIAMSON, C. Carpet bombing in cyberspace [online]. In *Armed Forces Journal*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.armedforcesjournal.com/2008/05/3375884>>, 2008.

PETIT PRESS, A.S. Autorské práva [online]. In *Zlatýfond SME.sk*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://zlatyfond.sme.sk/dokument/autorske-prava>>, 2009.

ZVÁRA, K. Beseda Svobodných 12. 1. 2012: „Regulace Internetu“ [online]. In *YouTube.com*, [cit. 2012-04-01]. Dostupné na internetu: <<http://www.youtube.com/watch?v=9FaLM003znM>>, 2012.